

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ КРУГЛОГО СТОЛУ

ПРАВООХОРОННА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

**14 грудня 2021 року
м. Чернігів**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій
Юридичний факультет
Кафедра правоохоронної діяльності та загальноправових дисциплін**

**ПРАВООХОРОННА СИСТЕМА УКРАЇНИ:
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ КРУГЛОГО СТОЛУ

(м. Чернігів, 14 грудня 2021 року)

Чернігів 2021

УДК 351.74
П-68

*Друкується за рішенням вченої ради
Національного університету «Чернігівська політехніка»
(протокол № 13 від 28 грудня 2021 р.).*

Правоохоронна система України: сучасний стан та перспективи розвитку :
П-68 збірник матеріалів круглого столу (м. Чернігів, 14 грудня 2021 р.) / за заг. ред.
О. Г. Козинець ; Національний університет «Чернігівська політехніка». – Чернігів :
НУ «Чернігівська політехніка», 2021. – 168 с.

Збірник містить тези доповідей, які присвячені актуальним питанням розвитку правоохоронної системи України, основним реформам, які проводяться в даній сфері, їх сучасному стану та перспективам розвитку.

До збірника включені тези науковців, співробітників правоохоронних органів та здобувачів вищої освіти.

Збірник адресований здобувачам вищої освіти, аспірантам, викладачам, фахівцям у сфері правоохоронної діяльності та всім, хто цікавиться проблемами розвитку правоохоронної системи України.

Тексти тез представлені в авторській редакції. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат і прізвищ несуть автори

УДК 351.74

© Національний університет
«Чернігівська політехніка», 2021

ЗМІСТ

<i>Андрущенко Р.Ю., Дроговоз Р.О.</i> Система та структура Національної поліції...5	
<i>Беребенець К.А., Карпова І.Г.</i> Національно-патріотичне виховання майбутніх працівників правоохоронної системи.....9	
<i>Білошицький В.І.</i> Співвідношення понять «попередження» та «профілактика».....13	
<i>Бондарець В.М., Карпова І.Г.</i> Основні складові професійної підготовки майбутніх працівників поліції (вогнева підготовка).....17	
<i>Буряк В.Ю.</i> Особливості та значення фізичної підготовки для поліцейських...20	
<i>Бутько А.В., Дудко А.В.</i> Поняття та сутність правоохоронної функції Держави.....24	
<i>Вовк О.С.</i> Правова природа примусових заходів виховного характеру.....28	
<i>Головачова А.М.</i> Об'єкт та особливості кваліфікації кримінального правопорушення передбаченого ст.146 КК України.....33	
<i>Головачова А.М., Карпова І.Г.</i> Вогнева підготовка офіцерів Національної поліції України.....38	
<i>Дворниченко К.В.</i> Організація роботи з безпеки дорожнього руху в країнах ЄС.....41	
<i>Желай В.М.</i> Реалізація права на свободу мирних зібрань в Україні.....45	
<i>Канаєва В.В., Коломієць Н.В.</i> Проблеми реформування інституту адвокатури в Україні на сучасному етапі.....50	
<i>Коломієць В.В., Коломієць Н.В.</i> Особливості кримінальної відповідальності за статтю 286 ⁻¹ КК України.....56	
<i>Корогод К. О.</i> Правове регулювання служби в Національній поліції.....61	
<i>Кудлай Н. М, Росік Т.В.</i> Правові засади діяльності патрульної поліції.....65	
<i>Кулінська В.Р., Цибка Н.А.</i> Особливості приватної детективної діяльності у Франції та Великобританії.....70	
<i>Літвінчук А.В., Панько Є.Ю.</i> Застосування вогнепальної зброї працівниками поліції в Україні.....75	
<i>Лазоренко Є.Ю.</i> До питання реформування органів прокуратури України.....78	
<i>Луцький В.Ю.</i> Досвід професійної підготовки працівників правоохоронної сфери в країнах ЄС.....82	

Марущак Н.В., Прокопенко А.О. Верховенство права як принцип поліцейської діяльності.....	85
Мойсієнко А.А., Оринко І.С. Значення та зміст права особи на невтручання у приватне життя.....	89
Нароха В.В. Співвідношення обшуку з іншими процесуальними діями.....	93
Овсієнко Д.О. Практика Європейського Суду з прав людини щодо права на доступ до правової допомоги.....	99
Остапенко А.І., Гариґа М.М. Особливості методики дактилоскопічної експертизи.....	105
Павлова С.Л. Особливості комунікації поліцейських з особами, які перебувають у стані сп'яніння.....	111
Павлова С.Л., Суржик В. Запобігання та протидія домашньому насильству.....	115
Параносенков Р.Д. Стаття 10 Європейської конвенції з прав людини «Свобода вираження поглядів» та практика Європейського Суду з прав людини.....	119
Петрушанко А.В., Карпова І.Г. Боротьба правоохоронних органів із розповсюдженням та вживанням наркотичних засобів.....	123
Ромащенко К.Ю. Види правопорушень та заходи щодо їх запобігання.....	126
Скляр А.О. Застосування самооборони поліцейськими у професійній діяльності.....	131
Спунтай Я.С., Козинець О.Г. Правоохоронні органи: історія становлення.....	135
Татарінова М.М., Зеляк А.В. Взаємодія правоохоронних органів із громадськістю у попередженні правопорушень.....	139
Харченко В.Ю., Максименко М.І. Форми і методи управлінської діяльності в правоохоронній сфері.....	142
Холзакова О.В. Напрями вдосконалення психологічної підготовки поліцейських.....	147
Холзакова О.В., Карпова І.Г. Протидія наркозлочинності в Україні.....	151
Шемець М.А., Скрипка О. А. Поняття правоохоронної діяльності.....	155
Щербак К.А. Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією: характеристика складу кримінального правопорушення.....	158
Янченко Я.В., Назаренко О.М. Захист прав дітей в Україні.....	165

Андрущенко Р. Ю.,
студент 2 курсу, групи ПД-201, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів

Дроговоз Р.О.,
капітан поліції,
заступник начальника відділу диспетчерської служби
управління організаційно-аналітичного забезпечення
та оперативного реагування ГУНП в Чернігівській області

СИСТЕМА ТА СТРУКТУРА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Розбудова нашої держави як правової, соціальної та демократичної держави на основі забезпечення та зміцнення правопорядку, дотримання прав та свобод громадян, передбачених Конституцією України та чинним законодавством, багато в чому залежить від поліції як збройної виконавчої влади держави орган, що захищає життя, здоров'я, правничий та свободи громадян, інтереси нашого суспільства та держави від протиправних посягань та інших.

Ухвалення Закону України «Про Національну поліцію» призвело до появи нового державного органу – Національної поліції, в якій проходять службу співробітники поліції. Таким чином, чітко розуміння природи правового статусу поліції, а також функцій поліції допомагає чітко визначити їх роль та місце у системі правоохоронних органів та інших державних органів.

Запропонована та поетапна реформа правоохоронної системи передбачає коригування завдань та функцій правоохоронних органів, зокрема, зміну ставлення правоохоронних органів до виконання своїх обов'язків у бік розуміння їх як надання державних послуг щодо забезпечення безпеки кожного, його особистих та майнових прав, громадських та державних інтересів. Тому у зв'язку

з такими змінами дуже важливим є вивчення системи поліції як ключового правоохоронного органу країни.

Поточна реформа Національної поліції, як і всіх інших правоохоронних органів, спрямована на зміну репресивної моделі правоохоронної діяльності на демократичну модель, спрямовану на обслуговування та захист прав, свобод та законних інтересів громадян, забезпечення громадської безпеки і порядку надання послуг в правоохоронній сфері [1, с. 52-53].

Відповідно до ст. 13 Закону України «Про Національну поліцію» систему поліції складають:

- 1) центральний орган управління поліцією;
- 2) територіальні органи поліції.

До складу апарату центрального органу управління поліції входять організаційно поєднані структурні підрозділи, що забезпечують діяльність керівника поліції, а також виконання покладених на поліцію завдань.

У складі поліції функціонують:

- 1) кримінальна поліція;
- 2) патрульна поліція;
- 3) органи досудового розслідування;
- 4) поліція охорони;
- 5) спеціальна поліція;
- 6) поліція особливого призначення [2].

Кримінальна поліція – це центральний орган виконавчої влади, який спрямовується і координується міністерством, відповідальним за державну політику у сфері забезпечення публічного порядку і захисту осіб, суспільства і держави від протиправних посягань. Кримінальна поліція розслідує кримінальні правопорушення в порядку, визначеному Кримінальним процесуальним кодексом.

Патрульна поліція виконує функції з підтримання правопорядку і забезпечення безпеки на вулицях міст і на дорогах, а також профілактику злочинів шляхом механізованого або пішого патрулювання. У її складі діють піші,

автомобільні та мотопатрулі, а також кінний патруль для паркових зон, і річковий патруль [3, с. 39].

Відповідно до ст. 38 КПК органами досудового розслідування (органами, що здійснюють дізнання і досудове слідство) є: слідчі підрозділи:

а) органів внутрішніх справ;

б) органів безпеки;

в) органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства;

г) органів державного бюро розслідувань; підрозділ детективів, підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України.

Поліція охорони - територіальний орган Національної поліції України, який відповідно до своїх завдань здійснює охорону об'єктів державної власності у випадках та у порядку, передбачених законом та іншими нормативними актами, осіб та об'єктів приватної та комунальної власності. договірна база.

Також відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» для забезпечення громадського порядку на об'єктах та територіях, які мають особливу важливість або постраждали від стихійних лих, забруднення довкілля, катастроф, МВС України з дозволу Кабінету Міністрів може створювати спеціальні підрозділи поліції. .

В свою чергу, підрозділом поліції особливого призначення є спеціальний підрозділ швидкого реагування Національної поліції України КОРД (Корпус Оперативно-Раптової Дії), який зараз діє у складі Департаменту організації діяльності Корпусу оперативно-раптової дії «КОРД». КОРД прийшов на заміну спеціальним підрозділам колишньої міліції – «Сокіл», «Грифон», «Беркут», «Титан» [4, с. 39-40].

Отже, реформування Національної поліції триває. Одним з його етапів є систематизація органів поліції, яка сьогодні складається з центральних органів управління Національною поліцією та територіальних органів Національної поліції. На нашу думку, це позитивно позначається на організації роботи підрозділів Національної поліції і дозволяє на належному рівні здійснювати

захист прав, свобод та законних інтересів громадян, забезпечувати громадську безпеку і порядок.

Список використаних джерел

1. Закон України про Національну поліцію. Науково-практичний коментар; за заг. ред. С.В. Петкова. К. : Центр учбової літератури, 2016. 292 с.

2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02 липня 2015 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

Про затвердження Положення про Національну поліцію : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248607704> (дата звернення: 23.11.2021).

3. Науково-практичний коментар Закону України «Про Національну поліцію» Кол. авт.; кер. авт. кол. д.ю.н., доц. Т.П. Мінка. Дніпро : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 480 с.

4. Ластович Д. М. Адміністративно-правові засади надання поліцейських послуг в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07; Харківський національний університет внутрішніх справ. Х., 2016. 224 с.

Беребенець К. А.,

*студентка 4 курсу, групи ПД-181, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»*

м. Чернігів

Карпова І.Г.,

к. пед. н, доцент,
доцент кафедри правоохоронної діяльності
та загальноправових дисциплін

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННОЇ СИСТЕМИ

Патріотизм є важливою рисою громадянина України. Він проявляється у специфічних вчинках та силі людей – від любові до своєї «маленької Батьківщини», активного патріотичного почуття, пройшовши ряд щаблів на шляху, до зрілості, переходу до всепоглинаючої патріотичної самовпевненості, готовності активної діяльності задля неї.

Необхідність збільшення уваги до національно-патріотичного виховання виступає потребою часу в умовах загострення ситуації на Сході України, тривалої антитерористичної операції, коли сепаратистські сили намагаються роз'єднати Україну, зробити її легкою здобиччю східного агресора. Саме тому серед освітніх напрямків виховання майбутніх працівників правоохоронної системи найбільш актуальними є патріотичне, громадянське виховання як фундаментальне, що відповідає актуальним вимогам і викликам сучасності.

Система національно-патріотичного виховання базується на ідеї розвитку української державності як консолідуючого чинника розвитку українського суспільства та української політичної нації. Важливу роль у освітній діяльності правоохоронної системи відіграють різноманітні соціальні інститути, зокрема вищі навчальні заклади.

Процеси реформування національної поліції вимагають подальшого вдосконалення і системи національно-патріотичного виховання. Національно-патріотичне виховання повинно придбати характер системної і цільової діяльності по формуванню у людини і громадянина високого національно-патріотичного свідомості, почуття відданості своїй державі.

Напрямок, зміст, завдання, організацію та методика виховання особистості майбутнього правоохоронця України у сукупності визначають принципи патріотичного виховання. Аналіз багаторічного досвіду професійної освіти працівників правоохоронних органів за результатами наукових досліджень у цій сфері дозволили виокремити наступні принципи національно-патріотичного виховання майбутніх правоохоронців: демократична цілеспрямованість і гуманізм навчально-виховного процесу; виховання службової та професійної діяльності, навчання, практична та соціальна робота; навчання в колективі; індивідуально-диференційований підхід до майбутніх працівників правоохоронної системи; поєднання вимогливості до працівників поліції з повагою до їхньої особистої гідності та турботи про них; опора на позитив в особі правоохоронця та в колективі; єдність, послідовність і безперервність навчальних дій.

Виходячи з цих принципів, можна визначити основні завдання національно-патріотичного виховання: формування активної громадянської позиції працівника поліції; виховання правової культури, поваги до національних символів України; набуття майбутнім правоохоронцем соціального досвіду кращих духовних надбань українського народу; високий рівень оволодіння українською мовою; формування почуття патріотизму, національної свідомості, любові до України, рідної землі; засвоєння кращих героїчних сторінок минулого, життя видатних синів і дочок України; вшанування національної пам'яті; формування психологічної та фізичної готовності захищати національні інтереси України; розвиток мотивації до сумлінного виконання своїх службових обов'язків.

Ефективність процесу формування громадянсько-патріотичних якостей особистості здобувачів вищої освіти, яка виявляється у готовності брати участь у вдосконаленні сучасного суспільства та активно впливати на суспільно-політичне

життя країни, в освітньому середовищі може бути досягнута за таких умов: включення питань патріотичного виховання до першочергових завдань навчання і виховання у закладі вищої освіти; збагачення змісту освіти шляхом впровадження морально-культурно-творчих функцій у навчальний процес, використання потенціалу соціально-гуманітарних та психолого-педагогічних дисциплін; посилення ролі особистості викладача вищої школи, особистісного розуміння педагогічних ідей, цінностей і принципів; гуманізації та гуманітаризації освіти, виходячи з того, що здобувач вищої освіти України є свідомою, самостійною особистістю, з почуттям гідності та відповідальності.

Навчально-виховний процес з формування патріотичних якостей здійснюється в усіх сферах діяльності підготовки майбутніх працівників правоохоронної системи усією системою педагогічних засобів під час навчально-пізнавальної діяльності, виконання службово-професійних завдань, громадської діяльності, культурно-просвітницької та спортивно-масової роботи, відпочинку та дозвілля. Основними формами роботи при здійсненні вказаних видів діяльності є: проведення заходів національно-патріотичного виховання – тематичних годин, конкурсів, тематичних вечорів, квестів національно-патріотичного змісту, зустрічей з видатними діячами української культури, спорту, політичними діячами, заходів, приурочених до державних свят та ін.

На нашу думку, при здійсненні національно-патріотичного виховання слід використовувати значний досвід гуманістичного та духовного виховання української педагогіки, адже фахівець правоохоронної системи, який постійно працює з людьми, повинен володіти й високими якостями людини-громадянина з високою духовністю та любов'ю, повагою до людей.

Отже, серед освітніх напрямків виховання майбутніх працівників правоохоронної системи сьогодні найбільш актуальними є патріотичне, громадянське виховання в сукупності з духовно-моральним як фундаментальне, що відповідає актуальним вимогам і викликам сучасності. Система національно-патріотичного виховання базується на ідеї розвитку української державності як

консолідуючого чинника розвитку українського суспільства та української політичної нації.

Список використаних джерел

1. Бесчастний В., Гребеньков Г. Моральна складова професіоналізму правоохоронців: <http://veche.kiev.ua/journal/3211/>
2. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556–VII // Відомості Верховної Ради. 2014. № 37–38. Ст. 2004.
3. Загуменна Ю. О. Національно-патріотичне виховання поліцейських як невід’ємна складова забезпечення внутрішньої безпеки України: <http://sd-yp.info/2017/natsionalno-patriotichne-vihovannya-politsejskih-yak-nevidyemna-skladova-zabezpechennya-vnutrishnoyi>
4. Карпова І. Г. Національно-патріотичне виховання молоді в сучасних умовах / І. Г. Карпова // Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія. 2013. № 1 (2). С. 220-223.

Білошицький В.І.,
студент 4 курсу, групи ПД-181, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів

Науковий керівник: Берднік І.В.,
Д.Ю.Н., доцент,
професор кафедри правоохоронної діяльності
та загальноправових дисциплін

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ПОПЕРЕДЖЕННЯ» ТА «ПРОФІЛАКТИКА»

Обов'язковою ознакою демократичної правової держави є забезпечення громадської безпеки та правопорядку, насамперед завдяки ефективній діяльності правоохоронної діяльності, спрямованої на попередження кримінальних правопорушень, посилення контролю за додержанням законодавства, підвищення правової культури громадян та недопущення криміналізації населення. Безумовно, результати кримінологічної превенції безпосередньо впливають на суспільно-політичну ситуацію та соціально-економічну обстановку в державі та регіонах. Саме цим обумовлюється необхідність активізації роботи в даному напрямку, модернізації не лише оперативно-розшукового, інформаційно-аналітичного, матеріально-технічного, а й науково-методологічного забезпечення системи запобігання кримінальним правопорушенням.

В першу чергу зупинимося на використовуваних дефініціях. Систематизувавши наукові погляди на понятійний апарат, А. П. Алексєєва під попередженням злочинів пропонує розуміти діяльність держави та суспільства, спрямовану проти потенційних, запланованих та вчинюваних злочинів, або ж вплив держави і суспільства на причини та умови, що сприяють виникненню наміру вчинити злочин, його підготовку та вчинення [1, с. 106]. В той же час Ю.

Ф. Гладир розглядає систему попередження злочинів як сукупність уповноважених у цій галузі суб'єктів, що здійснюються на різних рівнях економічні, правові, організаційні та матеріально-ресурсні заходи щодо виявлення та усунення причин злочинів та умов, що сприяють їх вчинення, а також безпосереднього профілактичного впливу на об'єкти превенції. При цьому дослідник наголошує на необхідності розвитку співпраці різних соціальних інститутів, а першочерговим завданням підрозділів поліції у цій галузі вважає ліквідацію соціальної ізоляції [2, с. 8, 9]. Доводиться констатувати, що сьогодні серед дослідників даної проблематики немає уніфікованої позиції щодо видів та напрямів запобігання злочинам. Більше того, деякі з них є полярними. Так, П. В. Андришин вважає, що індивідуальне попередження злочинів у широкому сенсі включає профілактику, запобігання, припинення та попередження рецидивних злочинів, а у вузькому – лише профілактику. В свою чергу механізм такого попередження передбачає цілеспрямований процес впливу на криміногенну особистість, у тому числі завдяки заходам юридичної відповідальності за скоєне правопорушення (злочин) та ресоціалізацію [3, с. 141].

Внаслідок певного споріднення понять «попередження» та «профілактика» відсутня єдність у розумінні їхньої сутності та змісту. Так, ряд авторів як збірне поняття будь-якій попереджувальній діяльності виділяють запобігання злочинів, що розглядається як комплекс заходів профілактичного та попереджувального характеру, спрямованих на недопущення формування антигромадського спрямування особистості. При цьому не враховується, що запобігання як діяльність щодо недопущення скоєння окремих злочинних діянь становить лише частину індивідуального попередження злочинів. Досить спірним є і положення про те, що попередження і припинення злочинів є різновидами їх профілактики [4, с. 81].

Поняття «попередження» та «профілактика», означаючи «недопущення чогось» при єдиній цільовій спрямованості, семантично близькі, але не ідентичні. Що стосується правопорушень і злочинності їх зміст відрізняється як за об'єктами та суб'єктами здійснення, так і за заходами.

На наш погляд, цілком обґрунтованим є розгляд профілактики правопорушень та злочинів як складової частини попередження злочинності та скоєння окремих злочинів. У цьому попередження злочинності, відбиваючи весь комплекс заходів щодо недопущення злочинів, запобігання від них людей, суспільства, держави, постає як родове по відношенню до всіх інших видів превенції поняття.

Попередження злочинів є діяльність щодо недопущення їх здійснення шляхом виявлення, усунення або нейтралізації причин, умов та обставин, що сприяють їх вчинення; здійснення профілактичного впливу на осіб з протиправною поведінкою. Включаючи заходи як загальносоціальні, так і спеціально-кримінологічного характеру, попередження злочинності та злочинів є за своєю сутністю ширшим видом превентивної діяльності, ніж профілактика правопорушень.

Профілактика правопорушень є лише одним із значних заходів загальносоціального (що впливає злочинність опосередковано) попередження, засіб позитивного впливу, здійснюваного багатьма державними та громадськими суб'єктами на осіб із злочинною поведінкою, що відхиляється, порушуючи норми моралі та права внаслідок недоліків виховання, негативного впливу сім'ї, оточення, малих груп. До цих осіб здебільшого відносяться бездоглядні та безпритульні неповнолітні, молоді екстремали, особи, які не мають постійного джерела доходів, алкоголіки, наркомани, суб'єкти сімейно-побутових конфліктів тощо.

Профілактика такої злочинної поведінки зазначених осіб здійснюється не лише працівниками правоохоронних органів, але й насамперед представниками державних установ (соціальних, медичних, освітніх), підприємств, громадських організацій, релігійних конфесій, засобів, суспільством загалом. Обсяг цієї роботи значно більший, а заходи, що вживаються, різноманітніші, ніж при здійсненні спеціально-кримінологічного запобігання кримінальним правопорушенням.

Таким чином, профілактика правопорушень є лише одним із важливих напрямів попередження злочинності та скоєння кримінальних правопорушень, що включає реалізацію заходів як загального, так й індивідуального характеру.

Список використаних джерел

1. Алексеева А. П. Комплексное предупреждение наркотизма среди молодежи на региональном уровне (теоретические и прикладные аспекты): дис. канд. юрид. Наук. Волгоград, 2004. 225 с.
2. Гладырь Ю. Ф. Система предупреждения преступлений: история развития и современное состояние: дис. ... канд. юрид. наук. СПб., 2005. 159 с.
3. Андришин П. В. Криминогенная личность и индивидуальное предупреждение преступлений: дис. ... канд. юрид. наук. СПб., 2004. 156 с.
4. Крижна Л. В. Попередження злочинів, що вчинюються у сфері сімейно-побутових відносин: дис....канд. юрид. наук : спец. 12.00.08. Київ: 2000. 215 с.

Бондарець В. М.,
студентка 1 курсу, групи ПД-211, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів

Карпова І. Г.,
к. пед. н., доцент,
доцент кафедри правоохоронної діяльності
та загальноправових дисциплін

ОСНОВНІ СКЛАДОВІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ (ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА)

У наш час службова діяльність працівників патрульної поліції відбувається в складних та екстремальних умовах. На це впливає низка несприятливих чинників: постійне перебування в конфліктних ситуаціях, можливість нападу зі зброєю, коли необхідно швидко приймати рішення до різних заходів, стрес та втома, що негативно відображається на фізичному та загальному стані працівників поліції.

Важливою складовою професійної підготовки є фізичні навички, що допомагають при затриманні правопорушників. Тому у майбутніх працівників поліції повинна бути фізична підготовка, уміння та навички для здійснення професійної діяльності. На нашу думку, працівникам патрульної поліції потрібно з кожним разом вдосконалювати свої навички та вміння для подальшого розвитку в правоохоронній сфері, й не тільки у фізичній підготовці, а й у кваліфікації патрульного.

Метою нашої розвідки, отже, є дослідження складових професійної підготовки майбутніх працівників поліції, а саме, здатність до вогневої підготовки. Цю проблему досліджували: Зеленський Є.С., Бондаренко В.В., Шевченко О.О., Іващенко В.В., Зюбан М.І., Мокреєв В.І.

Розглянемо основні складові вогневої підготовки. Предметом вивчення вогневої підготовки є матеріальна частина зброї, що є на озброєнні в Національній

поліції України, заходи щодо безпеки по поводженню зі зброєю, затверджені Наказом МВС України № 70 від 1.02.2016 р.. Правові підстави та порядок застосування вогнепальної зброї передбачені також Законом України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 р.

Законодавство України дозволяє працівникам поліції зберігати та носити вогнепальну зброю. Діяльність поліцейського не така вже й проста, тому кожен поліцейський повинен володіти спеціальними знаннями та навичками. Застосування та використання зброї відбувається в різних умовах: в населених пунктах, в лісі, на транспорті, в полі та ін., тому поліцейський повинен досконало володіти зброєю, щоб влучати точно в ціль.

Отже, для поліцейських використання та застосування вогнепальної зброї, насамперед, важливе для забезпечення особистої безпеки при виконанні своїх обов'язків. Для того, щоб чудово та досконало володіти вогнепальною зброєю, потрібно мати врівноважену нервову систему та гарну фізичну підготовку, тому вогнева підготовка неможлива без фізичної та психологічної підготовки. Для того, щоб навчити майбутніх правоохоронців досконало володіти зброєю, використовують тактико-спеціальну підготовку. Вогнева підготовка пов'язана також і з вивченням дисципліни «Кримінальне право». За порушення поводження зі зброєю поліцейський несе кримінальну відповідальність. Працівник повинен знати аспекти цієї відповідальності. Отже, вогнева підготовка у майбутній професійній діяльності поліцейського являє собою систему навчальних заходів, спрямованих на засвоєння теоретичних та практичних вмінь та навичок.

Ефективність підготовки працівників поліції залежить від наукового змісту на визначених етапах. Так, С.В. Попов виокремлює три етапи підготовки:

1. Етап початкової підготовки;
2. Етап поглибленого навчання;
3. Етап формування психофізичної готовності.

Дослідник вважає, що фізичну підготовку, в першу чергу, потрібно спрямувати на вдосконалення витривалості, стійкості, точності, швидкості та координаційних умінь.

Опрацювання нормативної бази дає підстави констатувати, що професійну підготовку працівників поліції здійснюють поетапно та відповідно до статті 72 Закону України «Про Національну поліцію». Вона включає такі складові: первинна підготовка; підготовка у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання ; післядипломна освіта; службова підготовка.

У Законі України «Про Національну поліцію» затверджено, що поліцейські, які вперше прийняті на службу в поліцію, повинні пройти курси первинної професійної підготовки.

Проаналізувавши досвід інших країн у питанні підготовки правоохоронців, можна зазначити, що в Україні є певні відмінності у способі підготовки, але, при цьому застосовується схожі принципи, отже, на нашу думку, підготовка поліцейських України в більшості ґрунтується як на вітчизняному, так і на зарубіжному досвіді.

Ми вважаємо, що при здійсненні професійної підготовки майбутнього працівника поліції потрібно звертати увагу на цілий ряд складових, а саме, його знання, зокрема, законів та Конституції України, психологічно-емоційну готовність, що дозволить майбутньому працівнику поліції бути стійким до стресових ситуацій на роботі, фізичну загартованість – запоруку витривалості до різних випробувань, ну, і звичайно, тактико-вогневу підготовку, адже від вмілого, грамотного, професійного використання зброї поліцейським не рідко залежить доля багатьох людей.

Список використаних джерел

1. Конституція України: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>
2. Закон України “Про національну поліцію”: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
3. Бондаренко В. В. Професійна підготовка працівників патрульної поліції: зміст і перспективні напрямки: <http://dspace.univd.edu.ua>

Буряк В. Ю.,
студент 2 курсу, групи ПД-201, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів

Науковий керівник: Карпова І. Г.,
к. пед. н., доцент,
доцент кафедри правоохоронної діяльності
та загальноправових дисциплін

ОСОБЛИВОСТІ ТА ЗНАЧЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ДЛЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Професійна підготовка поліцейських потребує постійного вдосконалення. Це обумовлено тим, що відбувається реформування правоохоронного відомства, зміна концепції діяльності Національної поліції, добір нових кандидатів на службу. Сучасний стан поведінки окремих представників суспільства, злочинних та асоціальних індивідів визначає, що поліцейський повинен не тільки знати законодавство, бути психологічно готовим до своєї роботи, а й володіти розвиненими фізичними якостями. Сучасний поліцейський повинен забезпечити безпеку людей, застосовуючи, в разі необхідності, певні засоби та методи; вміти забезпечити себе в разі екстремальних ситуацій; уміти розпізнавати ситуації небезпеки та ін.

Під фізичною підготовкою працівника правоохоронних органів розуміють комплекс заходів, спрямованих на формування та вдосконалення рухових умінь і навичок, розвиток фізичних якостей та здібностей поліцейського з урахуванням особливостей його професійної діяльності [2]. Мета фізичної підготовки поліцейських полягає у збереженні здоров'я, збереження творчої та трудової активності, забезпечення належного рівня розвитку фізичних якостей,

формування життєво важливих навичок, необхідних для виконання службових завдань.

Завдання та мета фізичної підготовки взаємопов'язані. Адже завдання конкретизують її мету. Завдання можна поділити на загальні та спеціальні.

До загальних завдань можна віднести такі: формування гармонійно розвиненої особи; зміцнення та загартованість організму; підвищення рівня загальної працездатності; оптимізація фізичного та психічного стану та ін. До спеціальних завдань входить: забезпечення особистої безпеки працівників НП під час виконання службових обов'язків; формування вмінь виконання спеціальних вправ; формування та вдосконалення професійно важливих психічних та фізичних якостей та ін. [2].

Фізична підготовка має плановий та системний характер. До системи фізичної підготовки належать:

1. загальна фізична підготовка;
2. тактика самозахисту та особистої безпеки;
3. масові фізкультурно-спортивні заходи [2].

Загальна фізична підготовка – це система рухових вправ, спрямованих на удосконалення фізичного розвитку людини. Загальна фізична підготовка сприяє зміцненню здоров'я, загартованості організму, здатності перенесення фізичних навантажень, розвитку фізичних якостей, корекції особливостей будови тіла. ЗФП складається з комплексу гімнастичних та легкоатлетичних вправ. Гімнастичні заняття проводяться для удосконалення таких фізичних якостей, як: спритність, швидкість, гнучкість та витривалість.

Зміст загальної фізичної підготовки складають: комплексно-силові вправи, загально-розвиваючі вправи, вправи на гімнастичних снарядах (перекладині, гімнастичній лаві, драбині, канаті та ін.), атлетична гімнастика, вправи з гирями, гантелями, скакалкою. Для складання нормативів із загальної фізичної підготовки, працівники здають нормативи з бігу та гімнастичні вправи [2].

Заняття з тактики самозахисту та особистої безпеки проводяться з метою формування та покращення навичок самозахисту при затриманні осіб, які

порушують громадський порядок та безпеку. Під час тренування на цьому виді заняття поліцейські розвивають силові здібності, витривалість, рішучість та сміливість. До прийомів самозахисту та фізичного впливу входять такі елементи: дзюдо, бойове самбо, рукопашний бій, бокс, карате та інші види. Застосування будь-якого прийому із цих видів єдиноборств закінчується затриманням правопорушника та надяганням кайданків, конвоюванням.

Заняття з тактики самозахисту та особистої безпеки проводяться в спортивних залах зі спеціальним покриттям. Відпрацювання спеціальних прийомів в ситуаційних умовах проводяться на вулицях, квартирі чи транспортному засобі. Заняття зі смугою перешкод проводяться для формування психічної стійкості, сміливості та рішучості, впевненості та розвитку оперативного мислення [2].

Спортивно масова робота здійснюється для підвищення рівня фізичної підготовки, оздоровлення поліцейських, проводиться як у службовий, так і у вільний від навчання час. Основу її проведення складають заняття в спортивних командах. Для роботи в спортивних командах призначаються тренери. Вони повинні організувати та проводити спортивні заняття, оформляти матеріали на присвоєння розрядів зі спорту [2].

Заняття з фізичної підготовки проводяться у:

1. у апараті НПУ, апаратах Міжрегіональних органів Національної поліції, Головному управлінні Національної поліції, територіальному підрозділі;
2. у навчальному закладі – педагогічним та науково-педагогічним складом профільних кафедр.

Фізична підготовка проводиться під постійним наглядом медичного працівника. За результатами щорічного медичного обстеження, чи після перенесення хвороби, поранення поліцейського виносяться результати медичного підрозділу [2]. Поліцейські, які за станом здоров'я чи за інших причин не можуть займатися фізичною підготовкою, за рішенням лікаря повинні займатися лікувально-фізичною культурою. Звільнення від фізичної підготовки здійснюється на підставі довідки, яку видає медична установа. Крім того,

поліцейський, який звільнений від занять певними фізичними вправами, в обов'язковому порядку повинен відвідувати заняття з тактики самозахисту для опанування навчального матеріалу без силової участі в них [2].

Організація службової підготовки здійснюється відповідно до наказу МСВ України № 50 від 26 січня 2016 р. Основні документи, які передбачають планування як службової так, і фізичної підготовки є:

1. тематичний план зі службової підготовки;
2. розклад занять зі службової підготовки;
3. графік проведення навчальних зборів [2].

Відповідно до Положень з організації перевірки рівня фізичної підготовленості кандидатів до вступу на службу в НПУ рівень фізичної підготовленості визначається шляхом проведення тестування їх основних фізичних якостей і навичок. Основною метою тестування кандидатів є визначення їх придатності до служби в Національній поліції, їх здатності переносити фізичні навантаження при виконанні покладених на них завдань та службових обов'язків. Фізично підготовленим вважається кандидат, який пройшов всі тестування на оцінку не нижчу рівня «задовільно» [3].

Підсумовуючи, зазначимо, що фізична підготовка сучасного поліцейського є важливою складовою його загальної професійної виучки, адже лише фізично підготовлений фахівець зможе виконувати непрості завдання, пов'язані із забезпечення порядку, дотримання законності в суспільстві, боротьбою із правопорушниками.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
2. Фізична підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / В.А. Дідковський, В.В. Бондаренко, О.В. Кузенко. Київ : Нац. акад. внутр. справ, ФОП Кандиба Т.П. 2019. 98 с.

3. Про затвердження Положення з організації перевірки рівня фізичної підготовленості кандидатів до вступу на службу в Національну поліцію України: Наказ МВС від 09.02.2016 р. № 90: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0306-16#Text> (дата звернення 08.12.21)

Буцько А.В.,

*студент 3 курсу, групи ПД-191, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів*

Дудко А.В.,

*в.о. керівника Новгород-Сіверської окружної прокуратури,
юрист 1 класу*

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

Відповідно ст. 1 Конституції Україна проголошена правовою державою, тому функціонування державного механізму без реалізації правоохоронної функції просто неможливе. Реформування сучасної української держави в світлі євроінтеграції вимагає теоретичного переосмислення форм та методів реалізації правоохоронної функції.

В «Енциклопедії державного управління» зазначено, що «функції держави - це взяті в комплексі основні напрями або види внутрішньої і зовнішньої діяльності держави, що виражають і конкретизують її сутність та призначення в суспільстві, цілі й завдання державного управління. Головні завдання і цілі держави на тій чи іншій стадії розвитку зумовлюються економічними, політичними та соціальними умовами в суспільстві» [1].

У юридичній науці, як і в законодавстві, не вироблено єдиного підходу до визначення поняття правоохоронної функції держави. Правоохоронну функцію

сучасної української держави можна упевнено віднести до головних, основних її функцій. Таку думку поділяють багато науковців[2, 3].

На думку І. Кріцака, правоохоронна функція держави - це комплексний напрям діяльності держави, який об'єднує низку заходів (у тому числі примусових), заснованих на принципах справедливості та ефективності, спрямованих на безконфліктну реалізацію прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, забезпечення соціальної злагоди, недопущення індивідуальних, колективних та масових порушень законності і правопорядку [4, с. 15].

О.І. Безпалова ствержує, що правоохоронна функція держави - це самостійний комплексний напрям діяльності держави, обумовлений її соціальним призначенням, який реалізується системою суб'єктів (державних і недержавних), що уповноважені в межах закону з використанням відповідних форм і методів вживати юридичних заходів впливу (у тому числі примусових) з метою досягнення бажаного соціального ефекту - охорони права в цілому та забезпечення охорони законності та правопорядку, прав і свобод громадян зокрема [5, с. 68].

На думку О. Полковніченка, розглядаючи правоохоронну функцію держави, варто зауважити, що вона посідає особливе місце в системі основних функцій. Це одна з постійних функцій держави. Як певний вид державної діяльності, вона з урахуванням принципу розподілу влади похідна від управлінської і судової функції, проте відрізняється самостійністю, однорідністю і стійкою повторювальністю. Також він виділяє, що об'єктом впливу цієї функції є протизаконні, антисоціальні дії осіб, які, з одного боку, підривають конституційний устрій, встановлений у країні правопорядок, не виконують своїх обов'язків, порушують права та законні інтереси інших осіб [6, с. 40].

О. Полковніченко ввів таке визначення: правоохоронна функція - це організована діяльність громадян, державних органів, громадських організацій, яка має здійснюватися таким чином, щоб у країні розвивався та змінювався правопорядок, своєчасно та оперативно були усунені причини, що викликають

його порушення, щоб існували сприятливі умови для реалізації прав і законних інтересів громадян. О. Полковніченко визначає сервісну спрямованість правоохоронної функції держави. Про постійне та якісне здійснення правоохоронної функції держава завжди зобов'язана піклуватися під страхом втрати свого авторитету в очах населення і навіть під загрозою власної ліквідації [6, с. 42-43].

Сердюк А.М. вважає, що під правоохоронною функцією держави слід розуміти діяльність держави, яка спрямована на охорону всіх суспільних відносин, що урегульовані за допомогою права, на певній території спеціально створеними суб'єктами (уповноваженими органами) [7].

Ми погоджуємося з О.Ф. Скакун у тому, що функції держави не можна ототожнювати з функціями його окремих органів, які є частиною державного апарату держави і знаходять своє відображення в компетенції, предметах відання, правах та обов'язках, які закріплені за ними [8, с. 51].

Вважаємо, що об'єктом правоохоронної функції є безпека, законність і правопорядок, боротьба зі злочинністю, захист прав і свобод людини і громадянина, а реалізація державою правоохоронної функції пов'язується насамперед із забезпеченням громадського порядку у його широкому розумінні, яке складається з низки пов'язаних між собою завдань. Утім, правоохоронну функцію можна також розглядати як комплексний напрямок діяльності держави, який не обмежується охороною громадського порядку.

Отже, розбіжності в поглядах різних учених стосовно правоохоронної функції держави ґрунтуються на різних підходах до розуміння поняття функціонування держави у сфері правоохоронної діяльності й зумовлені відсутністю законодавчого визначення правоохоронної функції держави.

Список використаних джерел

1. Ковбасюк Ю. В. Михненко А. М. Функції держави. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України. К.: НАДУ, 2011. Т.1. С. 955.

2. Бульба В. Г. Соціальні функції держави: сучасні моделі реалізації у державному управлінні. Публічне управління. 2006. №5. С. 67 - 74.
3. Загуменна Ю. О. Особливості реалізації правоохоронної функції держави органами внутрішніх справ України. Європейські перспективи. 2009. №4. С. 187-194.
4. Кріцак І.В. Правоохоронна функція держави та її вплив на формування функції надання послуг населенню органами внутрішніх справ. Форум права. 2009. № 3. С. 365-372. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2009_3_54. (дата звернення: 17.10.2021).
5. Безпалова О.І. Специфіка правоохоронної функції держави: адміністративно-правовий аспект. Митна справа. – 2015. № 3(99). С. 68-74.
6. Полковніченко О. Сутність та зміст правоохоронної функції держави. Вісник ХНУВС, 2011. № 3(54). С. 39–43.
7. Сердюк А. М. Патрульна поліція як суб'єкт реалізації правоохоронної функції держави. Прикарпатський юридичний вісник. 2016. Вип. 1. С. 181-184. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pjuv_2016_1_41. (дата звернення: 17.10.2021).
8. Скакун О.Ф. Теория государства и права: учебник. Х. : Консум ; Ун-т внутр. дел, 2000. 704 с.

Вовк О.С.,

*студент 4 курсу, групи ПД-181, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»*

м. Чернігів

Науковий керівник: Берднік І.В.,

Д.Ю.Н., доцент,

професор кафедри правоохоронної діяльності

та загальноправових дисциплін

ПРАВОВА ПРИРОДА ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ ВИХОВНОГО ХАРАКТЕРУ

У ч. 1 ст. 2 КК України визначається, що єдиною достатньою підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад злочину, передбаченого Кримінальним кодексом (далі – КК) України. У доктрині кримінального права загальноновизнано поділ складу злочину на чотири елементи: об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт, суб'єктивну сторону. Відсутність одного із цих елементів або однієї з обов'язкових ознак цих елементів виключає можливе притягнення особи до кримінальної відповідальності. Безумовно, всі елементи складу є рівними у своєму загальнозмістовому визначенні. Але, на нашу думку, все ж основним елементом складу злочину слід визнати суб'єкт. Саме протиправна поведінка фізичної, осудної особи, яка досягла віку кримінальної відповідальності, і є підставою для виникнення кримінально-правових відносин [1, с. 123].

КК України більш чітко передбачено три різні випадки застосування примусових заходів виховного характеру (далі – ПЗВХ). В ст.97 КК йдеться про застосування цих заходів до особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною цього Кодексу, до досягнення віку кримінальної відповідальності, а також у випадку звільнення

неповнолітнього від кримінальної відповідальності. В ст.105 якраз і передбачено той випадок, коли ПЗВХ визнаються формою кримінальної відповідальності, оскільки закон в цих випадках говорить лише про звільнення від покарання. Проте досвід показує, що без належних законодавчих змін до процесуального законодавства, це положення знову може залишитись нереалізованим, а дискусія про визначення правової природи ПЗВХ відкритою.

На нашу думку, така форма кримінальної відповідальності, особливо коли б вона набула логічного законодавчого оформлення, має багато спільних рис з іншою формою кримінальної відповідальності – покаранням. Спробуємо порівняти їх, щоб наочно показати їх подібність. Для цього звернемось до найбільш суттєвих їх ознак, які, на думку одних вчених, показують цю подібність, на думку інших, навпаки, підкреслюють їх відмінність і самостійність.

Ми вважаємо, що застосування судом до неповнолітніх злочинців ПЗВХ з самого початку закладалось законодавцем як особлива форма кримінальної відповідальності. Застосування цих заходів переслідує досягнення таких самих цілей, що і застосування кримінального покарання. Така подібність цих двох форм кримінальної відповідальності дає підстави поставити питання про доцільність створення на їх основі однієї форми кримінальної відповідальності, яка б максимально враховувала особливості неповнолітніх злочинців. Мова йде про створення особливої системи покарань для неповнолітніх злочинців. Для цього в наступному параграфі ми проаналізуємо зміст окремих ПЗВХ з тим, щоб показати, які з них, враховуючи власний досвід та досвід зарубіжних держав, можуть бути віднесені до покарань, а які залишені серед ПЗВХ, що будуть застосовуватись до неповнолітніх у разі їх умовного звільнення від кримінальної відповідальності [2, с. 78].

Примусові заходи виховного характеру є альтернативою кримінальному покаранню неповнолітніх, які надають злочинцю можливість виправитися без ізоляції від суспільства. Кримінальне законодавство передбачає за можливе застосування примусових заходів виховного характеру до неповнолітнього як у випадку звільнення останнього від кримінальної відповідальності, так і від

покарання. Взагалі, на нашу думку, подібне законодавче рішення є недосконалим, адже правові підстави та сама природа звільнення особи від відповідальності та покарання є різними, такими ж є правові наслідки, а отже і заходи, які застосовуються до осіб повинні бути диференційованими.

Невирішеними залишаються й проблеми застосування до неповнолітнього окремих примусових заходів, перелічених у ст. 105 КК України. Враховуючи зазначені аргументи, вважаємо за доцільне детальніше дослідити зазначену норму та запропонувати шляхи вирішення дискусійних питань.

Для досягнення такої мети проаналізуємо кожен примусовий захід окремо. Згідно зі ст. 105 КК України, неповнолітній, який вчинив злочин невеликої або середньої тяжкості, може бути звільнений судом від покарання, якщо буде визнано, що внаслідок щирого розкаяння та подальшої бездоганної поведінки він на момент постановлення вироку не потребує застосування покарання [3, с. 39]. У цьому разі суд застосовує до неповнолітнього наступні примусові заходи виховного характеру:

- застереження - найм'якший захід виховного характеру, який полягає в тому, що неповнолітньому судом роз'яснюється суспільна небезпека вчиненого ним діяння, та можливе настання негативних наслідків у разі продовження ним злочинної діяльності.

- обмеження дозвілля і встановлення особливих вимог до поведінки неповнолітнього. На нашу думку, є найбільш оптимальним із запропонованих примусових заходів. Обмеження дозвілля дозволяє відгородити неповнолітнього злочинця від відвідування певних місць та спілкування з особами, які можуть схилити неповнолітнього до вчинення нових злочинів. Встановлення особливих вимог до поведінки неповнолітнього дає змогу утримати його від подальшого вживання наркотичних та психотропних речовин, повернути неповнолітню особу до нормального способу життя, сприяє позбавленню від алкогольної та ігрової залежності. Даний захід надає суду можливості в повній мірі досягти мети кримінально-правового впливу на неповнолітніх. Злочинець нестиме в певному сенсі кару, так як його поведінка буде обмежена, що сприятиме виправленню

засудженого, а обмеження дозвілля і встановлення особливих вимог до поведінки допоможе правоохоронним органам у запобіганні вчиненню нових злочинів як безпосередньо засудженим, так і іншими особами з його найближчого оточення.

- передача неповнолітнього під нагляд батьків чи осіб, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічного або трудового колективу за його згодою, а також окремих громадян на їхнє прохання. Означений примусовий захід виховного характеру найбільш часто застосовується судом. Однак, при цьому необхідно мати на увазі, що неповнолітній, який скоїв суспільно небезпечне діяння є вже десоціалізованим, що, скоріш за все, стало наслідком недостатньої уваги з боку батьків або осіб, що їх замінюють. Так, не можна відкидати і те, що саме батьки можуть негативно впливати на дітей або навіть втягнути їх до злочинної діяльності. З іншого боку, взагалі існування такого заходу в контексті п. 3 ч. 2 ст. 105 КК України ставить під сумнів необхідність ч. 4 тієї ж статті, в якій зазначено, що неповнолітньому може бути призначено вихователя [2, с. 123].

Виходячи з того, що останнє винесено за межі переліку примусових заходів виховного характеру, вважаємо, що воно таким не є, а отже кримінальне законодавство в цій частині потребує нагальної зміни, яка може полягати в уточненні смислового навантаження поняття «вихователя» в контексті ст. 105 КК України.

- покладення на неповнолітнього, який досяг п'ятнадцятирічного віку і має майно, кошти або заробіток, обов'язку відшкодування заподіяних майнових збитків; Фінансове покарання та компенсація завданої шкоди є одними з запропонованого Мінімальними стандартними правилами Організації Об'єднаних Націй, що стосуються відправлення правосуддя по відношенню до неповнолітніх («Пекінських правилах») широкого комплексу заходів впливу, які пропонується застосовувати з метою забезпечення більшої гнучкості і щоб уникнути, по можливості, ув'язнення неповнолітніх в виправних установах [3, с. 67]. Однак, на нашу думку запропонована законодавцем редакція вимагає певного уточнення. Цивільний кодекс України в ст. 1179 передбачає можливість відшкодування шкоди, завданої неповнолітньою особою батьками, за умови, якщо неповнолітній

немає майна, якого б вистачало для того, щоб у повному обсязі відшкодувати шкоду [4, с. 67]. У такому випадку, цивільне законодавство надає можливість батькам, особам які їх замінюють, або закладу, який за законом здійснює щодо неповнолітнього функції піклувальника відшкодувати завдану неповнолітнім шкоду в частці, якої не вистачає.

Таким чином, залишається незрозумілим, чи передбачена така можливість кримінальним законодавством, адже у ст. 105 КК України не обумовлено, що майна, яке знаходиться у володінні неповнолітнього, повинно вистачати для відшкодування шкоди у повному обсязі.

- направлення неповнолітнього до спеціальної навчально-виховної установи для дітей і підлітків до його виправлення, але на строк, що не перевищує трьох років. На нашу думку, даний примусовий захід не в повній мірі може відповідати змісту мети, з якою неповнолітній звільняється від покарання. Суть звільнення неповнолітнього від покарання із застосуванням заходу виховного характеру полягає у наданні судом можливості виправитися власними силами, самостійно зробити висновок щодо злочинності своєї поведінки та обсягу тієї шкоди, яку було завдано неправомірними діями.

Отже, вважаємо, що кожен із примусових заходів виховного характеру потребує законодавчого перегляду та доопрацювання, адже в умовах сьогодення кримінальне законодавство повинно мати більш злагоджену систему норм, які регламентують звільнення від покарання неповнолітніх, як найбільш уразливої категорії суб'єктів кримінальної відповідальності.

Список використаних джерел

1. Кримінальне право (Особлива частина): підручник: у 2 т. / А.О. Данилевський, Д.О. Калмиков, М.І. Хавронюк та ін.; за ред. О.О. Дудорова, Є. О. Письменського. Луганськ: Елтон-2, 2012. 543 с.

2. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України: у 2 т. / заг. ред. П.П. Андрушка, В.Г. Гончаренка, Є.В. Фесенка. Київ: Алерта; КНТ; Центр учбової літератури, 2009. Т. 1. 964 с.

3. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України: У 2 ч. / під заг. редакцією Потебенька М. О., Гончаренка В. Г. Київ, 2001. Ч. 2. 465 с.

4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 11-те вид., перероб., та допов. Київ: Дакор, 2019. 1384 с.

Головачова А.М.,

*студентка 4 курсу, групи ПД-181, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів*

Науковий керівник: Марущак Н. В.,

*к.ю.н., доцент,
доцент кафедри правоохоронної діяльності
та загальноправових дисциплін*

ОБ'ЄКТ ТА ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ.146 КК УКРАЇНИ

Кримінальні правопорушення, передбачені ст. 146 КК України є досить поширеними в сучасному світі. Щорічно їх жертвами стають близько 15 тисяч людей, у тому числі в Україні. Висока ступінь тяжкості незаконного позбавлення волі та викрадення особи, значне зростання за останні роки цього виду кримінального правопорушення поставили питання про необхідність видання таких нормативно-правових актів, які могли б забезпечити ефективний захист прав і свобод громадян. Ці два склади кримінального правопорушення криміналізувалися в КК України 2001 року однією статтею – ст. 146, що й досі викликає зауваження вчених [1].

Відповідно до статті 1 Кримінального кодексу України кримінально-правовій охороні підлягають права і свободи людини і громадянина, власність,

громадський порядок і громадська безпека, навколишнє середовище, конституційний лад України, мир і безпека всього людства [2]. Характер суспільних відносин, на які посягає кримінальне правопорушення, визначає ступінь його суспільної небезпеки: чим цінніший для суспільства об'єкт кримінального правопорушення, тим більша тяжкість вчиненого кримінального правопорушення.

Отже, об'єктом будь-якого кримінального правопорушення є охоронювані кримінальним законом суспільні відносини. Як один із елементів охоронюваних кримінальним правом суспільних відносин законодавець безпосередньо називає людину.

Людина є багатовимірним і багатогранним поняттям, що відображає сукупність її біологічних, психологічних і соціальних властивостей. Фахівці в галузі кримінального права розрізняють загальні, родові, безпосередні, додаткові та факультативні об'єкти злочинного посягання [3, с. 127]. Для характеристики агресивних, корисливих та насильницьких кримінальних правопорушень велике значення має аналіз основних та додаткових об'єктів злочинного посягання.

Основним об'єктом викрадення людини є свобода людини, її особиста недоторканність. Водночас свобода – це «життя, існування без залежності, можливість поводитися на власний розсуд, невимушеність»; здатність діяти без перешкод і заборон, здійснювати вільний вибір [4, с.167]. Свобода людини передбачає її особисту недоторканність, яка є невід'ємною частиною і має бути в певних межах гарантована суспільством і державою.

Свобода людини є однією з найважливіших цінностей будь-якого цивілізованого суспільства, а її захист, у тому числі за допомогою кримінального права, є одним із головних завдань правової держави. Серед кримінально караних посягань на свободу є незаконне позбавлення волі або викрадення людини (ст. 146 КК України).

Безпосередній об'єкт викрадення людини – її свобода – виступає як єдиний об'єкт дуже рідко. Додатковими об'єктами цього кримінального правопорушення часто є честь і гідність, здоров'я і безпека людини, право на належність.

Слід зазначити, що потерпілим цього кримінального правопорушення може стати будь-яка особа. Виняток становлять окремі потерпілі, позбавлення волі чи викрадення яких потребує кваліфікації за іншими статтями Кримінального кодексу України. Так, стаття 444 КК України передбачає окрему відповідальність за злочини проти осіб, які мають міжнародний захист.

За статтею 146 КК карається лише незаконне позбавлення волі, тому відповідальність виключається, якщо особа була позбавлена волі внаслідок необхідної оборони (ст. 36 КК), законного затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (ст. 38 КК), або крайня необхідність (ст. 39 КК) [1].

Відповідальність виключається у випадках застосування батьками примусових заходів виховного характеру щодо своїх неповнолітніх дітей. Законне позбавлення волі регулюється Конституцією та іншими законами України. Найнебезпечнішим видом незаконного позбавлення волі є викрадення, тобто незаконне таємне або відкрите вилучення потерпілого, переміщення його з місця, де він перебував, і подальше утримання потерпілого викрадачем чи іншою особою.

Викрадення частіше всього супроводжується фізичним або психічним насильством. Незаконне позбавлення волі та викрадення особи – це дії, вчинені проти волі потерпілого. Отже, згода останнього на вчинення таких дій виключає відповідальність за ст. 146 КК, за винятком випадків згоди на такі дії неповнолітнього (ч. 2 цієї статті). Не можна також говорити про згоду потерпілого, якщо останнього визнано судом недієздатним через психічне захворювання [5, с. 62].

Основним критерієм розмежування незаконного позбавлення волі є об'єктивна сторона викрадення. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення незаконного позбавлення волі, згідно з найбільш поширеним у теорії визначенням кримінального права, «виражається в протиправному позбавленні особи свободи пересування в просторі та часі, у протиправній перешкоді у виборі місця розташування за власним бажанням. Воно може виражатися у позбавленні потерпілого свободи пересування шляхом

насильницького або обманного заштовхування в закриті приміщення, інший будинок, підвал, гараж тощо та утримання в цьому місці проти його волі, що позбавляє потерпілого можливості вести себе на свій розсуд» [6, с. 220].

Спосіб вчинення цього кримінального правопорушення – фізичне або психічне насильство, або обидва одночасно, а також обман. На відміну від викрадення, це кримінальне правопорушення вчиняється без переміщення особи проти її волі з одного місця в інше. Закінченим кримінальне правопорушення визнається з моменту фактичного позбавлення волі.

Суб'єкт незаконного позбавлення волі або викрадення особи, передбаченого ст. 146 КК, є загальним, тобто це осудна особа, якій на момент вчинення кримінального правопорушення виповнилося 16 років. Якщо кримінальне правопорушення передбачено об'єктивною стороною ст. 146 КК України, вчинене службовою особою, то він несе кримінальну відповідальність за ст. 365, 365¹, 371, 375 КК України.

Суб'єктивною стороною розглядуваного кримінального правопорушення є прямий умисел з обов'язковим усвідомленням особою протиправності діяння, яке вона вчиняє. Мотив і мета кваліфікації не мають значення. При цьому відповідальності за необережне незаконне позбавлення волі взагалі немає. Зарубіжний досвід свідчить, що необережне незаконне позбавлення волі, якщо воно призвело до тяжких наслідків або смерті потерпілого, має бути криміналізоване.

Досліджений склад кримінального правопорушення передбачає ряд кваліфікуючих і особливо кваліфікуючих ознак. Отже, кваліфікаційними ознаками є: 1) вчинення щодо неповнолітнього; 2) з корисливих мотивів; 3) щодо двох і більше осіб; 4) за попередньою змовою групою осіб; 5) у спосіб, небезпечний для життя чи здоров'я потерпілого; 6) що супроводжується заподіянням йому фізичних страждань; 7) із застосуванням зброї; 8) здійснюється протягом тривалого часу [6, с. 228]. Особливо кваліфікуючі ознаки ст. 146 КК України включає: 1) вчинення таких дій організованою групою; 2) спричинення тяжких наслідків.

Таким чином, безпосереднім об'єктом викрадення людини є її свобода, а додатковими об'єктами цього кримінального правопорушення є честь і гідність, здоров'я і безпека людини, права власності. Правильна кваліфікація викрадення людини є обов'язковою умовою забезпечення верховенства права в боротьбі зі злочинністю. У свою чергу, неправильна кваліфікація призводить до порушення прав, свобод і законних інтересів як окремих громадян, так і держави, а також підриває авторитет правоохоронної системи, а в кінцевому підсумку – авторитет держави.

Список використаних джерел

1. Федоров В. Проблеми кваліфікації незаконного позбавлення волі або викрадення людини. URL: http://yurvisnyk.in.ua/v3_2018/8.pdf.
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за заг. ред. О.М. Джужі, А.В. Савченка, В.В. Чернея. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 1104 с.
4. Сухонос, В.В. Кримінальне право України. Особлива частина: підручник / В.В. Сухонос, Р.М. Білоконь, В.В. Сухонос (мол.) / за заг. ред. доктора юрид. наук, проф. В.В. Сухоноса. Суми : ПФ «Видавництво «Університетська книга», 2020. 672 с.
5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ : ВД «Дакор», 2019. 1384 с.
6. Хімченко С. А. Щодо питання кваліфікації незаконного позбавлення волі або викрадення людини. *Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру (з нагоди 30-річчя проголошення незалежності України та 25-річчя прийняття Конституції України)*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 214-218.

Головачова А.М.,

*студентка 4 курсу, групи ПД-181, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»*

м. Чернігів

Карпова І. Г.,

к. пед. н, доцент,
доцент кафедри правоохоронної діяльності
та загальноправових дисциплін

ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Професійна підготовка сучасного працівника Національної поліції України передбачає оволодіння майбутнім фахівцем цілим рядом компетентностей, навичок і вмінь, серед яких важливою складовою виступає тактико-вогнева підготовка майбутніх працівників поліції. Предметом вивчення дисципліни «Вогнева підготовка» є матеріальна частина озброєння, що є на озброєнні Національної поліції України, заходи безпеки при поводженні зі зброєю, затверджені наказом МВС України від 01.02.2016 р. № 70., порядок та правила її застосування, правові підстави та порядок застосування вогнепальної зброї, передбачені Законом України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 р., а також прийоми та правила стрільби з пістолета [1].

Відповідно до Положення про організацію первинної професійної підготовки працівників поліції, щойно прийнятих до поліції [2], поліцейські повинні пройти відповідну спеціальну підготовку щодо зберігання, носіння та використання вогнепальної зброї.

Виходячи з предмету та мети, можна сформулювати основні завдання дисципліни «Вогнева підготовка»: формувати у здобувачів вищої освіти стійкі навички влучної стрільби зі стрілецької зброї за умовами виконання вправ Курсу стрільби; навчити студентів безпечному поводженню зі зброєю; сформулювати у

студентів теоретичні знання про матеріально-тактико-технічні характеристики стрілецької зброї та ручних гранат, основи балістичної техніки, заходи безпеки при поводженні зі зброєю, правові основи застосування зброї, основи, прийоми та правила стрільби, а також технічні особливості та тактика стрільби в різних умовах; навчити студентів прийомам догляду за зброєю, приведення її до нормального бою; виховувати у здобувачів стійкі психічні якості, які б дозволяли швидко та правильно орієнтуватися в типових ситуаціях, правомірно та ефективно використовувати вогнепальну зброю за наявності несприятливих факторів (психічного та фізичного напруження); ознайомити студентів з теоретико-методичними основами вогневої підготовки та виробити навички проведення практичних занять із особовим складом органів і підрозділів Національної поліції України.

Отже, професійна підготовка правоохоронця передбачає оволодіння загальними компетентностями: це розуміння місця вогнепальної зброї в загальнокультурному контексті розвитку цивілізації; знання правил безпечного поводження зі зброєю та боєприпасами; знання навичок поводження з вогнепальною зброєю, максимально безпечних для себе та оточуючих громадян.

Спеціальна професійна компетентність у службовій діяльності передбачає вміння ефективно використовувати вогнепальну зброю у випадках, коли для цього є законні підстави; здатність дотримуватись нормативно визначеного порядку поводження зі зброєю та боєприпасами в різних ситуаціях службової діяльності. В організаційно-управлінській діяльності – це: знання сучасних проблем та основних завдань вогневої підготовки в процесі підвищення кваліфікації офіцерів національної поліції; це вміння орієнтуватися в основних законодавчих та нормативних актах, що регулюють організацію вогневої підготовки працівників Національної поліції; вміння організувати навчальний процес із вогневої підготовки в системі службової підготовки в підрозділі Національної поліції.

Також слід пам'ятати, що використання вогнепальної зброї є крайнім заходом, а особиста безпека під час поводження та під час використання її

вивчається в рамках дисципліни «Особиста безпека працівників поліції». Під час практичних занять з тактико-спеціальної підготовки здобувачі розглядають і відпрацьовують тактику застосування зброї, спеціальних засобів, заходів фізичного впливу. Вогнева підготовка також пов'язана з вивченням дисципліни «Кримінальне право». За порушення заходів безпеки при поводженні зі зброєю, залежно від наслідків, що настали, поліцейський може бути притягнутий до дисциплінарної або навіть кримінальної відповідальності. Поліцейський повинен знати та пам'ятати аспекти цієї відповідальності [3].

Отже, вивчення дисципліни «Вогнева підготовка» для майбутніх офіцерів Національної поліції України є дуже важливим у підготовці та майбутній професійній діяльності. Навчальна дисципліна «Вогнева підготовка» є одним з основних навчальних предметів при оволодінні обраною професією, без вивчення якого важко говорити про високий рівень підготовки працівника Національної поліції.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію : Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
2. Про затвердження Положення про організацію первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліцію: наказ МВС України від 16.02.2016 № 105: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0576-16>
3. Зеленський Є. С. Вогнева підготовка – складова професійної підготовки майбутніх офіцерів поліції. <https://orcid.org/0000-0002-5345-1513>
4. Про затвердження Інструкції із заходів безпеки поводження зі зброєю : Наказ Міністерства Внутрішніх справ від 01.02.2016 р. №70. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-16#Text>

Дворниченко К .,
студентка 1 курсу, групи ПД-201, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів

Науковий керівник: Карпова І. Г.,
к. пед. н., доцент,
доцент кафедри правоохоронної діяльності
та загальноправових дисциплін

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ З БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ В КРАЇНАХ ЄС

Скорочення смертності на дорогах країни є одним з найбільших викликів сьогодення, котрий не оминає жодну з розвинутих країн світу. Доказом зростаючої актуальності цього питання слугує розробка урядами країн різноманітних програм, спрямованих на досягнення максимальної безпеки для всіх учасників дорожнього руху.

Одна з основних причин дорожньо-транспортних пригод (далі – ДТП) та тяжкості їх наслідків (кількості поранених та загиблих) є помилки у дорожній інфраструктурі. Стан дороги рідко представлений як безпосередня причина нещасних випадків у звітах, але недоліки в утриманні дороги, безумовно, сприяють виникненню помилок під час водіння. Іншим фактором ризику є перешкоди на дорогах [1].

Дороги мають вирішальне значення для життя людей, особливо для мешканців сільської місцевості, з'єднуючи їх з регіональними та економічними центрами. Втім, як правило, ці дороги не мають належних умов безпеки, які б могли допомогти запобігти аваріям, особливо за високої швидкості [3].

Вплив дороги на безпеку руху залежить від її характеристик. Планування та облаштування шляхів сполучення мають суттєвий вплив на безпеку дорожнього

руху (далі – БДР) при формуванні транспортної системи. Недостатня оцінка фактору БДР на етапі планування є основною причиною, що формує обставини, які впливають на таку безпеку.

Такими обставинами є:

- недостатня або погано інтегрована система громадського транспорту, яка спричиняє різке зниження частки поїздок на громадському транспорті, а відповідно викликає надмірне перевантаження вулично-дорожньої мережі (далі – ВДМ) індивідуальним транспортом;

- багатофункціональний характер більшості основних доріг і вулиць, змішана структура потоків транспортних засобів на дорогах (швидкісні, легкові і вантажні автомобілі, велосипеди);

- розташування шкіл, ігрових майданчиків та установ масового відпочинку поруч із дорогами з великим транспортним потоком, напруженими транспортними розв'язками;

- розміщення великих торговельних (торговельно-розважальних) центрів у місцях з незручним дорожнім рухом, а також неправильна інтеграція таких центрів з транспортною системою.

Деякі з цих явищ є результатом нечітких або застарілих правил для дорожнього планування та містобудівництва.

Найбільша небезпека для дорожніх користувачів виникає через такі недоліки існуючої ВДМ:

- мала частка доріг, побудованих за найвищим технічним стандартом;
- відсутність кільцевих доріг навколо багатьох міст, селищ, сіл;
- недоліки в облаштуванні та неналежне утримання об'єктів для вразливих учасників дорожнього руху (дітей, інвалідів, людей похилого віку, велосипедистів) – тротуарів, велосипедних доріжок тощо;

- недостатня частка ділянок дороги для безпечного обгону;
- недостатній рівень впровадження інтелектуальних транспортних систем, призначених для автоматичного керування дорожнім рухом [1].

Підвищенням рівня безпеки інфраструктури доріг можна суттєво знизити ризик дорожньо-транспортної аварійності в країні. Існує достатня кількість перевірених високоефективних варіантів, що можуть гарантувати безпеку на дорогах.

Аудіо-тактильні смуги (гуркіт) та широка центральна смуга зменшують ризик аварій до 35% і можуть бути швидко та ефективно впроваджені на затяжних ділянках доріг з підвищеним ризиком. Гнучкі бар'єри ефективно розділяють зустрічний рух та захищають транспортні засоби від небезпек узбіччя. Ці бар'єри можуть зменшити «ключові типи» аварій на дорогах до 85% [3].

Нестандартною ідеєю є так зване «рейтингування» доріг. Наприклад, усі дороги Нової Зеландії піддаються оцінці за зірковою шкалою. Оцінка «зіркової» класифікації доріг включає в себе перегляд особливостей безпеки дороги. Зіркова класифікація заснована на елементах дорожнього обладнання, що впливає на ймовірність аварій та їх тяжкість, така як ширина смуг та узбіччя, кривизна дороги та наявність бар'єрів безпеки. Дорогам присвоюється оцінка від однієї зірки (найменш безпечна) до п'яти зірок (найбільш безпечна). Рейтингова система може допомогти спланувати майбутні дорожні вдосконалення та забезпечити ті дороги, якими люди користуються найчастіше, належними заходами безпеки та систематично зменшувати загальний ризик дорожнього травматизму [3].

Натомість, Німеччина демонструє втілення інших досягнень інформаційного прогресу – інтелектуальні транспортні системи (далі – ІТС). ІТС – це по суті суміш напрацювань комп'ютерної сфери, інформаційних технологій та телекомунікацій разом зі знаннями у автомобільному і транспортному секторах [5].

Багатьом аваріям можна запобігти або зменшити заподіяну шкоду шляхом простого оновлення дорожньої інфраструктури. В той же час, роблячи дороги безпечнішими, необхідно потурбуватися про більш безпечні транспортні засоби для населення, а також продовжити удосконалення підготовки учасників дорожнього руху з метою готовності до використання новітніх засобів забезпечення пасивної та активної безпеки.

Нові освітні програми європейських країн мають на меті всебічне формування водія, починаючи від знань про улаштування транспортних засобів і закінчуючи «внутрішнім водійським переконанням». Це дозволяє створити якісно нове покоління водіїв [2].

Так на сьогодні Німеччина підписала Декларацію про наміри, представлену Європейською комісією, про запровадження автоматизованої аварійної (екстреної) системи дзвінків (e-Call), в рамках співпраці в запровадженні автоматизованої системи екстреної допомоги, яка є єдиною для всієї Європи. Автоматична система екстреного виклику у легкових автомобілях, що здійснює електронний екстрений дзвінок у випадку аварії призначена для розширення сучасних технологій безпеки в автомобілях. За допомогою прогнозування травми, як частини автоматизованої системи екстреного виклику, ефективність роботи рятувальних операцій може бути збільшена, тим самим збільшуючи вірогідність виживання жертв, що серйозно та критично поранені [4].

В контексті запозичення досвіду зарубіжних країн варто здійснити ґрунтовне дослідження впливу різних елементів дорожньої інфраструктури на дорожній рух, детальну діагностику небезпек для різних видів аварій поряд з оцінкою ефективності різноманітних заходів щодо підвищення безпеки, а також вивчення впливу використання інтелектуальних транспортних систем на загальнонаціональний рівень БДР та прогнозування ефективності впровадження таких заходів.

Список використаних джерел

1. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: “Стан і перспективи забезпечення в Україні безпеки дорожнього руху”: Постанова Верховної Ради України від 13.04.2016 р. № 1091-VIII // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 21. Ст. 414.

2. Про затвердження Галузевої програми забезпечення безпеки руху на автомобільному транспорті на 2016–2018 роки: Наказ Міністерства

інфраструктури України від 18.03.2016 р. № 112:
<https://mtu.gov.ua/documents/439.html>

3. Михайлов Р. І. Забезпечення адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері безпеки дорожнього руху в сучасних умовах [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Р. І. Михайлов ; Академія праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. К., 2011. 20 с.

4. Новіков В. В. Адміністративно-правові основи профілактики порушень правил дорожнього руху : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / В. В. Новіков. К., 1997. 24 с.

Желай В. М.,

*студентки 3 курсу, групи ПД-191, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів*

Науковий керівник: Марущак Н. В.,

*к.ю.н., доцент,
доцент кафедри правоохоронної діяльності
та загальноправових дисциплін*

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА СВОБОДУ МИРНИХ ЗІБРАНЬ В УКРАЇНІ

Протягом останніх тридцяти років Україна демонструє високий рівень громадянської активності громадян, зростання національної свідомості, відкритості суспільства, посилення впливу громадян на державну і самоврядну владу, зокрема через масові заходи. Підтвердженням цього є події Помаранчевої революції, а згодом і революції Гідності. Висловлення власної позиції шляхом реалізації права на свободу мирних зібрань в Україні вже давно стало нормою.

Проблема правового регулювання забезпечення громадян на мирні зібрання привертає увагу як науковців-теоретиків, так і юристів-практиків. Однак, до цього часу вона так і не знайшла свого належного закріплення в законодавстві.

Свобода мирних зібрань є чи не одним з найважливіших прав особи у демократичному суспільстві, що гарантується низкою міжнародно-правових актів (ст. 20 Загальної декларації прав людини, ст. 21 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, ст. 11 Європейської конвенції з прав людини тощо) [1; 2; 3]. Саме тому, першочерговими завданнями правової та демократичної держави виступає забезпечення ефективної реалізації такого права та всебічна підтримка подібних ініціатив громадян [4, с. 70].

Варто зазначити, що на сьогодні законодавство чітко не визначає поняття права на свободу мирних зібрань. Аналогічно також його не визначають і міжнародні акти обмежуючись тільки констатацією наявності даного права у громадян. Проте, в сучасній юридичній науці вже досить детально розроблено підходи до розуміння поняття даного права.

Слід зазначити, що право на мирні зібрання традиційно розглядається виключно як конституційне право громадян. Більшість учених відносили це право до політичних прав громадян. Це пояснюється тим, що право на мирні зібрання своє вихідне закріплення отримало на рівні конституцій і тривалий час регулювалося конституційними нормами.

Право громадян збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, закріплене в статті 39 Конституції України, - їх невідчужуване і непорушне право, гарантоване Основним Законом України. Основний Закон держави відповідно до інтересів громадян, з метою розвитку демократичних засад та укріплення державності гарантує громадянам України право на збори, мітинги, вуличні походи і демонстрації, що є однією з форм безпосередньої демократії. Реалізація вищезазначених політичних свобод забезпечується наданням окремим громадянам чи їх об'єднанням будинків, вулиць, площ, парків та інших місць для проведення таких заходів [5].

Реалізуючи дане право, про проведення таких заходів потрібно завчасно сповістити органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування. При цьому наголошується, що громадяни мають право збиратися мирно і без зброї.

При дослідженні даного питання, слід звернути увагу на положення ч. 2 ст. 39 Конституції України, відповідно до якої обмеження щодо реалізації цього права може встановлюватися судом відповідно до закону і лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку - з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей [5].

Таким чином, право на свободу мирних зібрань – це конституційне право людини проводити мітинги, пікети, демонстрації, а також збиратися в приміщеннях, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування.

Водночас, у ст. 315 ЦК України містяться норми про те, що фізичні особи мають право вільно збиратися на мирні збори, конференції, засідання, фестивалі тощо. Тобто, право на мирні зібрання законодавець відніс до особистих немайнових прав – міри можливої поведінки уповноваженої особи щодо невіддільних від її особистості абсолютних благ немайнового характеру, які позбавлені економічного змісту і надають людині можливість за своїм розсудом, без втручання інших осіб, визначати свою поведінку у сфері особистого життя, що забезпечують соціальне буття фізичної особи. Показово, що стаття 315 ЦК України, котра містить норму, якою закріплюється право на мирні зібрання, закріплюється саме у главі 22 «Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи».

Доречно згадати, що до прийняття сучасного Цивільного кодексу України цивільне законодавство не передбачало та не закріплювало будь яким чином зазначеної правової можливості. Таке закріплення невід'ємного особистого права громадян стало суттєвим кроком до вдосконалення цивільного законодавства та приведення його у відповідність із міжнародними стандартами, у сфері забезпечення прав людини [6, с. 51].

Аналіз норм чинного законодавства показує, що право на мирні зібрання, з одного боку, є правом громадян України на участь у суспільно-політичному житті країни, тобто є політичним правом, закріпленим у Конституції України. З іншого, право на мирні зібрання це право, гарантоване нормами цивільного законодавства України, яким може скористатися будь-яка фізична особа, тобто особисте немайнове право фізичної особи.

Однак, зазначена норма ЦК України суттєво відрізняється від конституційного положення, яким гарантується право на мирні зібрання. Ми підтримуємо думку Самбор М.А., який розбіжності вбачає у наступному:

1) право на мирні зібрання Конституція України гарантує громадянам, а положення ст. 315 ЦК України поширює його на всіх фізичних осіб;

2) ЦК України не передбачає такого обов'язку суб'єкта реалізації права на мирні зібрання, як сповіщення органів місцевого самоврядування чи органів виконавчої влади;

3) у Конституції та Цивільному кодексі України передбачені різні форми реалізації права на мирні зібрання [7, с.137].

Вказані розбіжності свідчать про те, що норми ЦК України не відповідають нормам Основного закону, хоча і не суперечать їм. Але вони і не сприяють належному забезпеченню права на свободу мирних зібрань, адже, при реалізації права на мирні збори мають враховуватися інтереси національної безпеки та громадського порядку, не повинно бути посягань на права і свободи, честь і гідність інших людей, оскільки, згідно зі ст. 68 Основного Закону України, кожен зобов'язаний неухильно додержуватися Конституції та законів України.

Отже, реалізація права на свободу мирних зібрань в Україні, на нашу думку, залежить від чіткості правових норм, їх відповідності Конституції та міжнародним стандартам. Безпосередній обов'язок держави впорядкувати нормативну базу і, таким чином, створити належні умови для прояву громадянської активності населення, його вільного волевиявлення, зокрема шляхом проведення мирних зібрань.

Список використаних джерел

1. Загальна декларація прав людини: резолюція 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Конвенція, Міжнародний документ від 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
4. Митник О. В. Право на свободу мирних зібрань: національна практика. Порівняльно-аналітичне право. 2014. № 2. С. 70-74.
5. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Мухамєдова Е. Право на мирні зібрання як особисте немайнове право фізичних осіб у цивільному праві. Підприємництво, господарство і право. 2009. № 11. С. 51-55.
7. Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності: навч. посібник. – 2-е вид. перероб. і доп. / Кол. авт.; за ред. д.ю.н., доц. В.О. Боняк. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2018. 260 с.

Канасва В.В.,

студентка 1 курсу, групи МКПР-211, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів

Коломієць Н.В.,

д.ю.н., професор,
завідувач кафедри кримінального права та правосуддя
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Сучасні уявлення про юридичну науку, її принципи та функціональну спрямованість базуються на забезпеченні захисту прав, свобод та законних інтересів осіб, основою якого є фундаментальні цінності, що склалися в процесі суспільного розвитку та удосконалення законодавчого врегулювання всіх сфер суспільного життя. З огляду на це, держава зобов'язана забезпечити ефективне та неупереджене функціонування інституцій, покликаних гарантувати пріоритет прав і свобод як найвищої соціальної цінності.

Можливість отримання особою належного правового захисту в процесі забезпечення прав, свобод та законних інтересів, виконання обов'язків, є важливим фактором формування демократичної правової держави та свідомого громадянського суспільства. Вагомим елементом механізму демократії та гарантом захисту законодавчо охоронюваних прав, чинником формування та розвитку правосвідомості та правової культури громадян є адвокатура.

Найважливішими орієнтирами науки про адвокатуру, перш за все, є права та свободи людини, можливість їх реалізовувати та здійснювати в обсязі, передбаченому Конституцією та законами України. Однак в сучасних умовах

стрімкого та часом непослідовного реформування всіх сфер суспільного життя, гостро постає проблема становлення та розвитку процесу надання правової допомоги особам як гарантії дотримання основоположних принципів демократичного ладу, зокрема законності, справедливості, верховенства права, невідворотності покарання, презумпції невинуватості тощо, та їх наближення до європейських стандартів.

Враховуючи вищезазначене, з метою ефективного захисту прав та свобод людини і громадянина шляхом реалізації політики держави щодо зайняття адвокатською діяльністю особами та здійснення ними визначених законом повноважень, доцільно проаналізувати основні аспекти розвитку інституту адвокатури, їх переваги та недоліки, а також визначити конкретні кроки задля успішного реформування зазначеного інституту.

З огляду на реформаційні процеси держави, варто зазначити шляхи розбудови інституту адвокатури з метою приведення його до відповідності економічним, соціальним та іншим критеріям розвитку сучасного суспільства з метою забезпечення ефективності його діяльності.

Зокрема, Указом Президента України від 20 травня 2015 року № 276/2015 було схвалено Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015 – 2020 роки, яка передбачала наявність недостатньої функціональної спроможності системи правової допомоги, а саме:

- невідповідність формального статусу адвоката фактичним умовам здійснення адвокатської діяльності, в тому числі недосконалість практичного забезпечення прав адвоката і гарантій адвокатської діяльності;
- недосконала система формування органів адвокатського самоврядування та їх взаємодії, гарантій незалежності та належного виконання ними своїх функцій; недостатній рівень професійної підготовки адвокатів;
- неефективність дисциплінарного контролю і етичних стандартів в адвокатській діяльності;
- відсутність комплексного підходу та збалансованості у розподілі повноважень у системі надання безоплатної правової допомоги;

- недосконалість бюджетного і фінансового управління в системі адвокатського самоврядування.

Пунктом 5.6. Стратегії були передбачені заходи посилення гарантій здійснення адвокатської діяльності, забезпечення доступності безоплатної правової допомоги, серед яких посилення професійних та морально-етичних вимог до осіб, які мають намір отримати статус адвоката, удосконалення процедур складення кваліфікаційного іспиту, проходження стажування, забезпечення балансу повноважень органів адвокатського самоврядування тощо [1]. Однак вже 15 червня 2021 року зазначена Стратегія втратила чинність і була замінена іншим нормативним документом.

11 червня 2021 року Президент України Володимир Зеленський підписав Указ № 231/2021 «Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021 – 2023 роки». Стратегія визначає основні засади та напрями розвитку системи правосуддя з урахуванням найкращих міжнародних практик. У документі окреслено пріоритети вдосконалення законодавства щодо судоустрою, статусу суддів, судочинства та інших інститутів правосуддя, а також впровадження невідкладних заходів для покращення діяльності правових інститутів. Зокрема, Стратегією визначено, що проблемою діяльності інституту адвокатури є функціональна недосконалість системи адвокатури, складність порядку доступу до адвокатської діяльності, недостатня ефективність механізмів захисту прав адвокатів, та передбачено шляхи удосконалення інституту адвокатури шляхом розширення можливостей доступу до державних реєстрів та баз даних при здійсненні адвокатської діяльності, удосконалення порядку розгляду скарг на дії адвоката, удосконалення організаційно-правових форм здійснення адвокатської діяльності та засад діяльності органів адвокатського самоврядування, удосконалення професійних стандартів діяльності адвоката та інше [2].

Згідно з указом, Комісія з питань правової реформи разом з представниками органів центральної та місцевої влади, громадськості та експертів має розробити План дій щодо реалізації Стратегії розвитку системи правосуддя та

конституційного судочинства на 2021 – 2023 роки. Також Комісія з питань правової реформи інформуватиме Президента про стан реалізації положень цієї Стратегії.

Наразі Міністерством юстиції України розроблений Проект вищезазначеного Плану дій, який вже пройшов хвилю дискусій серед науковців, громадськості та представників інституту адвокатури. Цей план дій має бути затверджений Комісією з питань правової реформи при Президентові. Тобто проєкт, який подав до комісії Мінюст – це не остаточний варіант плану дій і принципово важливо, щоб комісія врахувала позицію адвокатури в частині заходів, які стосуються вдосконалення інституту адвокатури.

Зокрема, Голова Національної асоціації адвокатів України, РАУ Лідія Ізовітова зазначила, що наразі чомусь отримали пріоритетне бачення зовсім не нові ідеї Мін'юсту щодо вдосконалення інституту адвокатури. У цьому плані Мін'юст реанімував ідеї руйнівного законопроекту №9055, який профільним комітетом Верховної Ради України свого часу був визнаний корупціогенним. Зокрема, до плану дій запозичено з проєкту змін до закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» положення щодо зміни вимог щодо набуття права на зайняття адвокатською діяльністю; запровадження єдиного кваліфікаційного іспиту; зміни до порядку стажування кандидатів; реформу Єдиного реєстру адвокатів України. «Судячи з тексту цього небезпечного документу, намагаються повернути до життя такі пропозиції, які свого часу були визнані профільним комітетом парламенту корупціогенними. Проте це не перешкоджає перенесенню їх в нові «амбітні» плани реформи адвокатури», — зауважила Л.Ізовітова.

Натомість у НААУ є своє бачення цього плану, який, за словами Л.Ізовітової, є більш реалістичним. Так, у законодавство варто внести зміни, аби встановити адміністративну відповідальність для суддів, прокурорів, слідчих та детективів за необґрунтоване звернення до дисциплінарних органів адвокатури зі скаргами на дії адвокатів. У кримінальному процесуальному законодавстві слід встановити додаткові критерії для ініціювання прокурорами, слідчими,

детективами обшуків та оглядів у адвокатів; чи додаткові критерії для надання слідчими суддями дозволів на проведення обшуку та огляду у адвоката.

«Необхідно домогтися реальної роботи законодавчого механізму відповідальності за незаконне проведення обшуку та огляду у адвоката, а також незаконного доступу до адвокатської таємниці під час проведення обшуку та огляду у адвоката; за незаконне ініціювання допиту адвоката в якості свідка. З досвіду ми знаємо, що це є поширеними практиками тиску на сторону захисту, особливо у резонансних кримінальних справах», — констатувала Л.Ізовітова.

До плану дій щодо реалізації стратегії також мають бути внесені пропозиції повернути адвокатурі представництво у Вищій кваліфікаційній комісії суддів.

Натомість абсолютно недоречним є на думку голови НААУ, РАУ, знову пропонований Мін'юстом механізм оцінки і контролю за якістю надання адвокатських послуг.

Окрім того, голова НААУ, РАУ наголосила на тому, що не бачить необхідності в реформуванні адвокатури завдяки кардинальним змінам. Адже як було зазначено під час форуму Україна 30, нині адвокатура є тією інституцією в сфері правосуддя, яка найкраще реалізує свої функції [3].

Відтак, можна зробити висновок про те, що реформування національного законодавства у сфері адвокатської діяльності сприяє великому колу дискусій, пов'язаних із недосконалістю законодавчої бази. Тому зараз дослідження реформ та визначення основних шляхів розвитку адвокатури є доцільним та необхідним.

Однією із суперечливих думок реформування зазначеної сфери, є, зокрема, і введення адвокатської монополії, яка була запроваджена внесенням змін до статті 131² Конституції України. Деякі науковці наголошують на прямому порушенні існуючого законодавства, при цьому, посилаються на ст. 59 Конституції України, яка проголошує право кожного у вільному обранні захисника своїх прав. Інші ж вважають, що адвокатська монополія в Україні була запроваджена для того, щоб відповідати загальноприйнятим світовим стандартам захисту прав людини. Окрім затягувань судових процесів через непрофесійне представництво інтересів осіб під час судових розглядів, важливим є те, що *адвокати, на відміну від звичайних*

юристів, складають кваліфікаційні іспити, проходять стажування, зобов'язані підвищувати свій рівень, зберігати адвокатську таємницю, і притягуються до дисциплінарної відповідальності. Через скасування адвокатської монополії дані положення законодавства нівелюються. Наразі законопроект про внесення змін до Конституції України (про скасування адвокатської монополії) №1013 від 29.08.2019, суб'єктом подання якого є Президент України, знаходиться на розгляді у профільному комітеті.

На нашу думку, можливі зміни в законодавстві, що тягнуть за собою рівність правових можливостей адвокатів та інших осіб на доступ до здійснення судового представництва, характеризують зниження гарантій забезпечення прав громадян на кваліфіковану юридичну допомогу та її належний рівень, що перебуває у певному протиріччі з вимогами Конституції України та законодавства про адвокатуру.

Отже, головною метою існування інституту адвокатури є надання правової допомоги особам, які її потребують, забезпечення повного захисту прав і свобод людини, представництва інтересів людини в суді та надання фахових юридичних консультацій. З огляду на це, задля побудови соціальної та правової держави вкрай необхідно більш детально дослідити проблеми реформування адвокатури в Україні та шляхи її удосконалення з метою формування ефективної, послідовної та обґрунтованої реформаційної політики держави.

Список використаних джерел

1. Стратегія реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки: Указ Президента України від 20 травня 2015 року № 276/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276/2015#Text> (дата звернення: 09.12.2021 р.)

2. Стратегія розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки: Указ Президента України від 11 червня 2021 року № 231/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021#n10> (дата звернення: 09.12.2021 р.)

3. Чи вдасться НААУ та Мін'юсту домовитися про спільне бачення майбутнього?: Закон і Бізнес. [В.,–44 \(1550\)](#) 30.10—05.11.2021. ТИМОФІЙ МИХАЛКОВ. [ПОДІЇ І КОМЕНТАРІ](#). URL: https://zib.com.ua/ua/149539-chi_vdastsya_naau_ta_minyustu_domovitisya_pro_spilne_bachenn.html

Коломієць В. В.,

т.в.о. заступника начальника управління –
начальника відділу підтримки управління
головної інспекції ГУНП в Київській області,
капітан поліції

Коломієць Н.В.,

д.ю.н., професор,
завідувач кафедри кримінального права та правосуддя
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА СТАТТЕЮ 286¹ КК УКРАЇНИ

На сьогодні керування транспортним засобом у стані алкогольного сп'яніння поширене явище, яке часто призводить до трагічних наслідків. Регулювання відповідальності цього питання є не менш важливим, оскільки, такі випадки не перестають траплятись, а, отже, засоби, що застосовувались до порушників не є дієвими та потребують вдосконалення.

До 1 липня 2020 р. в Україні за керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, передбачалась лише адміністративна відповідальність відповідно до ст. 130 КУпАП [1]. Очевидно, що цього було недостатньо і тому були внесені зміни до

Кримінального кодексу України, відповідно до ст. 286-1, за керування транспортним засобом у нетверезому стані, передбачається кримінальна відповідальність [2].

Першою спробою вирішити питання відповідальності за згадане порушення було прийняття Закону від 22.11.2018 № 2617-VIII, яким з 1 січня 2020 року мав бути запроваджений інститут кримінальних проступків, і таким кримінальним проступком мало стати, зокрема, і керування транспортними засобами в стані алкогольного, наркотичного або іншого сп'яніння. Шляхом доповнення Кримінального кодексу України статтею 286-1, до особи, що керувала транспортним засобом у стані алкогольного, наркотичного або іншого сп'яніння могли бути застосовані санкції у вигляді штрафу від 17 000 до 34 000 грн з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк до трьох років, а в разі повторного порушення – штраф у розмірі до 51 000 грн з позбавленням права керування транспортними засобами на строк від двох до трьох років [3].

Надалі набуття чинності цього закону було перенесено на 1 липня 2020 року, пояснюючи це тим, що законодавча база та органи кримінальної юстиції не готові до запровадження нових змін. Разом з набуттям чинності цього закону, були внесені зміни до ст. 130 КУпАП, якими прибрано адміністративну відповідальність за дане правопорушення та яка надалі передбачала адміністративну відповідальність за керування у стані сп'яніння лише водними суднами.

Цей закон діяв недовго, оскільки, вже 2 липня 2020 року Президент України підписав Закон № 720-IX, яким було виключено із закону зміни до Кримінального кодексу України, а саме статтю 286-1 та повернуто попередню редакцію ст. 130 КпАП, яка передбачає ту ж саму адміністративну відповідальність [3].

Незадовго до 1 липня, 17 червня 2020 року було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» (№720-IX від 17.06.2020) [4], який набрав чинності вже 3 липня. Оскільки, це сталось після запровадження змін до кодексів, то їхні редакції вже були змінені у відповідних статтях. Тому, на сьогоднішній день, можемо побачити, що ст. 286-1

КК України є чинною, а також ст. 130 КУпАП передбачає відповідальність за керування у стані сп'яніння транспортними засобами та суднами. Цікавим є питання, про те чи можливо притягнути водіїв, які були затримані 1 та 2 липня в стані сп'яніння до кримінальної відповідальності. Оскільки ст. 58 КУ зазначає, що закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи [5], то можна зробити висновок, що ніхто не понесе відповідальність за ст. 286-1 Кримінального кодексу.

Також постає питання: яку ж відповідальність будуть нести водії, які вчинили дане правопорушення та чи можна притягнути саме до кримінальної відповідальності? Судова практика показує, що застосовується як кримінальна відповідальність, так і адміністративна, а також існує позиція, щодо неможливості існування обох. В першому випадку суди займають позицію відповідно до якої за керування саме транспортними засобами у стані сп'яніння існує кримінальна відповідальність, а тому приймають відповідні рішення, за якими провадження у справах про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 130 КУпАП, закриваються, а матеріали справи, відповідно до положень ст. 253 передаються органу досудового розслідування для притягнення особи до кримінальної відповідальності, передбаченої ст. 286-1 КК України [1]. Згідно цієї статті, за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особою, яка керує транспортним засобом у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, що спричинило потерпілому середньої тяжкості тілесне ушкодження, карається позбавленням волі на строк до трьох років з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк від трьох до п'яти років [2]. У разі інших наслідків, передбачається збільшення строку відповідальності.

Такі рішення судді мотивують тим, що Закон №2617-VIII від 22.11.2018 р. набрав законної сили 1 липня 2020 р. Отже, зміни, які передбачались Законом №720-IX від 17.06.2020 р. (скасування кримінальної відповідальності), не вдалось привести у дію, оскільки цей закон набув чинності на третій день після введення в

дію Закону №2617-VIII, а саме 3 липня 2020 р. [1]. Таким чином, ст. 286-1 КК України чинна і тому особу не можна притягнути до адміністративної відповідальності за ст. 130 КУпАП.

Інше твердження, коли судами виносяться рішення про притягнення винних за керування транспортним засобом у стані алкогольного сп'яніння до адміністративної відповідальності, передбаченої ст. 130 КУпАП. Аргументація таких судових рішень полягає в тому, що 3 липня 2020 р. набув чинності Закон №720-IX від 17.06.2020 р., яким було скасовано кримінальну та фактично відновлено адміністративну відповідальність за керування транспортними засобами у стані сп'яніння. Тому, ст. 286-1 КК України є не чинною, і притягнення осіб до адміністративної відповідальності за ст. 130 КУпАП законне.

Останньою є позиція, що не існує ні кримінальної, ні адміністративної відповідальності, існують судові рішення, якими провадження у справах про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 130 КУпАП, закриваються на підставі п. 6 ч. 1 ст. 247 КУпАП, тобто у зв'язку зі скасуванням акту, який встановлює адміністративну відповідальність [1].

Спираючись на вищевикладене, питання про притягнення до відповідальності водіїв, особливо до кримінальної, які сіли за кермо у стані сп'яніння, залишається незрозумілим. Наявність в Кримінальному кодексі статті, не забезпечує повне використання її в реальності. Цю ситуацію необхідно виправляти, шляхом запровадження відповідних змін до згаданих кодексів і відповідних статей в них.

Список використаних джерел

1. Паламарчук О. Яка відповідальність чекає на п'яного за кермом - адміністративна чи кримінальна? / О. Паламарчук, І. Балацький // Юридична Газета online. 2020. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/yaka-vidpovidalnist-chekae-na-pyanogo-za-kermom--administrativna-chi-kriminalna.html> (дата звернення: 25.10.2021).

2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 25.10.2021).

3. Лабатюк Я. Кримінальна відповідальність за нетверезе водіння: законодавча непослідовність та недоліки юридичної техніки. Legalhub.online. 2020. URL: <https://legalhub.online/blogy/kryminalna-vidpovidalnist-za-netvereze-vodinnya-zakonodavcha-neposlidovnist-ta-nedoliky-yurydychnoyi-tehniky> (дата звернення: 25.10.2021).

4. Закон України Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 17.06.2020 № 720-IX. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/720-20#Text> (дата звернення: 25.10.2021).

5. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4577> (дата звернення: 25.10.2021).

Корогод К.О.,

*студентки 2 курсу, групи ПД-201, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»*

м. Чернігів

Науковий керівник: Марущак Н. В.,

к.ю.н., доцент,

доцент кафедри правоохоронної діяльності

та загальноправових дисциплін

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СЛУЖБИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ

В Україні після набрання чинності положеннями Закону України «Про Національну поліцію» 2015 року розпочалося становлення Національної поліції як центрального органу виконавчої влади, функціональна спрямованість якого полягає в служінні суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку.

З контексту цього Закону вбачається, що служба в поліції є державною службою особливого характеру, яка є професійною діяльністю поліцейських з виконання покладених на поліцію повноважень. Час проходження служби в поліції зараховують до страхового стажу, стажу роботи за спеціальністю, а також до стажу державної служби.

Особливий характер служби в поліції передбачає такі спеціальні умови для певних категорій поліцейських:

- 1) службу у святкові та вихідні дні;
- 2) службу позмінно;
- 3) службу з нерівномірним графіком;
- 4) службу в нічний час.

Цей Закон є досить інноваційним і деякі його положення потребують теоретико-правового аналізу для пояснення практичного їх застосування.

У сфері організації та діяльності органів державної влади під правовою основою розуміють нормативну систему поведінки, яка визначає функції, повноваження, форми і методи органів державної влади та органів місцевого самоврядування та їх структурних підрозділів [1, с. 174].

Це в повній мірі стосується і правового регулювання служби в національній поліції, яке здійснюється на рівні нормативно-правових актів різної юридичної сили та ступенем впливу на відповідні суспільні відносини. А саме:

1. Конституція України. Конституція є основою системи і змісту всіх правових джерел нашої країни. Крім того, воно є основою для подальшого розвитку українського правоохоронного законодавства, відповідно до його положень прийнято всі інші нормативно-правові акти, що регулюють діяльність Національної поліції України [2]. У своїй професійній діяльності Національна поліція керується принципом верховенства права, викладеним у статті 3 Конституції України, відповідно до якого людина, її права і свободи визнаються найвищою цінністю. При виконанні своїх завдань Національна поліція України забезпечує дотримання прав і свобод людини, гарантованих розділом 2 Конституції України.

2. Законодавчі акти (кодекси, закони). Серед основних законів України, що регулюють зовнішню та внутрішню діяльність Національної поліції України, насамперед, слід виділити наступні: «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» від 23.12.1993; «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» від 01.12.1994; Закон України «Про звернення громадян» від 02.10.1996; «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» від 22.06.2000; «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011; «Про центральні органи виконавчої влади» від 17.03.2011; «Про запобігання корупції» від 14.10.2014; «Про Національну поліцію» від 02.07.2015; Кодекс законів про працю України від 10.12.1971; Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984; Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012; Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018. Закон України «Про

Національну поліцію» є основним нормативним актом на підставі якого будується робота цього правоохоронного органу. Він складається із 10 розділів, 105 статей. Ним встановлюються завдання, принципи діяльності поліції, її система, повноваження, порядок та підстави застосування поліцейських заходів, процедури добору на посаду поліцейського, порядок проходження служби в поліції, соціальний захист та матеріально-технічне забезпечення поліцейських [3].

3. Акти Президента України. Президент України може видавати укази та розпорядження щодо вдосконалення діяльності національної поліції та її апарату, а також діяльності правоохоронних органів у сфері забезпечення прав і свобод громадян. Важливим напрямком є виконання Указу Голови Ради національної безпеки і оборони України щодо громадської безпеки та порядку в країні.

4. Акти Кабінету Міністрів України. Відповідно до Закону України «Про Кабінет Міністрів України» від 27.02.2014 [4] до його основних завдань належить здійснення заходів щодо забезпечення обороноздатності та національної безпеки України, громадського порядку, боротьби із злочинністю, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. До актів Кабінету Міністрів України, що регулюють діяльність Національної поліції ми можемо віднести: Положення про дозвільну систему від 12.10.1992; Правила дорожнього руху від 10.10.2001; постанову «Про утворення територіальних органів Національної поліції та ліквідацію територіальних органів Міністерства внутрішніх справ» від 16.09.2015; Положення про однострій поліцейських від 30.09.2015; Положення про Міністерство внутрішніх справ України від 28.10.2015; Положення про Національну поліцію України від 28.10.2015; Положення про грошове забезпечення поліцейських, відряджених до державних органів, установ та організацій від 04.11.2015; Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для реалізації Національною поліцією заходів щодо підвищення обороноздатності і безпеки держави від 07.12.2016.

5. Акти Міністерства внутрішніх справ України та Національної поліції України. Основним завданням МВС є формування національної політики щодо захисту прав і свобод людини, соціальних і національних інтересів, боротьби зі

злочинністю, забезпечення громадської безпеки та порядку. Міністерством внутрішніх справ розроблено проект національного плану з питань громадської безпеки та порядку, запобігання злочинності, безпеки дорожнього руху, охорони кордонів, об'єктів та територіальної охорони в надзвичайних ситуаціях [5].

6. Міжнародні нормативно-правові акти. Відповідно до статті 9 Конституції України чинні міжнародні договори, обов'язкові до виконання, ратифіковані Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Відповідно до положень Закону України «Про Національну поліцію» у своїй діяльності вона керується міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а під час виконання своїх завдань поліція забезпечує дотримання прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, і сприяє їх реалізації.

Отже, служба в поліції для поліцейського є правовою формою реалізації державної служби як у структурних підрозділах Національної поліції (фактично перебуваючи на відповідній посаді поліцейського), так і в установлених законом випадках, поза її межами (звільнений із займаної посади в Національній поліції з подальшим призначенням на відповідну посаду в складі кадрів поліції). Поліція є різновидом спеціальної та безперервної державної служби з особливими умовами, функції якої відповідають інтересам країни та суспільства.

Список використаних джерел

1. Мельниченко Б. Б. Правова основа організації та діяльності органів публічного управління в Україні. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 12. С. 174-177.

2. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 25.11.2021).

3. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 25.11.2021).

4. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 № 794-VII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/794-18> (дата звернення: 25.11.2021).

5. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 878. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-п> (дата звернення: 25.11.2021).

Кудлай Н. М.

*студент 2 курсу, групи ПД-201, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів*

Росік Т. В.,

інспектор з рекрутингу відділу кадрового забезпечення управління
патрульної поліції в Чернігівській області Департаменту патрульної поліції,
старший лейтенант поліції

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Оснoву будь-якої діяльності становлять принципи – ті керівні ідеї та уявлення, що закладають оснoву, фундамент, на якому має базуватися виконання покладених на той чи інший орган завдань та функцій. Відповідно, державно-правове регулювання у тій чи іншій галузі підпорядковано принципам, властивим цій сфері.

Іншими словами, принципи визначають зміст і спрямованість діяльності як державного органу, так і державного службовця безпосередньо. Принципи відіграють неабияку роль у формуванні і функціонуванні всього державного апарату [1, с. 62].

02 липня 2015 року прийнято Закон України «Про Національну поліцію» [2], який набрав чинності 07 листопада 2015 року. Цей законодавчий акт докорінно змінив правоохоронну систему в Україні, міліцію перейменовано та реорганізовано у поліцію, встановлено правові засади організації та діяльності Національної поліції України, статус поліцейських, а також порядок проходження служби в Національній поліції України.

На законодавчому рівні визначено поняття «Національна поліція України» – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

З моменту, коли на вулицях міст України з'явилися працівники нової патрульної поліції України, пройшло небагато часу. Всі очікували на позитивний результат проведення реформи, нова поліція мала кардинально і якісно відрізнитися від старої міліції. Цей інтерес активно підтримувався на всіх рівнях влади, відбувалось постійне інформування громадян через засоби масової інформації про повсякденну діяльність працівників поліції, про результативність роботи нових патрульних поліцейських. Нова форма, нові сучасні транспортні засоби – все це сприяло позитивній динаміці діяльності патрульної поліції України [3, с. 190].

Діяльність патрульної поліції у правовому механізмі забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина складно переоцінити.

Саме поліцейські є гарантами використання особою своїх прав і свобод. Завдання, функції, засоби та процедури їх реалізації стосуються практично всіх громадян, визначають обсяг комунікацій, взаємин поліції та народу через систему принципів. Це свідчить про те, що поліція за обсягом, різноманітністю регулюючих, контролюючих, дозвільних і попереджувальних функцій є найбільш диференційованим засобом державної влади та одним із найважливіших елементів правового механізму забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні.

У правовому механізмі забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина принципи діяльності патрульної поліції становлять складну, цілісну, багатосторонню і багаторівневу систему елементів. Кожен принцип має своє функціональне призначення, за його допомогою провадиться цілеспрямований, результативний вплив на суспільні відносини у сфері реалізації (охорони та захисту) конституційних прав і свобод людини та громадянина [4, с. 171].

Як визначив С. Чирик, принципи адміністративної діяльності патрульної поліції взаємозалежні та спрямовані на вирішення головного завдання – створення для громадян і посадових осіб найбільш сприятливих умов для життя, праці, відпочинку, забезпечення потреб, реалізації прав і законних інтересів. Забезпечення особистої безпеки громадян, захист прав і свобод, законних інтересів, запобігання правопорушенням та їх припинення, охорона і забезпечення громадського порядку та інші завдання адміністративної діяльності патрульної поліції можуть бути досягнуті тільки на основі дотримання її принципів.

Сутність принципів діяльності патрульної поліції полягає в тому, що вони відображають специфіку її діяльності, її основні риси, а також загальний характер адміністративної діяльності; підкреслюють головні закономірності, відносини і взаємозв'язки в системі організації та функціонування держави та суспільства, забезпечують реалізацію механізму захисту прав і свобод людини та громадянина; становлять основу, на якій здійснюється адміністративна діяльність патрульної поліції [5, с. 164-169].

Тому, принципи діяльності територіальних органів Національної поліції України – це основні засади адміністративно-правового регулювання діяльності органів поліції як суб'єктів публічного права, що визначають специфіку їхньої адміністративної діяльності, будують інструментарій адміністрування територіальних органів Національної поліції України та встановлюють основи синхронності адміністрування між територіальними органами Національної

поліції України, іншими правоохоронними органами та органами влади, місцевого самоврядування, а також громадськістю [6, с. 155].

Принципами діяльності Патрульної поліції України, згідно із Законом України «Про Національну поліцію», є:

- верховенство права, дотримання прав і свобод людини,
- законність,
- відкритість та прозорість,
- політична нейтральність,
- взаємодія з населенням на засадах партнерства,
- безперервність.

Система означених вище принципів покладена в основу адміністративно-правового статусу співробітника патрульної поліції як суб'єкта забезпечення публічної безпеки та порядку. Ці засади адміністративно-правового статусу патрульної поліції є відправною точкою для формування інших елементів їх правового статусу, оскільки саме мета, завдання та принципи забезпечення патрульною поліцією публічної безпеки та порядку визначають цільову спрямованість та правовий характер діяльності поліції в досліджуваній сфері.

Отже, правові засади діяльності патрульної поліції України – це основні засади адміністративно-правового регулювання діяльності патрульної поліції як суб'єкта публічного права, що визначають специфіку її діяльності та встановлюють основи синхронності адміністрування між іншими правоохоронними органами та органами влади, місцевого самоврядування, а також громадськістю.

Список використаних джерел

1. Солонар А. В. Принципи діяльності поліції в Україні та за кордоном. Правові горизонти. 2017. № 4. С. 62-67.

2. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015. (дата оновлення: 08.08.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 30.10.2021).

3. Прогалини законодавчої бази як чинник неефективної діяльності патрульної поліції України. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2018. № 1. С. 189-198.

4. Гурковський М. П. Основні принципи діяльності поліції щодо забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія «Юридична». 2017. № 1. С. 171-184.

5. Чирик С. В. Правові принципи діяльності Національної поліції України. Інформація і право. 2015. № 3. С. 123-127.

6. Принципи адміністративної діяльності територіальних органів національної поліції України. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 4. С. 153-157.

Кулінська В.Р.,

*студентка 4 курсу, групи ПД-181, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»*

м. Чернігів

Цибка Н.А.,

*старший судовий експерт Чернігівського науково-дослідного
експертно-криміналістичного центру МВС*

ОСОБЛИВОСТІ ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФРАНЦІЇ ТА ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Поява великих приватних комерційних та промислових підприємств (банків, заводів тощо) в країнах Європи обумовила виникнення та розвиток приватної детективної діяльності, яка набула широкого поширення, зокрема у Франції та Великобританії. Крім цього, в деяких європейських країнах приватні детективи активно залучаються до процесу розслідування кримінальних правопорушень, зокрема і до провадження окремих слідчих дій.

Так, аналітики констатують традиційно підвищений попит на послуги приватних детективів у Франції. Про це свідчить, з одного боку, кількість звернень фізичних осіб, власників великих страхових компаній, банківського топ менеджменту, керівників адвокатських об'єднань тощо, а з іншого - позитивні результати розслідувань, проведених приватними детективами, про що досить часто зазначається у засобах масової інформації [1, с.12].

Під приватним детективом, згідно з французьким законодавством, розуміється особа, що за винагороду здійснює розслідуванням для досягнення цілей приватного обвинувачення. При цьому до особливостей французького законодавства відноситься чітке відмежування професійної діяльності приватного детектива від інших близьких за родом діяльності професій, до яких відносяться

діяльність працівників правоохоронних органів, зокрема поліції, професії нотаріуса, юрисконсульта, адвоката. Окремо слід наголосити про нормативне відокремлення діяльності французьких приватних детективів від діяльності приватних охоронців (так званих бодігардів – “bodyguards”) [2].

Нормативно приватну детективну діяльність у Франції регламентовано положеннями Закону “Про організацію професії приватного детектива”, який до компетенції детективів відносить здійснення заходів щодо протидії промислому шпигунству, пошуку викраденого чи втраченого майна та безвісно відсутніх осіб, збирання та аналізу відомостей про платоспроможність фізичної особи, її сімейний стан та моральні якості; пошуку та отримання об’єктивних даних з метою викриття особи у вчиненні кримінального правопорушення, запровадження медіації між контрагентами тощо.

Законодавством Франції також визначено порядок отримання спеціального дозволу, як підстави для провадження детективної діяльності, який після перевірки відповідності особи спеціальним вимогам видається Міністерством внутрішніх справ Франції. До таких вимог зокрема відносяться: наявність громадянства Франції або іншої країни Євросоюзу; досягнення особою на час видачі дозволу 21 року; проходження спеціального курсу навчання в Університеті Пантеон-Асса Париж II (L’Universit Pantheon-AssasParis II) як у спеціально визначеному МВС Франції навчальному закладі; відсутність стажу роботи у військових формуваннях, поліції, контррозвідувальних або розвідувальних підрозділах протягом останніх п’яти років особа не повинна працювати в поліції, розвідувальних, контррозвідувальних органах чи військових формуваннях; відсутність судимості за кримінальні правопорушення та фактів притягнення до адміністративної чи дисциплінарної відповідальності [1, с.13].

Термін дії спеціального дозволу на провадження приватної детективної діяльності, який оформлюється протягом 6 місяців, встановлено зазначеним вище Законом та, в залежності від конкретних обставин, може бути від 5 до 10 років. Особливістю діяльності французьких детективів є неможливість володіння та застосування зброї при виконанні своїх обов’язків. До напрямів взаємодії

приватних детективів з державними правоохоронними органами Франції відносяться: регламентовані чинним законодавством порядок та підстави одержання будь-якої інформації, необхідної для забезпечення національної безпеки, підтримання суспільного порядку, запобігання та розкриття злочинів від детектива, який обслуговує певну територію; якщо в ході виконання своїх службових обов'язків детективу стане відомо про будь-які факти вчиненого кримінального правопорушення або злочину, що готується, він повинен негайно проінформувати про це прокурора або суд на контрольованій ними території (Гл. IV) [2].

У Великобританії участь приватних детективів у розкритті та розслідуванні злочинів розглядалася державою як один із реальних способів активізації діяльності приватного розшуку з метою захисту інтересів потерпілого від злочинного посягання. Враховуючи широкі можливості приватних розшукових послуг у кримінальному судочинстві, в 1888 році в Англії був прийнятий спеціальний Закон про приватний розшук. Відповідно до нього будь-яка фізична особа, яка звернулася до суду графства, могла отримати дозвіл на право самостійного здійснення приватного розшуку [3, с.82].

Широке коло проблем, пов'язаних із правоохоронною діяльністю та розслідуванням злочинів, у Великій Британії вирішується за допомогою співробітників приватних детективних агенцій (служб, бюро). Нормативний правовий акт, який вимагає офіційної реєстрації особи, яка займається приватною детективною діяльністю, у Великій Британії відсутній. Як показали результати дослідження, проведеного Нідерландським управлінням щодо запобігання злочинам, Великобританія не має жодних спеціальних правових норм та положень, що регулюють діяльність приватних охоронних та детективних фірм [4, с. 39].

Уряд країни неодноразово ставив перед Парламентом питання необхідності введення обов'язкової реєстрації приватних детективів з обов'язковою перевіркою їх поліцією. Парламентом було підготовлено низку законопроектів про обов'язкову реєстрацію кваліфікованих приватних детективів, але до

прийняття даного законопроекту справи так і не дійшли. У 2001 році ухвалено закон, який запровадив обов'язкове ліцензування приватної детективної діяльності та реєстрацію приватних детективів. Для здійснення завдань у сфері ліцензування та перевірки приватної детективної діяльності було створено Орган індустріальної безпеки Великобританії [5, с. 89].

Приватний детектив у Великій Британії має досить широкий набір спеціальних (технічних) засобів для здійснення своєї діяльності. Для детектива наявна криміналістична лабораторія поліції Лондона. Особи, які пройшли перевірку в державних органах добропорядності та професійної придатності мають право доступу до бази даних національної поліцейської комп'ютерної системи. Приватний детектив, не порушуючи закону, може отримати відомості про підданих країни, у тому числі за повним списком британських виборців і судовим досьє [6, с. 8].

Сьогодні у Великій Британії існує чимало приватних детективних агентств. Найбільш повний перелік таких бюро (із зазначенням контактної інформації) представлено на офіційному сайті "Асоціації британських слідчих" ("Association of British Investigators"). Близько 70% англійських детективів раніше працювали у поліції. Тому між приватними детективними агентствами та державними правоохоронними органами (поліцією) при розслідуванні злочинів та захисті прав і свобод людини наявний тісний контакт [7, с. 122].

У Великій Британії детектив працює спільно з адвокатами-соліситорами. Ця кооперація досить продуктивна та вигідна обом сторонам. Соліситор, вибравши детектива, ставить перед ним певні завдання, оскільки він керує розслідуванням. Детективи здійснюють кримінальне переслідування на тих самих підставах, що й поліція. Зібравши достатньо інформації, вони повідомляють про злочин магістрату (суд першої інстанції). Соліситор подає клопотання про видання судом наказу про виклик особи до суду. Перевіркою заяви займається суддя [6, с. 10].

Таким чином, дослідження досвіду становлення приватної детективної діяльності у Франції та Великій Британії свідчить про те, що функції приватного детектива можуть застосовуватися до будь-яких категорій кримінальних

правопорушень, а його статус дозволяє бути самостійним й активним суб'єктом розкриття та розслідування злочинів. З огляду на викладене вбачається за доцільне використати досвід формування засад приватної детективної діяльності цих країн в Україні, що забезпечить можливість посилення позицій громадянського суспільства у запобіганні злочинності.

Список використаних джерел

1. Крысин А.В. Частные сыскные и охранные агентства за рубежом: практика создания, функционирования и подбора кадров. Екатеринбург: Спин, 1992. 192с.
2. Про організацію професії приватного детектива: Закон Франції. (“Organisante professionnelle de détective privé”). URL: <http://www.vigilis.be/upload/documents/wetPrivDecFR.pdf> (дата звернення: 15.11.2021).
3. Франчук В. І. Детективна діяльність у сфері економічної безпеки: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 132 с.
4. Правоотношения частных охранных фирм при использовании телевизионных систем охраны в Великобритании. *Борьба с преступностью за рубежом*. Инф. бюлл. 1995. № 11. С. 36-39.
5. Коновалов О. Легалізація приватної детективної діяльності в Україні: проблемні питання. *Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку: матеріали міжнародної конференції* (м. Київ, 21-22 листопада). 2019. С. 88-91.
6. Бугайчук К. Л. Інститут приватних детективів за кордоном: порівняльно-правовий аналіз. *Право і безпека*. 2016. №1. С. 7-13.
7. Черков В.А., Попов П.А. Частная детективная деятельность в развитых странах мира. *Вестник Луганского государственного университета внутренних дел им. Э.А. Дидоренко*. 2010. № 2. С. 120-123.

Літвінчук А. В.,

*студентка 1 курсу, група ПД-211, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»*

м. Чернігів

Панько Є. Ю.,

*заступник командира військової частини 3082
Національної гвардії України, майор*

ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ В УКРАЇНІ

Ще у ХХ ст. вогнепальна зброя використовувалася лише у армії, а на сьогоднішній день ефективно використовується працівниками поліції для затримання правопорушників. Тому правоохоронці повинні знати, як і де доречно використовувати цю зброю. Ми знаємо, що діяльність поліцейського має багато різних складнощів. І такий поліцейський повинен володіти великим діапазоном вмій і навичок для захисту інтересів держави, прав і свобод громадян, охорони громадського порядку, власності від злочинних посягань.

Використовувати й застосовувати вогнепальну зброю доводиться у різних умовах: у транспорті, в лісі, у полі й навіть у багатолюдних місцях. І у таких випадках поліцейський повинен з першого чи другого пострілу влучити в ціль, а щоб досягти спритності, потрібні спеціальні навички для застосування вогнепальної зброї.

Взагалі, застосування зброї полягає у приведенні її до бойової готовності, голосового попередження правопорушника й здійснення одного попереджувального пострілу у повітря, а потім спрямування у бік правопорушника та здійснення декількох пострілів. Після чого поліцейський повинен негайно повідомити свого керівника, а він у свою чергу, має повідомити відповідного прокурора та центральний орган управління Національної поліції,

які згодом будуть перевіряти, чи доречно було використання вогнепальної зброї у цій чи іншій ситуації.

У нормативно-правових актах (Законі «Про Національну поліцію», «Кодексі поведінки службовців органів правопорядку» і т. д.) закріплені умови використання представниками правоохоронних органів зброї. Відповідно до ч. 1 ст. 39 КК України «Крайня необхідність» застосування зброї не є злочином, якщо така шкода є більш значною, ніж відвернена шкода. Проблема у тому, що навіть якщо працівник поліції абсолютно правомірно, із дотриманням правил все використовує, це аж ніяк не виключає вбивство через необережність. Ніхто не застрахований від того, що влучить не в ціль, а в особу, яка опинилася випадково поруч. Володіння зброєю означає у самих різних і несподіваних ситуаціях, з будь-якого положення вміти не тільки влучити по цілі, а і влучно стріляти по наміченим точкам на цілі й правомірно використовувати зброю під час затримання.

Щоб професійно використовувати вогнепальну зброю, поліцейський повинен пройти спеціальну воєнну підготовку. Це система загальних заходів, спрямованих на засвоєння рядовим та начальницьким складом органів поліції. Тому «Вогнева підготовка» є однією із базових навчальних дисциплін. У цій підготовці працівники поліції виробляють, як правило, рухові навички безпосереднього виконання пострілу.

Але проблемою є те, що не враховуються протистояння злочинцеві в його фізіологічних і психологічних складових, багатоваріантність розвитку подій, екзистенціальна загубленість під час цієї підготовки. Застосування вогнепальної зброї є етапом діяльності, де перехрещуються правові, соціальні, психологічні, релігійні, професійні та адміністративно-правові аспекти особистості працівника поліції.

Працівники поліції повинні використовувати вогнепальну зброю лише у виняткових ситуаціях, згідно п. 4 ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію». Закон прямо вказує, що зброя може застосовуватися лише у таких випадках, а саме: при захисті від нападу на сім'ю або самого поліцейського з

загрозами їхнього життя; для звільнення осіб, яких захоплено злочинцями (заручників); для відбиття нападу на об'єкти, які є під охороною; для затримання особи, яка намагається втекти з місця злочину; для затримання особи, яка є також озброєна; для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження.

Отже, можна зробити висновок, що використання і застосування вогнепальної зброї працівниками поліції вимагає гарної фізичної, тактико-спеціальної підготовки, а також оволодіння навичками оперативного реагування на складну ситуацію, гарне знання законодавства, оскільки зброя може використовуватись лише у чітко прописаних випадках, а порушення вказаних законодавством приписів відносно випадків дозволу на використання зброї може призвести до дисциплінарної або навіть кримінальної відповідальності працівника поліції.

Список використаних джерел

1. Бойко В. О. Щодо питання застосування вогнепальної зброї працівниками поліції в умовах сьогодення: <http://univd.edu.ua/uk/dir/1874>
2. Логачев М. Г. Вогнепальна зброя поліції як “смертельна сила”: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/2882/vognepal_na_zbroya_a_policiyi_yak_smertel_.pdf?sequence=2&isAllowed=y 2, с. 99]
3. Закон України “Про національну поліцію”. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

Лазоренко Є.Ю.,

*прокурор відділу організації і забезпечення підтримання
публічного обвинувачення в суді Чернігівської області прокуратури,
викладач кафедри правоохоронної діяльності та загальноправових
дисциплін НУ «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів*

ДО ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

Реформа (франц. *réforme*, від латів. *reformato* — перетворюю), перетворення, зміна, перевлаштування якої-небудь сторони суспільного життя (порядків, інститутів, установ), що не знищує основ існуючої соціальної структури [1].

З часу утворення у 1991 році Прокуратури України, цей державний орган постійно реформується: у 2004 році конституційним Законом № 2222-IV від 08.12.2004 повноваження органів прокуратури були доповнені наглядом за додержанням прав і свобод людини і громадянина, додержанням законів з цих питань органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами, що узгодило норми Конституції України та Закону України (далі – ЗУ) «Про прокуратуру» 1991 року [2]; у 2010 році Рішенням Конституційного Суду України від 30.09.2010 № 20-рп/2010 вказані зміни були визнані неконституційними, однак функції так званого «загального нагляду» органи прокуратури продовжили виконувати [3]; у 2014 році конституційним законом від 21.02.2014 [№ 742-VII](#) вказану функцію знову повернули до ст. 121 Конституції України [4], однак вже у 2016 конституційним законом [№ 1401-VIII від 02.06.2016](#) Розділ VII «Прокуратура» взагалі був виключений з Конституції України [5].

Крім того, між 2010 та 2016 роками реформування кримінальної юстиції зачіпає й органи прокуратури як «центрального» і по суті єдиного органу державного обвинувачення, зокрема, приймаються у 2012 новий Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України), а у 2014 році новий ЗУ «Про прокуратуру».

Якщо говорити про реформи, які відбулись у прокуратурі внаслідок набрання чинності новим КПК України, то слід вказати, що основні нововведення стосувались переважно процесуального статусу прокурора у кримінальному провадженні [6]. Замість керівної ролі прокурора району у кримінальному процесі з'явилися прокури у провадженнях, які за задумом законотворців повинні були стати процесуально незалежними під час розслідування кримінальних правопорушень від керівництва органів прокуратури.

Що ж до нового ЗУ «Про прокуратуру», то цей закон дійсно передбачив проведення реформи не лише у змінах назв функцій органів прокуратури, а й передбачив: граничну чисельність прокурорів, нову структуру прокуратури – створювались місцеві та регіональні прокуратури [7].

Однак означені нововведення почалися і закінчилися у 2015 році обмежившись низовим рівнем – була проведена атестація прокурорів бувших районних (районних у містах), міськрайонних та міських прокуратур, а також утворення нових місцевих прокуратур шляхом об'єднання окремих прокуратур.

Новий етап проведення реформування органів прокуратури розпочався у 2019 році з прийняття 19.09.2019 Верховною Радою України (далі – ВР України) ЗУ [«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури»](#).

Вказаним законом передбачалося утворення нових структурних елементів органів прокуратури: Офісу Генерального прокурора (далі – ОГП), обласних та окружних прокуратур. У зв'язку з цим необхідно було провести добір у новоутворені прокуратури прокурорів за рахунок тих, працівників, що працювали в Генеральній прокуратурі України (далі – ГПУ), регіональних (фактично в обласних, оскільки як було вказано вище реформу обласного рівня так проведено і не було) та місцевих прокуратур [8].

Однак слід одразу зазначити, що створення нової структури органів прокуратури не відбулось, тут радше використовувати такі терміни як: перейменування (доречним для характеристики процесу реформи ГПУ в ОГП,

регіональних (обласних) прокуратур в обласні прокуратури) та реорганізація (для характеристики процесу реформування низової ланки прокуратури).

Чому так? Тому що «створення» чогось нового, передбачає ліквідацію старого. З точки зору Господарського кодексу України (вказаний кодекс згадується тут з урахуванням того, що ГПУ та обласні прокуратури є суб'єктами господарювання, вони зареєстровані відповідно до господарського законодавства як юридичні особи, мають свої юридичні назви, ЄДРПОУ, МФО тощо) необхідно було утворити ліквідаційні комісії, які б були відповідальні за ліквідацію старої структури, а паралельно з цим нове керівництво ОГП вже утворювало б нову структуру, як це було здійснено під час проведення судової реформи. Натомість такі заходи не вживались; ГПУ перейменовано в ОГП, прокуратуру Київської, Полтавської, Чернігівської області тощо перейменовано у Київську, Полтавську та Чернігівську обласну прокуратуру відповідно.

Переатестація працівників прокуратури, а також добір працівників на вакантні посади проводився та закінчився у 2019-2021 роках.

Щодо місцевих прокуратур, то їх структура визначалася виходячи з адміністративно-територіальної реформи, яка проведена на підставі постанови ВР України від 17.07.2020 № 807-ІХ «Про утворення та ліквідацію районів».

Незважаючи на те, що прокуратура переживала тривалий процес реформування і видається, що цей процес вже добіг кінця, все ж, на моє переконання, це лише невелика пауза перед подальшим її переформатуванням та реформування. У першу чергу це буде залежати від реформування судової системи, оскільки досі залишається незавершеним процес ліквідації та утворення нових місцевих судів замість районних та міськрайонних судів; оптимізації органів внутрішніх справ, а також продовження адміністративно-територіальної реформи.

Оцінку якості вже проведеної реформи та майбутнім перетворенням надасть суспільство та історія. Єдино, що слід вказати, що міцність держави її стабільність та незалежність як внутрішня, так і зовнішня має пряму-пропорційну

залежність від стабільності її правоохоронної (до якої відноситься й прокуратура) та судової системи.

Список використаних джерел

1. Академічний тлумачний словник. Словник української мови / URL: <http://sum.in.ua/s/reforma>.
2. Про внесення змін до Конституції України: Закон України від 08.12.2004 № 2222-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2222-15/ed20060101#Text> (дата звернення 07.12.2021).
3. Рішення Конституційного Суду України від 30.09.2010 № 20-рп/2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v020p710-10/ed20100930#Text> (дата звернення 07.12.2021).
4. Про відновлення дії окремих положень Конституції України: Закон України від 21.02.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-18#n2> (дата звернення 07.12.2021).
5. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України від 02.06.2016 № 1401-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19#n2> (дата звернення 07.12.2021).
6. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення 07.12.2021).
7. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18/ed20141014#Text> (дата звернення 07.12.2021).
8. [Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури](#): Закон України від 19.09.2019 № 113-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/113-20#n53> (дата звернення 07.12.2021).
9. Про утворення та ліквідацію районів: постанова Верховної Ради України від 17.07.2020 № 807-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/807-20> (дата звернення 07.12.2021).

Луцький В. Ю.,
студент 1 курсу, групи ПД-211, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету "Чернігівська політехніка"
м. Чернігів

Науковий керівник: Карпова І.Г.,
к. пед. н., доцент,
доцент кафедри правоохоронної діяльності та
загальноправових дисциплін

ДОСВІД ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННОЇ СФЕРИ В КРАЇНАХ ЄС

Потреба у вдосконаленні професійної підготовки працівників правоохоронних органів України настановує на думку про актуальність вивчення та можливого використання досвіду інших країн світу. На сьогодні в усіх країнах Європейського Союзу є навчальні заклади, що готують професійних поліцейських. У кожній країні існує своя унікальна система підготовки відповідних фахівців для поліції.

У ряді європейських країн навчальні заклади поліції знаходяться в межах загальнодержавної системи освіти, в інших країнах підготовка поліцейських кадрів орієнтована на вузько-професіональне поліцейське навчання. Відтак, європейські країни мають достатньо різні системи поліцейської освіти та навчання.

Базова підготовка працівників поліції займає близько 3-4 років, надалі обов'язковою є регулярна підтримка форми за допомогою професійних тренінгів і навчань. На скільки ж ефективна підготовка поліцейських кадрів?

Відповідь на це питання дають рейтинги поліції, які за кордоном досить високі. Централізовану модель системи забезпечення внутрішньої безпеки використовують цілий ряд країн континентальної Європи. Саме тому її називають

континентальною. Ця модель системи забезпечення внутрішньої безпеки функціонує у двох видах. До першого з них належать держави, які забезпечують свою внутрішню безпеку тільки силами цивільної поліції: Швеція, Данія, Норвегія, Ірландія, Фінляндія.

Для них є характерним невисокий рівень злочинності, відсутність серйозних політичних і соціальних конфліктів, тому вони не потребують спеціальних поліцейських формувань збройних сил. До країн другого (основного) виду централізованої моделі належать держави з постійним використанням спеціальних поліцейських формувань під назвою жандармерії: Люксембург, Іспанія, Італія, Франція, Португалія, Бельгія та Голландія. Для вищезгаданих країн властива не тільки жорстка централізація діяльності правоохоронних органів, але й традиційне використання національної поліції та жандармерії.

Для британської моделі професійної підготовки поліції характерна максимальна її відкритість не тільки для національних установ, але і для зовнішніх контактів. Коледж керівних кадрів поліції в Бремшиллі підтримує тісні контакти з рядом англійських і зарубіжних вишів: Оксфордським, Лондонським, Нью-Йоркським університетами, Академією ФБР та іншими. Вони обмінюються між собою навчальними програмами, викладачами.

У Вищій школі поліції Німеччини навчання організоване таким чином, що відбувається не тільки професійна підготовка кадрів поліції для Німеччини, але й для інших держав, які входять в Євросоюз. Майбутні правоохоронці направляються туди для професійного навчання, стажування чи підвищення кваліфікації. Кількість працівників, прийнятих на навчання, строго відповідає кількості звільнених посад у системі Німеччини.

Вища школа поліції Німеччини приділяє велику увагу якості професійної підготовки співробітників. Якість викладання постійно оцінюється як викладацьким складом, керівництвом школи, так і слухачами. Основою організації навчання в школі є «погляд на процес навчання очима студента». Варто відзначити ще і наступне. Слухачі позбавлені побутових проблем. У школі створені всі умови для мешкання, навчання і відпочинку (є тренажерний зал,

басейн, сауна, кафе). Організовано харчування співробітників за принципом «шведського столу». Це дозволяє особам, які навчаються, максимально зосередитись на учбовому процесі. Адже успішне засвоєння учбового курсу є неодмінною умовою їх подальшого кар'єрного зростання.

У Франції система підготовки поліцейських кадрів має централізований характер. Французька система підготовки поліцейських кадрів є однією з найстаріших у світі. Перший поліцейський навчальний заклад “Школа практики” був утворений ще в 1883 р. В даний час у Франції існує 20 шкіл навчання рядових поліцейських, дві школи підготовки середньої ланки та школа комісарів поліції. Щорічно навчальні заклади МВС Франції випускають близько 600 інспекторів та 80-90 офіцерів поліції. Після закінчення школи інспектора поліції вважаються стажистами протягом року. Згодом, залежно від результатів стажування, вони затверджуються в цьому званні. Після чотирьох років служби будь-який офіцер та інспектор може брати участь у конкурсі на заміщення посади комісара поліції.

У Фінляндії існують Центральний інститут поліції, Школа поліції і Школа службового собаківництва, які підпорядковуються Департаменту поліції Міністерства внутрішніх справ. Працівники начальницького складу поліції проходять підготовку в Центральному інституті поліції. Підвищення по службі можливе також для співробітників, які добре себе зарекомендували, за умови успішного складання ними іспиту після закінчення 1,5-річного курсу підготовки в Центральному інституті поліції.

Навіть за всебічного розмаїття моделей професійної підготовки кадрів можна сказати, що всі системи характеризуються низкою загальних принципів і підходів до організації професійного навчання складу поліції, а досвід організації роботи з професійної підготовки поліцейських може бути корисним для України.

Список використаних джерел

1. Губанов А. В. Полиция зарубежных стран. Организационно-правовые основы, стратегия и тактика деятельности / А. В. Губанов. М. : МАЭП, 1999.

2. Руг М. Юридические предметы в программе обучения Высшей школы полиции, современное состояние, перспективы развития / М. Руг // Проблемы развития образования, юридической науки и практики: Материалы международной научно-практ. конф., посвященной 45-летию Академии МВД Республики Беларусь / Под общ. ред. И. И. Басецкого. Минск, 2003.

3. Примак В. П. Особливості підготовки поліцейських кадрів країн Євросоюзу в другій половині ХХ – початку ХХІ століття / В. П. Примак // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». 2013. № 1(7). С. 199–202.

Марущак Н. В.,

к.ю.н., доцент,

доцент кафедри правоохоронної діяльності

та загальноправових дисциплін

Прокопенко А. О.,

студентка 2 курсу, групи ПД-201, юридичного факультету

Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій

Національного університету «Чернігівська політехніка»

м. Чернігів

ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА ЯК ПРИНЦИП ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сьогодні в Україні відбуваються реформування системи правоохоронних органів. Змінюються і юридично-правові засади організації та діяльності поліції.

Принципи діяльності Національної поліції України слід розуміти як сукупність основоположних, керівних ідей, викладених у характері діяльності поліції на основі якого проектується діяльність у сфері поліцейської діяльності. [1, с.120]. Як слушно зазначив Д. М. Сібільов, принципи стають пріоритетними

напрямами діяльності поліції, та є сполучною ланкою між нормативними актами різних галузей. [2, с.101].

Принципи поліцейської діяльності є основними керівними, положеннями, якими керуються відповідні органи та державні службовці при виконанні своїх обов'язків. Принципи діяльності поліції включають об'єктивно сформульовані закони, традиції, правові норми та етичні правила, які поступово утвердилися в поліцейському секторі та мають на меті гарантувати стабільність та ефективність роботи поліцейського апарату. У той же час принципи роботи поліції також мають ґрунтуватися на національних та міжнародних стандартах [3, с.1].

Відповідно до чинного законодавства Національна поліція України керується такими принципами: верховенство права, дотримання прав і свобод людини, законність, відкритість та прозорість, політична нейтральність, взаємодія з населенням на засадах партнерства, безперервність [4].

Особливу увагу, на наш погляд, слід приділити принципу верховенства права.

У Статті 6 Закону України «Про Національну поліцію» наголошується, що принцип верховенства права – є правовим принципом і основоположною правовою доктриною. У своїй роботі поліція керується конституційним принципом, згідно з яким людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави [4].

Крім цього, закон «Про Національну поліцію», встановлює, що принцип верховенства права застосовується на основі практики Європейського суду з прав людини, а держава втілює його у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема через прийняття законів, які за своїм змістом мають бути перейняті насамперед ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо.

Варто відмітити, що сучасна юридична наука розглядає принцип верховенства права як основний і найважливіший елемент теоретичної побудови правової держави. Так, у юридичній енциклопедії верховенство права тлумачать як принцип, що передбачає панування права в життєдіяльності громадянського суспільства та функціонуванні правової держави [5, с. 341].

Згідно ст.8 Основного Закону України суть принципу верховенства права полягає у тому, що «Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй. Норми Конституції України є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується» [6].

На нашу думку, норма статті 6 ЗУ «Про Національну поліцію» істотно відрізняється від конституційного положення, яким визначається верховенство права. Верховенство права в контексті статті 8 Конституції України передбачає вищу юридичну силу Конституції України і відповідність їй законів України та інших нормативно-правових актів. Як слушно зазначили автори Науково-практичного коментаря Закону України «Про Національну поліцію», цей принцип також означає, що не держава створює право, а навпаки, право є основою організації і життєдіяльності держави в особі її органів і посадових осіб, інших організацій, а звідси випливає і твердження про те, що не держава надає права і свободи людині, а народ створює право, щоб насамперед, обмежити ним державну владу. У правовій державі владі притаманні деякі межі, які вона не може переступити. Обмеженість влади у правовій державі створюється визнанням за особою непорушних і недоторканих прав, поділом влади, чітким визначенням компетенції її структурних одиниць і т. ін. У правовій державі особа має певну сферу самовизначення і самовиявлення, в яку держава не має права втручатися [7, с.20].

Основоположна роль принципу верховенства права полягає не лише в співвідношенні права та закону, а й у внутрішній організаційній ієрархічній структурі законодавства, де зберігається чітка диференціація за юридичною силою. Принцип верховенства права також є визначальним під час формування інститутів держави і органів поліції в тому числі. У такому контексті право постає як найвища соціальна цінність, найголовніший суспільний орієнтир. Саме на них має спиратися законодавець, закріплюючи загальнообов'язкові приписи, надаючи їм нормативного характеру. Вважаємо, що даний принцип пов'язаний із

юридичною визначеністю, чіткістю у розумінні змісту законів та способів їх реалізації, як для громадян, так і для органів Національної поліції.

Поліцейська діяльність це вид державно-управлінської діяльності у правоохоронній сфері, яка реалізується спеціальними органами, уповноваженими від імені держави здійснювати охорону прав і свобод людини, протидіяти злочинності, підтримувати публічну безпеку і порядок, із застосуванням превентивних поліцейських заходів та поліцейських заходів примусу.

В контексті реалізації цієї діяльності можна визначити цей принцип як окремий правовий світогляд, дотримання якого є передумовою якісного забезпечення правореалізаційних процесів, зокрема у сфері внутрішніх справ. На відміну від інших сфер життя, у яких домінує диспозитивний метод регулювання, у сфері правоохорони обов'язок щодо підтримання режиму законності покладено здебільшого на органи державної влади як на відповідального суб'єкта, наділеного спеціальними повноваженнями та засобами впливу [8, с.130-131]

Отже, принцип верховенства права є загальносоціальним принципом правоохоронної системи і відображає систему цінностей, притаманну українському суспільству. Національна поліція України має будувати свою діяльність на основі цих демократичних цінностей. Водночас, передумовою успішної та ефективної реалізації поліцією своїх завдань є досконале законодавство, яке має бути більш точним, зрозумілим та доступним.

Список використаних джерел

1. Шевчук Г. Принципи та завдання діяльності Національної поліції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 7. С. 120-124. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/7/22.pdf>

2. Кубаєнко А.В. Принципи організації та діяльності підрозділів поліції в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 4. С. 101 - 103.

3. Калаянов Д.П. Принципи діяльності поліції щодо захисту прав та свобод людини і громадянина. *Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: матеріали VIII міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 25 березня 2016 р.* Одеса: ОДУВС, 2016. С.155 – 156 с.

4. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 29.11.2021).

5. Денисюк Д. С. Принципи діяльності Національної поліції України: теорія та практика реалізації. *Митна справа*. 2015. № 5 (101). С. 63–68.

6. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 29.11.2021).

7. Науково-практичний коментар Закону України «Про Національну поліцію» / Кол. авт.; кер. авт. кол. д.ю.н., доц. Т.П. Мінка. Дніпро : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 480 с.

8. Авакян Т. А. Верховенство права як основоположний принцип державної політики у сфері внутрішніх справ. *Юридичний часопис національної академії внутрішніх справ*, № 2 (10), 2015. С.124-132.

Мойсієнко А. А.,

*студентка 3 курсу, групи ПД-191, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів*

Оринко І.С.,

*командир військової частини 3082 Національної гвардії України,
підполковник*

ЗНАЧЕННЯ ТА ЗМІСТ ПРАВА ОСОБИ НА НЕВТРУЧАННЯ У ПРИВАТНЕ ЖИТТЯ

Право на невтручання в особисте життя є одним із основних прав людини і громадянина, відображає прагнення кожного мати свій особистий світ, що не підлягає контролю з боку держави, суспільства або інших осіб та є захищеним від

вторгнення ззовні. У правовому розумінні людина лише тоді може відчувати себе особистістю, коли здатна регулювати необхідну міру своїх взаємин з іншими

Забезпечення особистих прав і свобод людини було і залишається пріоритетним напрямком вітчизняної правової політики. Особливе місце таких прав випливає з положень Конституції України, яка визнала найвищою соціальною цінністю не лише людину, але й її життя, здоров'я, честь, гідність, недоторканність і безпеку. Особисті права і свободи, зокрема й права у сфері особистого і сімейного життя, тісно пов'язані з гідністю людини як її основоположною властивістю.

На сучасному етапі існування Української держави можна спостерігати певні недоліки у системі гарантування прав і свобод людини і громадянина. Вони відображаються у недостатньому їх забезпеченні, що відповідно впливає на ефективність їх реалізації на практиці.

В Україні права людини, в першу чергу, пов'язуються із правовим статусом особи, що характеризується як юридичне закріплення правового положення людини і громадянина в сучасному суспільстві. Основу правового статусу людини і громадянина складають права і свободи [2, с.5].

Безпосередньо, принципу невтручання у приватне життя присвячена ст. 15 КПК, у якій визначено, що під час кримінального провадження кожному гарантується невтручання у приватне (особисте і сімейне) життя. Визначається й те, що ніхто не може збирати, зберігати, використовувати та поширювати інформацію про приватне життя особи без її згоди, крім випадків, передбачених КПК, а отримана інформація не може бути використана інакше як для виконання завдань кримінального провадження. На учасників кримінального провадження покладається й загальний обов'язок, зобов'язаний запобігати розголошенню інформації про приватне життя, якщо їм було надано доступ до такої інформації [1].

Практика Європейського Суду з прав людини, як зазначає Т.А. Плугатар, свідчить про те, що законна підстава для втручання у сферу приватного життя має забезпечити можливість інтерпретувати цю підставу згідно із законом, вона має

бути достатньо точною й конкретною в описанні способу, мети, моменту початку й закінчення, а також визначення меж такого втручання. Водночас встановлення Європейським судом загальних принципів право-обмежування має практичне значення, яке полягає в тому, що ці принципи слугуватимуть критерієм правомірності обмежування права людини на недоторканність приватного життя в законодавстві та правозастосуванні держав-членів Ради Європи [3].

Щодо змісту права особи на невтручання у приватне життя доцільно звертати увагу на відповідне рішення Конституційного Суду України, відповідно до якого, конфіденційною інформацією про особисте та сімейне життя особи є будь-які відомості та/або дані про відносини немайнового та майнового характеру, обставини, події, стосунки тощо, пов'язані з особою та членами її сім'ї, за винятком передбаченої законами інформації, що стосується здійснення особою, яка займає посаду, пов'язану з виконанням функцій держави або органів місцевого самоврядування, посадових або службових повноважень. Водночас, збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди державою, органами місцевого самоврядування, юридичними або фізичними особами є втручанням в її особисте та сімейне життя, яке допускається винятково у випадках, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [4]. З огляду на викладене, можна додати, що до зазначеного переліку відомостей щодо особистого життя людини, доцільно також відносити: адресу (місце проживання особи); паспортні дані особи (номер та серія паспорта); дату і місце народження; національність; релігійність; стан здоров'я; освіту; сімейний стан; відомості про доходи, майновий стан, зобов'язання фінансового характеру; номери особистих телефонів; наявність судимості; іншу інформація, оприлюднення якої в окремих випадках є небажаним для особи. Адже дійсно, невтручання у приватне життя людини - досить широке і об'ємне поняття. Воно поєднує в першу чергу комплекс суспільних відносин, які характеризують людину як суб'єкта, якій володіє повною «природною» свободою. Специфіка особистих прав і свобод полягає в тому, що вони спрямовані на забезпечення автономії особи, захист від втручання у її

внутрішній світ з боку держави та інших індивідів. Під приватним життям у вузькому розумінні доцільно вважати фізичну і духовну сферу, яка контролюється самим індивідом. Тому категорія «приватне життя» не має юридичного змісту, оскільки закон встановлює лише межі припустимого втручання з боку держави та інших осіб.

Отже, право на недоторканність приватного життя має дуже важливе значення. Воно належить до числа основних (конституційних) прав особи, особистих (громадянських) прав людини і громадянина. Це невід'ємне, невідчужуване право, що визнається за особою з моменту її народження і до смерті та являє собою соціально зумовлену й гарантовану міру можливої поведінки особи, визначену нормами об'єктивного права (як національного, так і міжнародного), що має на меті забезпечити автономію людини у сфері приватного життя для задоволення її власних потреб та інтересів щодо усамітнення та приватного спілкування. Правоохоронна діяльність є тією сферою де найчастіше це право обмежується. Тому особливого значення в процесі правового регулювання оперативно-розшукової та кримінально-процесуальної діяльності набувають гарантії збереження особистої таємниці, забезпечення права кожного на невтручання в особисте життя, конфіденційність листування та телефонних розмов.

Список використаних джерел

1. Балацька О.Р. Засада забезпечення права на захист у кримінальному провадженні: нормативні передумови реалізації. Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2014. № 2(10) : URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14bornpr.pdf>.

2. Колодій А.М. Права людини і громадянина в Україні: Навч. посібн. / А.М. Колодій, А.Ю. Олійник. - К.: Юрінком Інтер, 2004. - 336 с.

3. Плугатар Т.А. Міжнародні та національно-правові засади регулювання права людини на недоторканність приватного життя. URL: <http://www.law-property.in.ua/articles/featured-20.html>.

4. Щодо офіційного тлумачення положень частин 1, 2 ст. 32, частин 2, 3 ст. 34 Конституції України: Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області. Справа № 2-рп/2012 від 20 січ. 2012 р. URL: [http:// zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-12](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-12).

Нароха В.В.,

*студент 4 курсу, групи ПД-181, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів*

Науковий керівник: Берднік І.В.,

*д.ю.н., доцент,
професор кафедри правоохоронної діяльності
та загальноправових дисциплін*

СПІВВІДНОШЕННЯ ОБШУКУ З ІНШИМИ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ДІЯМИ

Обшук – це примусова слідча дія, яка полягає в дослідженні і обстеженні осіб, займаних ними приміщень, робочих місць, належного їм майна, ділянок місцевості з метою виявлення розшукуваних злочинців, знарядь злочину, речей і цінностей, а також інших предметів, що мають значення для встановлення істини у провадженні.

Виїмка – слідча дія, спрямована на вилучення конкретних предметів і документів, що мають значення для справи, а також забезпечення цивільного позову або можливої конфіскації. Обшук - це слідча дія, змістом якої є примусове обстеження приміщень і споруд, ділянок місцевості, окремих громадян з метою відшукання і вилучення предметів, що мають значення у справі, а також виявлення розшукуваних осіб.

Виїмка - це самостійна слідча дія, яка проводиться при необхідності вилучення лише певних предметів і документів, коли точно відомо, де і в кого вони знаходяться.

Обшук і виїмка – це схожі слідчі дії, сутність яких має пошуково – пізнавальний характер. Це примусові слідчі дії, вид яких визначається насамперед особливостями досліджуваних об'єктів і послідовністю провадження слідчих дій. Так за видом об'єктів дослідження і пізнання розрізняють: - обшук приміщень, що перебувають у постійному або тимчасовому володінні окремих громадян, установ, підприємств, фірм; - обшук на відкритій місцевості, тобто обшук ділянок місцевості, що перебувають у постійному або тимчасовому володінні окремих громадян, підприємств, організацій; - особистий обшук; - обшук транспортних засобів. [1, с. 228]

Обшук і виїмку об'єднує:

а) одна і та ж мета - вилучення від фізичних і юридичних осіб предметів - речових доказів і документів;

б) вилучення названих об'єктів, що мають значення для справи, відбувається незалежно від бажання й волі тих, хто їх зберігає чи володіє ними;

в) збіг значної частини процесуальних вимог щодо проведення обшуку і виїмки та ін.

Хоча обшук і виїмка є найбільш близькими слідчими діями, проте між ними є істотні відмінності:

1. При обшуку підлягають вилученню предмети, як правило, відомі орієнтовно. Завдання виїмки – вилучити цілком певні предмети або документи.

2. При виїмці відомо, де і в кого знаходяться предмети і документи, що підлягають вилученню; при обшуку необхідно відшукати;

3. Виїмка вичерпується вимогою добровільної видачі шуканого і його вилученням, обшук ж тільки починається з подібної вимоги

4. У ході виїмки пошукові дії як такі відсутні, і це обумовлює менший ступінь, порівняно з обшуком, втручання в особисте життя громадян і зачіпання їхніх інтересів.

Обшук та виїмка мають певні спільні і відмінні риси, які стосуються як процесуального, так і тактичного характеру їх проведення. Обшук проводиться за вмотивованою постановою слідчого із санкції прокурора; обшук житла або іншого володіння особи - за вмотивованою постановою судді. Виїмка проводиться за вмотивованою постановою слідчого; виїмка документів, що становлять державну або банківську таємницю, проводиться тільки за вмотивованою постановою судді і в порядку, погодженому з керівником відповідної установи; примусова виїмка із житла чи іншого володіння особи, а також виїмка документа виконавчого провадження проводиться лише за вмотивованою постановою судді. Ці процесуальні документи - безпосередні юридичні підстави проведення обшуку і виїмки.

Фактичні підстави проведення обшуку та виїмки - різні. Для обшуку: достатні дані вважати, що предмети, які мають значення у справі, знаходяться у певному приміщенні, місці, якоїсь особи. У слідчого лише, зазвичай, орієнтовні відомості щодо кількості, точного місця знаходження. У деяких випадках місце знаходження точно відомо. Для виїмки: точні дані про певні предмети, про їх місце знаходження, про те, що вони знаходяться в певному місці і в певної особи.

Поряд з цим є й інші відмінності процесуального і тактичного характеру. Виїмка предметів і документів, що містять державну або іншу охоронювану федеральним законом таємницю, предметів і документів, що містять інформацію про вклади і рахунки громадян у банках та інших кредитних організаціях, а також речей, закладених або зданих на зберігання в ломбард, проводиться на підставі судового рішення. Важливим тактичним відмінністю обшуку від виїмки є те, що, хоча обидва ці слідчих дії починаються з пред'явлення слідчим вимоги про видачу йому тих чи інших предметів, у разі задоволення цієї вимоги при виїмці які-небудь пошуки не виробляються і виїмка на цьому закінчується; при обшуку ж незалежно від того, видані слідчому будь-які предмети чи ні, намічені пошукові дії, як правило, проводяться. Це робиться у зв'язку з тим, що слідчий, по-перше, не може бути впевнений, що йому видали всі потрібні йому речі; по-друге, він може і сам не знати, які предмети з числа що знаходяться в даному приміщенні

або у даної особи можуть представляти інтерес для розслідуваної справи. Зрозуміло, якщо слідчий повністю впевнений в тому, що всі об'єкти, що представляють інтерес для справи, на його вимогу видані, виробництво обшуку недоцільно [2, с. 76].

Виділяються *три основні завдання* обшуку:

- 1) виявлення і вилучення предметів, що мають доказове значення;
- 2) виявлення розшукуваного, а також матеріалів, що характеризують дану особу та полегшують його розшук (листи, щоденники, фотокартки);
- 3) виявлення майна, що забезпечує відшкодування збитку.

Є ще й четверта, побічна мета обшуку - вилучення предметів, які не можуть перебувати у приватному обороті (зброя, боєприпаси, вибухові речовини, радіоактивні речовини, сильно- діючі отрути, дорогоцінні метали в монетах, зливках і сирому вигляді і т. д.) .

Обшук і виїмка можуть проводитися тільки у порушеній кримінальній справі, за наявності достатніх підстав. Такими підставами є насамперед докази у справі, здобуті процесуальними засобами (шляхом допитів, оглядів і т.д.). Однак обшук може бути зроблений і на підставі даних, отриманих з непроцесуальних джерел, якщо вони не суперечать матеріалами справи.

Особистий обшук можливий без винесення спеціальної постанови у двох випадках:

- 1) при затриманні й арешті;
- 2) при проведенні обшуку або виїмки в приміщенні, якщо є підстави вважати, що хто-небудь з присутніх приховує при собі предмети або документи, що мають значення для справи. Він здійснюється особою однієї статі з обшукує і в присутності фахівців і понятих тієї ж статі (ст. 184 КПК).

Види обшуку розрізняються: 1) за об'єктами - обшук приміщення (житла й робочого місця), ділянки місцевості; 2) особистий, транспортного засобу (автомашини); 3) по послідовності - первісний (первинний) і повторний; 4) за часом (за наявності кількох підозрюваних або звинувачених) - одночасний і різночасних.

Термін «груповий обшук», нерідко вживається стосовно до одночасного обшуку у декількох обвинувачених або підозрюваних, явно невдалих.

Підготовка до обшуку складається з наступних елементів: 1) прийняття рішення про проведення обшуку; 2) збір орієнтувальних відомостей; 3) визначення часу обшуку; 4) підбір його учасників; 5) підготовка технічних засобів; 6) складання плану.

Для **прийняття рішення** про проведення обшуку необхідні підстави - фактичні і процесуальні. **Фактичні** підстави обшуку - це наявність даних, що дозволяють припускати, що в тому чи іншому місці, у того чи іншого особи є предмети, що мають значення для справи. Наявність таких даних (отриманих з процесуальних або непроцесуальних джерел) необхідно, оскільки обшук за необґрунтованим припущенням неприпустимий. Однак до цих даних не може пред'являтися вимога повної достовірності, вони можуть бути приблизною.

Процесуальні підстави обшуку - це постанова слідчого, а для обшуку житла - судове рішення. У постанові повинно бути зазначено, які саме предмети підлягають відшуканню; якщо слідчий або працівники дізнання не розташовують вичерпними відомостями про них, потрібно вказати родові ознаки предметів, відзначити їх окремі властивості (знаряддя злочину, одяг зі слідами крові, гроші та цінності і т.д.).

Орієнтуючі відомості повинні збиратися завжди, коли дозволяє час. Якщо ж необхідно зробити обшук негайно, слідчий обмежується мінімальними даними, які можна отримати без витрат часу, а більш детальну інформацію отримує вже на місці обшуку. Орієнтуючі відомості можуть стосуватися об'єктів майбутнього обшуку, шуканих предметів і особистості обшукуваних.

Зокрема, при підготовці до обшуку в приміщенні з'ясовуються [3, с. 127]:

- точну адресу та розміщення на місцевості будівлі, підлягає обшуку; призначення будівлі або окремих його частин; кількість і склад осіб, які постійно проживають або працюють в даній будівлі або відвідують його; характер будови, кількість поверхів, конструктивні особливості, матеріали, з яких воно

споруджено; підступи до приміщенню, можливі шляхи проникнення в нього; наявність телефону та інших засобів зв'язку;

- внутрішнє планування, розташування кімнат; наявність обстановки, меблів та інших предметів, їх розміщення, властивості та особливості.

Ці відомості можна отримати шляхом вивчення великомасштабних карт, поземельних планів, планів будівель і споруд, різних інвентаризаційних матеріалів, що знаходяться в місцевій адміністрації, домоуправліннях і т. д.

Список використаних джерел

1. Головка М.Б. Взаємодія слідчих з працівниками оперативно-розшукових підрозділів за чинним Кримінальним процесуальним кодексом: окремі проблемні питання. Становлення та розвиток юридичної освіти в національному авіаційному університеті: матер. всеукр.-практ. конф., Київ, 16 трав. 2013 р. Київ: 2013. С. 228-231.

2. Криміналістика: Підручник. Академічний курс. М-во освіти і науки України. Нац. юрид. академія ім. Я. Мудрого; За ред. В.Ю. Шепітько. Київ: Ін-Юре, 2004. 733 с.

3. Криміналістика: підруч. для студ. юр. спец. вищ. закл. освіти / за ред. В.Ю. Шепітька. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : Ін Юре, 2004. 728 с.

Овсієнко Д.О.,

*студентка 4 курсу, групи ПД-181, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»*

м. Чернігів

Науковий керівник: Берднік І.В.,

Д.Ю.Н., доцент,

професор кафедри правоохоронної діяльності

та загальноправових дисциплін

ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЩОДО ПРАВА НА ДОСТУП ДО ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Зміст поняття «захист» в матеріальному сенсі включає в себе право протиставляти вимогам сторони обвинувачення шляхом подання доказів у кримінальному провадженні [1, с.61].

Цілком природно, що лише в змагальному кримінальному процесі, який застосовується в демократичних державах, адвокат отримав право проводити пошук доказів, збирати і подавати докази з метою захисту обвинуваченого, в тому числі і на попередньому слідстві, хоча і з певними обмеженнями (Англія, Франція, США) [2, с.121].

Гарантії права на захист в Європейській Конвенції з прав людини (далі – Конвенція) закріплені в ст. 6, тобто є складовою частиною гарантії на справедливий судовий розгляд. Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) розробив за десятиліття велику практику щодо ст. 6 Конвенції, в тому числі щодо гарантій на участь захисника в кримінальному процесі як основу права на справедливий судовий розгляд.

Згідно п. 3 с ст. 6 Конвенції особу, яку обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, має такі права, як: «захищати себе особисто або використовувати правову допомогу захисника на свій або, за браком достатніх

засобів для оплати послуг захисника, користуватися послугами призначеного йому захисника безоплатно, якщо цього вимагають інтереси правосуддя». З цього випливає, що особа, яка притягається в будь-якій державі члені до кримінальної відповідальності, має гарантії, згідно з якими йому буде надано юридичну допомогу. Як зазначається в науковій літературі, мова в більшості держав Європи йде саме про гарантії кваліфікованої юридичної допомоги, наданої адвокатами, особами, що володіють юридичною освітою і статусом адвоката відповідно до національного законодавства.

У своїх постановках ЄСПЛ зазначав, що гарантії на доступ до адвоката поширюються і на досудову стадію провадження у кримінальній справі. У справі Дж. Мюррей проти Сполученого Королівства ЄСПЛ вивів правило, згідно з яким початкові етапи допитів в поліції можуть мати вирішальне значення для перспектив захисту в наступних стадіях кримінального судочинства. В таких обставинах ст. 6, як правило, вимагає, щоб обвинуваченому було дозволено користуватися допомогою адвоката вже на початкових стадіях допитів в поліції. Дане право явно не викладено в Конвенції, в зв'язку з чим воно може стати предметом обмежень. Однак, обмеження в праві на адвоката, на початкових стадіях спілкування з поліцією, позбавляє обвинуваченого права на справедливий судовий розгляд. Своєю позицією про те, що ст. 6 ЄКПЛ вимагає надання підозрюваному адвоката в момент першого допиту поліцією, хоча можливі виключення при належності вагомих і переконливих причин, ЄСПЛ підтвердив це в одній з відомих справ «Сальдуз проти Туреччини» [3, с. 80].

Також можливість на доступ до адвоката повинна бути забезпечена і на стадії оскарження вироку. Прикладом гарантії в забезпеченні доступу до адвоката є постанова, винесена ЄСПЛ в 60-і роки ХХ століття. У справі «Патакі і Дюншірн проти Австрії» було констатовано порушення ст. 6 ЄКПЛ через відмову заявнику та його адвоката на участь в апеляційній інстанції, так як згідно з австрійським Кримінально-процесуальним кодексом в засіданні суду апеляційної інстанції брала участь лише сторона звинувачення. Усуваючи негативні наслідки порушень і невідповідності чинного національного КПК

гарантованим Конвенцією прав, в КПК Австрії були внесені поправки, які усунули обмежене право, а також надали заявникам право подачі нової апеляції на винесений вирок [3, с. 80].

У Постанові ЄСПЛ від 12.05.2005 у справі «Оджалан (Ocalan) проти Туреччини», яка стала прецедентною для інших справ, суд сформулював ряд положень у сфері гарантії права на адвоката як складовий елемент справедливого судового розгляду. Порушення п.3 ст. 6 ЄКПЛ висловилися у відмові в справедливому судовому розгляді, а саме у відмові в праві на доступ до адвоката в період знаходження під вартою в поліцейській дільниці; відмову в наданні можливості спілкуватися з адвокатом потай від правоохоронних органів; в обмеженні в кількості і тривалості побачень з адвокатом; в обмеженні доступу для ознайомлення з матеріалами справи, яка була надана адвокатам в останній день. Таким чином, надання всіх прав, які ЄСПЛ вивів у справі «Оджалан (Ocalan) проти Туреччини» є однією з найважливіших гарантій в праві на доступ до адвоката.

Практика ЄСПЛ сформулювала «чотири складові частини гарантій, що впливають з п.3 ст.6 ЄКПЛ, а саме право захищати себе особисто (Фуше проти Франції), мати право вибору захисника (Кемпбелл і Фелл проти Сполученого Королівства), при відсутності коштів для оплати послуг адвоката користуватися послугами державного адвоката безкоштовно в інтересах правосуддя (Джон Мюррей проти Сполученого Королівства), право на практичну і повноцінну юридичну допомогу (Богуміл проти Португалії)» [4, с. 98].

Практика ЄСПЛ в області гарантій права на адвоката набагато різноманітніша, однак практика ЄСПЛ не є метою даного дослідження, у зв'язку з чим потрібно відобразити найважливіші положення, виведені ЄСПЛ в області гарантії права на доступ до адвоката в кримінальному процесі.

8 червня 2011 р. Європейською комісією був опублікований проект Директиви Європейського парламенту і Ради ЄС «про право на доступ до адвокатської допомоги в кримінальному процесі та праві повідомляти про своє затримання».

Як відзначають європейські дослідники, Директиви ЄС в області кримінального законодавства передбачають цілий ряд процесуальних гарантій для підозрюваних і обвинувачених, які виходять за межі раніше сформульованих стандартів, викладених в Європейській конвенції «про захист прав людини і основних свобод». Цілями розробки проекту Директиви про право на доступ до адвоката Комісія вказала загальні і спеціальні. Загальні цілі полягають в покращенні судової співпраці в ЄС шляхом підвищення взаємної довіри між державами членами, у справедливій роботі систем кримінального правосуддя, чому має сприяти забезпечення високого рівня захисту основних прав осіб у кримінальному судочинстві, а так само в забезпеченні належного рівня захисту основних прав в кримінальному процесі всім особам незалежно від їх громадянства, що внесе значний вклад у зміцнення свободи пересування громадян ЄС і в просуванні цінностей ЄС [4, с. 78].

В якості спеціальних цілей, які повинні бути досягнуті з прийняттям Директиви, Комісія виділяла наступні: зменшення витрат на затримки, відмови, звернення щодо виконання запиту про судове співробітництво між державами членами ЄС; надання підозрюваним або обвинуваченим доступу до адвоката протягом усього кримінального процесу з метою ефективного здійснення права на захист; забезпечення підозрюваним або обвинуваченим, які позбавлені волі, права повідомляти третю сторону на свій розсуд, про позбавлення волі, що, на думку Комісії, тим самим забезпечить більш ефективний захист проти жорстокого поводження з особами, що знаходяться під вартою, і буде сприяти забезпеченню гарантії їх права на недоторканність приватного життя і сімейного життя.

Проект Директиви про право на доступ до адвоката обговорювався в кінці жовтня 2011 року в формації Ради ЄС з питань юстиції та внутрішніх справ, на якій були озвучені два різні підходи до відповідного ступеня захисту права на адвоката. Деякі держави-члени висловили думку про те, що право доступу до адвоката повинно дати підозрюваному або обвинуваченому право, яке приводить до фактичної допомоги адвоката, якщо в особи є бажання

скористатися цим правом. Інші держави стверджували, що право не обов'язково означає, що підозрюваному або обвинуваченому буде надана допомога, а лише те, що вони будуть мати можливість отримати допомогу [5, с. 85].

Також Європейська Комісія 8 червня 2011 р. опублікувала Робочий документ Комісії «про оцінку регулюючого впливу Проекту Директиви «про право на доступ до адвокатської допомоги в кримінальному процесі та право повідомляти про своє затримання».

На засіданні Ради ЄС з питань юстиції та внутрішніх справ 22-23 вересня 2011 р. при обговоренні проекту Директиви про право на адвоката представники ряду держав-членів підкреслили, що, на їх думку, пропозиція Комісії спричинить за собою ризик ускладнення і затягування кримінального судочинства у справі, а також передбачає, що системи кримінального правосуддя держав-членів понесуть істотний фінансовий тягар. Також зазначалося, що пропозиція Комісії істотно розширює права, які гарантує ЄКПЛ та судова практика ЄСПЛ. У зв'язку з чим держави-члени, Бельгія, Нідерланди, Франція, Ірландія та Великобританія, відзначали що проект, запропонований Комісією, перешкодить ефективному веденню кримінальних розслідувань та кримінального судочинства, висловилися з питання того, що потрібна подальша робота з метою уточнення законодавства і його працездатності. В якості однієї з цілей майбутньої спільної роботи держави-члени висловили бажання, щоб майбутня Директива враховувала і відображала різноманітність систем кримінального правосуддя держав-членів. Серйозній критиці піддалися положення в проекті Директиви, спрямовані на право активної участі адвоката у слідчих діях і огляду їм місця утримання підзахисного під вартою, і на право виключення доказів, отриманих з порушенням прав, закріплених в Директиві.

Завдяки зусиллям Європейського парламенту, котрий висловився про максимальне розширення прав обвинувачених і підозрюваних в проекті Директиви, вони були значно розширені. Так, саме на засіданні Європейського парламенту були запропоновані поправки до ст. 2 Директиви, що істотно розширили коло осіб, яким має бути надано право на адвоката. Згідно

запропонованої редакції, яка увійшла в остаточний варіант Директиви, право на адвоката виникає у особи, яка не є підозрюваною або обвинуваченою, але яке під час допиту в поліції набуває статусу підозрюваного чи обвинуваченого. Крім того, була розширена сфера застосування щодо тих справ, які розглядаються не в судовому порядку, однак є можливість їх подальшого оскарження в суді.

Можна зробити висновок про те, що завдяки позиції Європейського парламенту на території ЄС була здійснена гармонізація не тільки права на адвоката, а здійснилася конкретизація і розкриття дій, які повинні бути гарантовані державою при наданні права на доступ до адвоката в кримінальному процесі, розширені права адвоката на участь у слідчих діях з метою надання допомоги обвинуваченому, що істотно розширило право на захист. Після двох років з моменту опублікування проекту була прийнята Директива 2013/48 / ЄС Європейського парламенту та Ради ЄС від 22 жовтня 2013 про право на доступ до адвоката в кримінальному процесі та при провадженні за європейським ордером на арешт, а також про право повідомити третім особам про своє позбавлення волі, на спілкування з третіми особами та консульством під час позбавлення волі.

Список використаних джерел

1. Яковюк І. В. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу: проблеми теорії і практики. *Європейський Союз і Україна: особливості взаємовідносин на сучасному етапі*. Харків : Оберіг, 2012. С. 5–47.

2. Мартынич Е.Г. Адвокатское расследование в уголовном процессе. Теоретико-методологические основы доктрины адвокатского расследования. Москва: Юрист. 2009. 258 с.

3. Лобов М.Б. Restitutio in integrum в системе Европейской конвенции о защите прав человека и основных свобод. *Сравнительное конституционное обозрение*. 2012. № 5. С. 80-98.

4. Ірінеєва В.І. Система кримінальної юстиції в Європейському Союзі: дис. ... к.ю.н.: 12.00.11. Київ. 2012. 192 с.

5. Gallagher P. Kieran Fr. Judicial Protection in the EU. *European Criminal Justice Post*. Lisbon: An Irish Perspective. 2012. P.85–99.

Остапенко А.І.,

*студентка 4 курсу, групи ПД-181, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів*

Гарига М. М.,

*провідний фахівець з організації наукової роботи відділу
забезпечення діяльності центру Чернігівського науково-дослідного
експертно-криміналістичного центру МВС
МВС*

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ДАКТИЛОСКОПІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Процеси, що відбуваються в житті нашого суспільства, особливо в умовах формування правової держави і демократизації, вимагають нових підходів у такій важливій державній діяльності, як кримінальне провадження, а також в області наукового знання, яке слугує основою цієї діяльності. Спостерігається зростання злочинності і його динаміка в останні роки викликають необхідність більш пильної уваги до розвитку і вдосконалення криміналістики і судових експертиз, які є основними орієнтирами досягнень науки і техніки в кримінальному провадженні.

Правильне розуміння ролі судової експертизи буде сприяти її подальшому розвитку і більш ефективному використанню її можливостей при розслідуванні та розгляді кримінальних проваджень. Впровадження в експертну практику нових методів дослідження, розроблених на базі науково-технічного прогресу, розширює можливості експертизи, дозволяє вирішувати експертні завдання на більш високому рівні, вдосконалювати теоретичні та методичні підходи до вирішення цих завдань.

У практиці криміналістичних експертиз одне з головних місць займають трасологічні дослідження. Разом з тим теоретичні концепції та методи судової трасології та судово-трасологічної експертизи давно вийшли за межі цієї галузі криміналістичного знання і знаходять досить широке застосування як в інших видах криміналістичних експертиз, так і в галузях наук, не пов'язаних з криміналістикою.

Дактилоскопичною експертизою називається різновид криміналістичної експертизи, що складається з дослідження слідів і відбитків пальці рук з метою подальшої їх ідентифікації для встановлення особи, яка залишила сліди на місці кримінального правопорушення. За допомогою дактилоскопичної експертизи можна вирішити ряд питань: ким залишені сліди, які обставини кримінального правопорушення, які можливості слідів тощо.

Основним, що найчастіше зустрічається і самим суттєвим для дізнання і слідства, що вирішується дактилоскопичною експертизою, є питання про те, чи не залишені сліди рук на об'єкті даною особою.

Сутність даної експертизи - ототожнення особи за слідами, що залишені, а зміст дослідження - порівняння слідів з відбитками пальців певних осіб.

Як відомо, сліди рук несуть широку інформацію про особу, яка їх залишила (про час залишення слідів, про механізм їх утворення). Сучасний рівень дактилоскопії дозволяє виділити в слідах цю інформацію, розшифрувати її і зробити доступною не тільки для спеціаліста, але і для слідчого, суду та інших учасників кримінального процесу.

Найчастіше дослідженню підлягають безколірні, невидимі сліди папілярних візерунків. В них, як правило, найбільш чітко відображають ознаки візерунків.

Іноді невидимі сліди рук на слідоприймальшому об'єкті можуть бути знайдені на місці огляду місця події без проведення експертизи. У випадках, коли сліди не дуже доброї якості, успіх може бути досягнений тільки за допомогою кваліфікованого лабораторного дослідження. Експерт, оперуючи відомостями про час залишення слідів, обирає найбільш раціональний засіб виявлення та їх закріплення, фотографує знайдені сліди за правилами судової фотографії. Під час

ототоження особи за слідами рук, як правило, вирішується питання про придатність слідів, що є на речовому доказі, поданому на експертизу. Якщо це питання вирішується позитивно речові докази, із залишеними на них відбитками і самі сліди зберігаються і з них отримують фотознімки.

Придатність слідів рук необхідних для їх ототоження визначається [1, с.58]:

- чіткістю у слідах відображень папілярних ліній і їх особливостей;
- можливістю встановити за слідом якою рукою він залишений, долонею або пальцями, якими саме пальцями;
- наявність в сліді відображення вихідних для порівняльного дослідження точок або комбінацій особливостей папілярних ліній.

У випадку коли досліджуються сліди, придатні для ідентифікації особи встановлюється доказовий факт, що саме цією особою відбитки рук якої досліджувались, залишені сліди на об'єкті, поданому для експертизи.

У багатьох випадках цей факт є важливим доказом, що викриває злочинця, оскільки останній у більшості випадків не може правдиво пояснити як і при яких обставинах сліди його рук з'явилися на місці кримінального правопорушення.

Проте на практиці бувають випадки, коли відбитки пальців рук знайдені на місці здійснення кримінального правопорушення були залишені і не пов'язані із здійсненням кримінального правопорушення. Тоді з'ясовуються обставини під час яких мали бути залишені сліди. Ідентифікаційною є також дактилоскопічна експертиза, якщо нею вирішуються питання про те чи однією долонею чи одним і тим самим пальцем руки залишені різні сліди знайдені на місці здійснення одного і того ж або різних злочинів.

У всіх випадках, а особливо якщо той, кого підозрюють або обвинувачують, не заперечує висновків дактилоскопічної експертизи про наявність тотожності стверджує, що вони залишені не у зв'язку із здійсненням кримінального правопорушення, дуже важливо з'ясувати в результаті яких дій з'явилися ці сліди.

Це питання може бути вирішено на основі вивчення місцезнаходження предмету зі слідами, розташування слідів рук на предметі, інших слідів за якими

можна робити висновки про дії злочинця. Для розслідування кримінального правопорушення важливо вирішити питання про те, коли залишені сліди рук, знайдені на певному предметі [2, с.29].

В окремих випадках перед експертизою може бути поставлено завдання з'ясувати за слідами рук фізичні особливості особи, яка їх залишила (пошкодження, ампутація флангів, пальців).

Для відбирання порівнювальних матеріалів на дактилоскопічне дослідження дуже важливо вирішити питання про те чи пальцями, чи долонею залишені знайдені сліди; якою рукою вони залишені правою чи лівою і якими саме пальцями. Правильне вирішення цих питань має важливе значення у розслідуванні кримінальних проваджень.

Робота експерта з дослідження матеріалів, що надійшли до дактилоскопічної експертизи, з подальшою метою встановлення наявності чи відсутності тотожності, складається з декількох стадій:

- підготовка до дослідження;
- роздільного дослідження;
- порівняльного дослідження;
- оцінки встановлених у ході порівняльного дослідження співпадань та розрізень, формулювання висновку про наявність чи відсутність тотожності.

Перш ніж приступити до ведення експертизи, експерт має з'ясувати завдання дослідження, для цього знайомиться із постановою про призначення експертизи, обставини справи, перевіряє наявність вказаних у постанові об'єктів дослідження.

Експерт повинен з'ясувати чи дотримані норми процесуального закону, регулюючи порядок призначення дактилоскопічної експертизи /правила поводження із речовими доказами, порядок оформлення експериментальних відбитків - зразків для порівняння/, а також методичні рекомендації відносно застосованих слідчим способів знаходження та фіксації слідів.

Попереднє дослідження об'єктів дактилоскопічної експертизи починається з їхнього огляду. У ході огляду встановлюється наявність або відсутність слідів на

об'єкті, що досліджується, механізм утворення слідів, їх точне місцеположення. Вивчаються умови утворення слідів, фізичні властивості об'єктів, на яких знайдено сліди, і їх вологість, забрудненість, придатність для ідентифікації [3, с.41].

У процесі підготовчого дослідження експерт повинен встановити - чи можливе застосування дактилоскопічної експертизи за слідами рук вилучених з місця кримінального правопорушення. Після цього експерт повинен з'ясувати чи достатньо подано порівняльного матеріалу для вирішення поставлених перед ним питань. У протилежному випадку він може вимагати від слідчого подання додаткових матеріалів, а у випадку їхнього неподання відмовитись від проведення експертизи.

Дослідження з метою вирішення питання тотожності за папілярним візерунком розподіляється на дві послідовні стадії - роздільного та порівняльного дослідження об'єктів ідентифікації.

На стадії роздільного дослідження об'єктів дактилоскопічної експертизи вирішується одне з основних питань криміналістичної ідентифікації, а саме чи індивідуальна сукупність загальних і окремих ознак, яка притаманна кожному з тих, що досліджуються, візерунків окремо. Індивідуальність сукупності ознак об'єкту, що спостерігаються у сліді, через неповноту або неякісного їх відображення повинно бути доказана і обґрунтована у кожному окремому випадку криміналістичної ідентифікації.

У дактилоскопії йде процес вдосконалення системи ідентифікаційних ознак папілярних візерунків рук людини. У своїй більшості запропоновані системи містять у собі ознаки загальної будови візерунку: його тип та різновидність, а також деталі папілярних візерунків.

У ідентифікаційних дослідженнях використовуються далеко не всі ознаки, а лише ті з них, що характеризують будову папілярного візерунку в цілому, будову та взаємне розміщення його деталей.

Найбільш детально розроблені в існуючих системах ознак папілярних візерунків їх загальні ознаки, завдяки чому можлива чітка класифікація

папілярних візерунків за типами та різновидностями. До окремих ознак у всіх класифікаціях віднесені деталі папілярних ліній і особливості будови цих деталей [4, с.56].

Застосування в останні роки теорії ймовірностей та математичної статистики дало можливість виділити у папілярному візерунку нові, раніше невідомі ознаки, наприклад, щіль - розміщення деталей в певній зоні візерунку.

Система ідентифікаційних ознак папілярного візерунку охоплює усі названі ознаки і визначає шляхи їхнього дослідження і тому вони розподіляються на загальні та окремі.

Загальні ознаки самі по собі дозволяють встановити лише групову належність візерунків, збільшення їх кількості та включення їх у перелік загальних ознак, що рідко зустрічаються, дає можливість встановити вузьку групову належність візерунків. Проте значно більшу роль в ідентифікаційному процесі мають окремі ознаки.

Список використаних джерел

1. Шевцов С.О., Лозова С.М. Судовий експерт: психологічні аспекти практичної діяльності: метод. посібник. Київ, 2011. 332 с.

2. Шевцов С.О. Установлення індивідуальних ознак злочинця за результатами огляду місця події. Актуальні питання судової експертизи та криміналістики: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 100-річчю від дня народження д-ра юрид. наук, проф., засл. діяча науки і техніки України М.В. Салтевського (Харків, 7-8 листопада 2017 р.). Харків: Право, 2017. С. 29–31.

3. Кузубова Т.О. Експертиза в кримінальному провадженні. Актуальні питання судової експертизи та криміналістики: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 100-річчю від дня народж. д-ра юрид. наук, проф., засл. діяча науки і техніки України М.В. Салтевського (Харків, 7-8 листопада 2017 р.). Харків: Право, 2017. С. 41–43.

4. Мухин Г.Н., Исютин-Федотков Д.В. Криминалистика: учеб. пособие для студентов юрид. спец. Минск: ТетраСистемс, 2012. 240 с.

Павлова С.Л.,

*студентка 2 курсу, групи ПД-201, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»*

м. Чернігів

Науковий керівник: Головка М.Б.,

к.ю.н., доцент,

доцент кафедри правоохоронної діяльності

та загальноправових дисциплін

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ З ОСОБАМИ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У СТАНІ СП'ЯНІННЯ

Загальновідомо, що вживання алкоголю чинить непоправну шкоду як фізичному так і психічному здоров'ю кожної людини. Наслідком такого вживання є виникнення у неї короткострокових або довгострокових психічних порушень (алкогольні галюцинації; біла гарячка, короткочасна амнезія; алкогольна деменція; деградація особистості тощо) та соматичних відхилень (ускладнення багатьох функціональних систем організму, зокрема нервової та травної).

Характер та інтенсивність психологічних змін залежить від темпераменту кожного індивідуума: дехто під впливом алкоголю стають агресивними, а інші, навпаки, – розгубленими, пасивними. Надмірне споживання спиртних напоїв, як й інших одурманюючих речовин, значно знижує рівень самоконтролю, розвиває моральну нестабільність, зумовлює прояв антигромадських мотивів, антисоціальну спрямованість тощо [1; с. 247-249].

Люди в стані сильного алкогольного сп'яніння часто поведуться аморально, у випадку неможливості задовольнити свої хворобливі потреби в законний спосіб, іноді вдаються до протиправних вчинків.

Правоохоронна діяльність представників поліції пов'язана зі спілкуванням з найрізноманітнішими категоріями населення. Це називається «тактикою

комунікації». Тактика комунікації має свої специфічні риси, пов'язані із необхідністю спілкуватись із особами, які перебувають в стані алкогольного сп'яніння.

Специфічними ознаками алкогольного сп'яніння є: різкий запах алкоголю з порожнини рота, порушення координації рухів; порушення мови; виражене тремтіння пальців рук; різка зміна забарвлення шкірного покриву обличчя; поведінка, що не відповідає ситуації.

В залежності від особливості правопорушення, стану алкогольного сп'яніння правопорушника та його налаштованості до бесіди (дачі усних чи письмових пояснень, допиту, написання заяви тощо) з працівником поліції, з метою виконання покладених на працівника поліції функціональних обов'язків, отримання необхідної інформації для всебічного, повного та неупередженого з'ясування обставин події, працівник поліції повинен будувати комунікацію з правопорушником в залежності від його психологічного настрою, а саме:

1. Позитивний настрій (поведінкова ознака: надмірна веселість, загальна ейфорія і активність). Це добродушний співрозмовник, з яким зазвичай виникає найменше проблем. Розмова проходить спокійно й по – діловому, проблем у спілкуванні з представником цього типу в більшості випадків не виникає.

2. Суперечливий настрій (поведінкова ознака: брутальний тон розмови). Це нетерпляча, нестримана і збуджена людина. Характерною її особливістю є те, що вона часто ухиляється від теми спілкування. Тактика бесіди в таких випадках повинна бути такою: зберігати витримку і не вестись на провокації; намагатись схилити правопорушника до спокійної розмови.

3. Настрій співпраці (поведінкова ознака: в розмові приділяється багато уваги малозначним деталям, відбувається перескакування з теми на тему, плутанини, порушення пам'яті). Такі особи впевнені, що знають все. З будь-якого питання мають свої міркування, які неодмінно намагаються висловити, тому стараються завжди щось сказати, часто без причини перебивають співбесіду, вставляють різні зауваження чи пропозиції. У спілкуванні з ними рекомендується дотримуватися такої тактики: дати можливість сформулювати проміжний висновок;

час від часу ставити важкі запитання, відповідь на які знаєте тільки ви; якщо опонент починає говорити про щось, що не пов'язане з темою бесіди, тактовно перебийте його та запитайте, у чому він бачить зв'язок з темою бесіди.

4. Незацікавлений настрій (поведінкова ознака: ослаблення уваги, у висловлюваннях помітно відсутність логіки між фразами). Тема бесіди зовсім не цікавить таких осіб. Тому необхідно докласти зусиль, щоб розговорити таких співрозмовників. Рекомендується: ставити йому змістовні, питання, які можуть викликати зацікавленість; з'ясувати його особисті інтереси й надати бесіді більш привабливих форми та змісту.

Тому поліцейському, під час спілкування з особами в стані алкогольної інтоксикації, слід пам'ятати, що при алкогольному сп'янінні знижується адекватність та критичність сприйняття ситуації. Такі особи майже не сприймають будь-яку аргументацію; справедливі, законні зауваження часто сприймаються як особиста образа. Уникаючи різкого та категоричного тону спілкування, доцільно переконати порушників в необхідності поводитись правомірно, старатись впевнити, що це є їх власні бажання.

Крім цього, слід пам'ятати, що рухова діяльність людини, яка перебуває в стані сп'яніння, швидко стає агресивно налаштованою, і, як правило, може стимулювати фізичний напад на поліцейського. Зазвичай цьому передують нецензурна лайка та різні погрози. При спілкуванні з п'яною особою патрульний поліцейський повинен враховувати, що найбільш небезпечними є саме легка та середня стадії алкогольного сп'яніння, які найчастіше призводять до агресії, тому що при такому характері сп'яніння рухи хоч і не є чіткими, але особа все ще може їх контролювати і в стані агресії направляти проти поліцейського. Грубість, агресію та зневажливе ставлення до патрульного поліцейського з боку неадекватних осіб в стані сп'яніння не слід відносити на свій рахунок, така поведінка зазвичай не спрямована персоніфіковано до поліцейського, а є антигромадськими проявами.

Відповідно до ст. 41 ч.1 п. 4 Закону України «Про Національну поліцію» до особи, яка перебуває у публічному місці, і внаслідок сп'яніння втратила здатність

самостійно пересуватися чи створює реальну небезпеку оточуючим або собі, може здійснюватися поліцейське піклування. Таких осіб патрульний поліцейський повинен передати до спеціалізованого лікувального закладу чи етапувати до місця проживання [2].

Отже, тактика спілкування з особами, які перебувають в стані алкогольного сп'яніння має свої особливості, в зв'язку з тим, що алкоголь знижує рівень самоконтролю, розвиває моральну нестійкість, зумовлює прояв корисливих та агресивних мотивів, антисоціальної спрямованості тощо. Тому патрульному поліцейському слід дотримуватись рекомендацій щодо поведінки з такими особами – слід уникати різкого та категоричного тону спілкування. Крім цього, патрульному поліцейському слід пам'ятати, що рухова активність сп'янілої людини швидко може стати агресивно налаштованою, як правило, стимулювати фізичний напад на поліцейського. Також необхідно враховувати, що найбільш небезпечними є легка та середня стадії алкогольного сп'яніння, які найчастіше призводять до агресії.

Список використаних джерел

1. Майдіков Ю. Л., Корсун С. І. Нервова система і психічна діяльність людини: навч. посіб. Київ: Магістр – XXI сторіччя, 2007. 280 с.
2. Про Національну поліцію: Закон України. Від 02.07.2015 № 580-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

Павлова С. Л.,

*студентка 2 курсу, групи ПД-201, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»*

м. Чернігів

Суржик В.,

*судовий експерт Чернігівського науково-дослідного
експертно-криміналістичного центру МВС*

ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

З настанням COVID-19 – інфекційного захворювання, спричиненого новим коронавірусом, статистика щодо звернень із приводу домашнього насильства в Україні значно зросла – аж на 47% [1]. Уряд України прикликав населення країни за можливості залишатися вдома, обмежити себе в спілкуванні з друзями, з рідними; також садочки та школи, подекуди й виші було відправлено на дистанційне навчання. Чимало працівників були звільнені з роботи. Всі ці фактори не могли пройти безслідно, а тому психологічний стан в родинях значно погіршився, що і призвело до збільшення випадків домашнього насильства.

Взагалі, жертвами домашнього насилля можуть бути не тільки жінки, а також чоловіки, діти та інші члени родини. Більш детальний перелік можна знайти у ст. 3 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [2]. За міжнародною статистикою від насилля в основному потерпають жінки, здебільшого це так зване сексуальне насилля, але якщо розібратися більш детально, то чоловіки не менше жінок потерпають від насильства. Для прикладу, близько 65 % чоловіків в дитинстві були ж жертвами домашнього насильства. Від яких форм домашнього насильства потерпали або потерпають чоловіки? За статистичними дослідженнями, це, по-перше – фізичне насилля на вулиці; по-друге – булінг в школі; по-третє – домашнє насильство вдома [3].

Існує розповсюджена громадська думка, що чоловіки не повинні «плакати», не повинні скаржитися, що справжні чоловіки все стерплять, але немає різниці, хто ти, чоловік чи жінка – в цивілізованому суспільстві ніхто не повинен потерпати від домашнього насильства.

Якщо дивитися статистику по всьому світу, то, звичайно, в переважній більшості жертвами домашнього насильства є все-таки жінки, й, як правило, вони зазнають більш тяжких форм насильства. Переважна більшість постраждалих від насильства нікуди не звертаються за допомогою, бо ще досить сильно в жіночій психіці вкорінена думка: «Б'є – значить любить». Часто жінки просто бояться, що їм ніхто не зможе допомогти; також однією з головних причин, чому постраждали не звертаються – це страх помсти від кривдника. Багато з постраждалих від насильства просто не знають, куди звернутися в таких випадках.

Взагалі наша Україна зробила багато кроків для подолання таких проблем, як насильство в сім'ї, розроблено відповідне законодавство, ряд методичних практичних посібників, але, на жаль, сімейне насильство й досі залишається широко розповсюдженою проблемою, про яку варто говорити й не соромитися.

Говорячи про домашнє насильство, можна відразу подумати про побиття (фізичне насилля) або згвалтування (сексуальне), але на цьому перелік видів насильства не обмежується. До основних видів домашнього насильства, крім зазначених, відносять також економічне насилля (це коли особу виганяють із будинку проживання, забороняють купувати продукти та ліки, тобто позбавляють можливості задовольняти базові потреби); психологічне насильство (проявляється в образах, принижуваннях, вживанні нецензурної лексики стосовно іншої особи, а також погрози в застосуванні фізичного насилля, заподіяння каліцтва, погроз вбити тощо); кривдники також намагаються маніпулювати свідомістю жертв на кшталт «мовляв, піду втоплюся або повішуся, якщо ти від мене підеш або якщо будеш зраджувати та ін.» [4].

Як запобігти вчиненню домашньому насиллю, або ж куди звертатися за допомогою?

Перш за все, постраждала особа в разі вчинення до неї домашнього насильства повинна звернутися до органів Національної поліції та написати заяву. Також особа має право звернутися до таких структур як: органи опіки та піклування, служби у справах дітей; суду; громадських організацій; системи безоплатної правової допомоги та до загальних і спеціалізованих служб підтримки постраждалим особам [5, с. 5].

Спеціальні заходи щодо вчиненню та протидії домашньому насильству:

- перш за все потрібно застосувати терміновий заборонний припис та обмежувальний;
- також потрібно кривдника взяти на профілактичний облік та провести з ним профілактичну роботу;
- потрібно направити кривдника на проходження програми для кривдників [5, с. 5].

Отже, не зважаючи на стать та вік, на жаль, кожна людина може стати жертвою домашнього насильства. Підсумовуючи, варто сказати, що домашнє насилля – це діяння фізичного, сексуального, економічного та психологічного характеру, що вчинено в сім'ї, між родичами, теперішнім чи колишнім подружжям, а також між іншими особами, які спільно проживають. Представникам різних державних структур, в тому числі, й працівникам правоохоронних органів необхідно не лише оперативно реагувати на випадки проявів домашнього насильства, а й проводити серед населення значну роз'яснювальну роботу щодо його уникнення, адже домашнє насильство може призвести до невиправних наслідків.

Список використаних джерел

1. В Україні на 47% зросла кількість звернень щодо домашнього насильства : <https://povaha.org.ua/v-ukrayini-na-47-zrosla-kilkist-zvernen-shhodo-domashnogo-nasylstva/>
2. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2229-19>

3. 65% українських чоловіків у дитинстві були жертвами домашнього насильства – соціопитування Amnesty International: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrainski-choloviky-zhertvy-domashnioho-nasylstva/31328625.html>

4. «Б'є – значить любить»: як вберегтися від домашнього насильства і чому не слід пробачати кривдника: <https://www.radiosvoboda.org/a/how-to-avoid-domestic-violence/30582837.html>

5. Запобігання та протидія домашньому насиллю : http://old.obljust.gov.ua/uploads/%D0%97%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B1%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%82%D0%B0_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%B4%D1%8F_%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%88%D0%BD_%D0%BE%D0%BC%D1%83_%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB_%D1%81%D1%82%D0%B2%D1%83.PDF

Параносенков Р.Д.,
студент 4 курсу, групи ПД-181, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів

Науковий керівник: Берднік І.В.,
Д.Ю.Н., доцент,
професор кафедри правоохоронної діяльності
та загальноправових дисциплін

СТАТТЯ 10 ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ З ПРАВ ЛЮДИНИ
«СВОБОДА ВИРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ» ТА ПРАКТИКА
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Загальна декларація прав людини (1948 р.) визначає право на свободу переконань та вільне їх виявлення як свободу безперешкодно дотримуватися своїх переконань і свободу шукати, одержувати й поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами й незалежно від державних кордонів. Ст. 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (1950) (далі - Конвенція), визначає основні положення свободи вираження поглядів, що передбачає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати й передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади й незалежно від кордонів. Крім того, ст. 10 Конвенції не перешкоджає державам вимагати ліцензування діяльності радіомовних, телевізійних або кінематографічних підприємств. Реалізацію свободи вираження поглядів може бути обмежено умовами або санкціями в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки; для запобігання заворушенням чи злочинам; для охорони здоров'я чи моралі; для захисту репутації чи прав інших осіб; для запобігання розголошенню конфіденційної інформації; для підтримання авторитету й безсторонності суду [1, с. 470].

Свобода вираження поглядів являє собою один з важливих принципів демократичного суспільства й одну з базових умов його прогресу та самореалізації кожного. Преса відіграє істотну роль у демократичному суспільстві. І хоча вона не може переступати певні межі, зокрема, щодо репутації, прав інших осіб і необхідності запобігання розголошенню конфіденційної інформації, тим не менш, її обов'язком є передавати у спосіб, сумісний із її обов'язками та відповідальністю, інформацію та ідеї з усіх питань суспільного інтересу, включно з тими, що стосуються правосуддя. Стаття 10 Конвенції захищає не лише суть висвітлених ідей та інформації, але також і форму, в якій вони надаються. Журналістська свобода також включає можливість перебільшень або навіть провокацій.

Стаття 10 Конвенції захищає право журналістів розголошувати інформацію, яка становить суспільний (громадський) інтерес, за умови, що вони діють сумлінно та використовують перевірену фактичну базу; та надають «достовірну та точну» інформацію, як того вимагає журналістська етика. За п. 2 ст. 10 Конвенції свобода вираження поглядів пов'язана з «обов'язками та відповідальністю», які застосовуються до засобів масової інформації навіть щодо питань великого суспільного значення. Крім того, ці «обов'язки та відповідальність» мають особливе значення, коли йдеться про посягання на репутацію названої особи та порушення «прав інших осіб» [2, с. 50].

Свобода преси надає громадськості один із найкращих засобів отримання інформації та формування ідей і ставлення до політичних лідерів. Тобто свобода політичних дебатів перебуває в самому серці побудови демократичного суспільства, що наскрізь пронизує Конвенцію. Межа допустимої критики щодо такої публічної особи як політик є ширшою, ніж щодо приватної особи. На відміну від останнього перший неминуче та свідомо йде на те, щоб усі його слова та вчинки були об'єктом пильної уваги журналістів та широкого загалу, тому має виявляти більшу толерантність. Межі допустимої критики за певних обставин можуть бути ширшими, якщо йдеться про державного службовця, який виконує свої повноваження, ніж коли йдеться про фізичних осіб.

Отже, втручання у право особи на свободу вираження поглядів становитиме порушення ст. 10 Конвенції, якщо воно не підпадатиме під одне з винятків, встановлених п. 2 ст. 10 Конвенції. Відповідно Суд має по черзі розглянути, чи було втручання у цій справі «встановлено законом», чи мало воно ціль / цілі, яка / які є легітимними відповідно до п. 2 ст. 10, та чи було воно «необхідним у демократичному суспільстві» задля досягнення зазначеної мети. При оцінюванні, чи існує така необхідність, держави користуються певною свободою розсуду. Проте ця свобода супроводжується європейським наглядом, який поширюється як на законодавство, так і на рішення про його застосування — навіть ті, що ухвалені незалежним судом. Відповідно Суд повноважний виносити остаточне рішення щодо того, чи сумісне таке «обмеження» зі свободою вираження поглядів, гарантованою ст. 10 Конвенції [3, с. 170].

У рішенні ЄСПЛ у справі «Гендісайд проти Сполученого Королівства» (*Handyside v. United Kingdom*) від 07 грудня 1976 року міститься таке тлумачення свободи вираження поглядів, гарантованої п. 1 ст. 10: ця свобода «становить одну з основних підвалин демократичного суспільства й одну з принципових умов його розвитку та самореалізації кожної особи. За умови дотримання п. 2 свобода вираження стосується не лише тієї «інформації» чи тих «ідей», які отримані належним чином або розглядаються як необразливі чи незначні, а й тих, що викликають образу, обурення або неспокій. Такими є вимоги плюралізму, терпимості й широти поглядів, без яких «демократичне суспільство» неможливе» [4, с. 198].

Рішенням у справі «Селістю проти Фінляндії» (*Selistio v. 13 Finland*) від 16 листопада 2004 року (№ 56767/00, п. 54) суд визначає, що ст. 10 Конвенції не гарантує абсолютно необмеженої свободи вираження поглядів, навіть стосовно висвітлення пресою питань, що викликають законне занепокоєння в суспільстві. Відповідно до п. 2 ст. 10, реалізація цієї свободи породжує «обов'язки і відповідальність», які стосуються також преси. Оскільки здійснення свободи вираження поглядів пов'язане з «обов'язками та відповідальністю», гарантії, надані журналістам ст. 10 щодо висвітлення питань, які становлять загальний

інтерес, супроводжуються застереженням, що журналісти діятимуть добросовісно і передаватимуть точну та достовірну інформацію згідно з вимогами журналістської етики.

Конвенція захищає не тільки право індивіда дотримуватися певних поглядів, збирати, зберігати і поширювати інформацію та ідеї, а й є гарантією існування та розвитку демократичного суспільства загалом. Відповідно Конвенція покладає на держави, які її ратифікували, певні права й обов'язки. Насамперед держави учасниці зобов'язані утриматися від свавільного втручання у свободу вираження поглядів. Однак за деяких обставин у державних органів виникають і позитивні обов'язки – учинити певні активні дії, спрямовані на забезпечення вільного обігу ідей, поглядів і думок. Ці обов'язки ґрунтуються на ст. 1 Конвенції, яка передбачає, що кожна договірна сторона «гарантує кожному, хто перебуває під її юрисдикцією, права і свободи, визначені в Конвенції» [2, с. 52].

Одним із найважливіших позитивних обов'язків держави є обов'язок уживати активні заходи для захисту журналістів і засобів масової інформації від неправомірних дій інших осіб. Цей принцип набув відображення у справі «Озгур Гундем (Ozgur Gundem)» проти Туреччини», де Суд у своєму рішенні від 16 березня 2000 року встановив порушення ст. 10 Конвенції. «Озгур Гундем» була щоденною газетою, офіс якої розміщувався в м. Стамбулі. Опубліковані в ній матеріали відображали погляди турецьких курдів на політичну ситуацію в цій країні. Справа, розглянута ЄСПЛ, стосувалася тверджень заявників про те, що зазначена газета була піддана серйозним утискам і 14 переслідуванням, які призвели до її закриття, і що турецька влада несе за це пряму чи непряму відповідальність [1, с. 471].

Таким чином, саме через порушення Урядом держави відповідача своїх позитивних обов'язків щодо захисту газети «Озгур Гундем» та її журналістів при здійсненні ними свободи вираження поглядів, Європейський суд з прав людини встановив порушення ст. 10 Конвенції.

Список використаних джерел

1. Куликова С. А. Уголовно-правовая защита законной профессиональной деятельности журналистов: вопросы теории и практики. *Экономика. Управление. Право*. 2017. Т. 17. Вып. 4. С. 470–476.
2. Курсаев А. В. Способы воспрепятствования законной профессиональной деятельности журналистов (ст. 144 УК РФ). *Юридическая наука и правоохранительная практика*. 2017. № 3 (41). С. 50–53.
3. Лихова С. Я. Злочини у сфері реалізації громадянських, політичних та соціальних прав і свобод людини і громадянина (розділ V Особливої частини КК України): монографія. Київ: Київ. ун-т, 2006. 573 с.
4. Марін О. Кримінально-правова охорона журналістів в Україні: рефлексія підходу. *Вісник Львівського університету*. 2018. Вип. 66. С. 198–208.

Петрушанко А. В.,

*студент 2 курсу, групи ПД-201 юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська Політехніка»
м. Чернігів*

Карпова І.Г.,

*к. пед. н., доцент
доцент кафедри правоохоронної діяльності
та загальноправових дисциплін*

БОРОТЬБА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ІЗ РОЗПОВСЮДЖЕННЯМ ТА ВЖИВАННЯМ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ

Залежність від наркотичних речовин – це захворювання, що проявляється в непереборному бажанні вживати наркотичні речовини, незважаючи на негативні наслідки.

Вперше більшість людей вживають наркотики добровільно з різних причин, але їх повторне вживання може призвести до змін у мозку, в результаті чого людина не зможе опиратися інтенсивному потягу до наркотичних речовин, і ця залежність вже є хронічних захворюванням. Люди, які лікувалися від наркотичної залежності, можуть повернутись до вживання наркотичних засобів навіть після декількох років відмови.

Глобальною проблемою сьогодення є залежність від наркотичних засобів у дітей та молоді, адже будь-хто може придбати наркотики через мережу Інтернет. На даний час із цією проблемою борються правоохоронні органи, а також управління регулювання та контролю у сфері обігу наркотичних речовин та їх незаконному обігу. За правопорушення, пов'язані з незаконним обігом наркотичних речовин, може наставати як адміністративна, так і кримінальна відповідальність.

Згідно з Кодексом України про адміністративні правопорушення адміністративна відповідальність настає, якщо особа вживала, виробляла, купувала у невеликих розмірах наркотичні засоби без мети їх збуту.

Згідно з Кримінальним кодексом України кримінальна відповідальність настає: за злочини, пов'язані із розповсюдженням наркотичних та інших психотропних речовин, небезпечних для життя і здоров'я людей, також за злочини із незаконним заволодінням такими речовинами, а також обладнанням для їх виготовлення.

На даний час майже кожен підліток має досвід вживання алкоголю, половина підлітків має досвід куріння, і майже кожен п'ятий має досвід вживання наркотичних засобів. Такий звіт підготовлено за результатами опитування в рамках міжнародного дослідницького проекту "Європейське опитування учнів щодо вживання алкоголю та інших наркотичних речовин (ESPAD)". Тобто можна сказати, що статистика вживання всіх шкідливих речовин у порівнянні з минулими роками виросла.

Законодавство хоче зосередити увагу саме на лікуванні наркотичної залежності, а не на покаранні наркоманів. Але це не означає, що вживання або

інші дії, пов'язані з їх розповсюдженням, не будуть тягнути за собою настання юридичної відповідальності.

І хоч правоохоронні служби й борються із розповсюдженням наркотичних засобів, але наркомани все одно знаходять способи їх придбання, а наркодиллери знаходять способи для виготовлення і збуту цих наркотичних речовин. Тому правоохоронним органам, дільничним офіцерам потрібно тісніше спілкуватися із громадою для виявлення місць виготовлення, зберігання, вживання, збуту наркотичних речовин. Також правоохоронним органам потрібно проводити роз'яснювальні лекції серед школярів та студентів, тому що молодь може не завжди знати про шкідливий вплив наркотиків та про те, що залежності від них позбавитися буде дуже непросто.

Список використаних джерел

1. Як в Україні карають за зберігання та збут наркотиків:
<https://www.legalaid.gov.ua/publikatsiyi/yak-v-ukrayini-karayut-za-zberigannya-ta-zbut-narkotyktiv/>
2. Українські підлітки стали менше курити, проте вживання алкоголю, доступ до наркотичних речовин та залежність від соціальних мереж зростають. Статистика споживання алкогольних, тютюнових та наркотичних виробів:
<https://www.unicef.org/ukraine/espad2019>
3. Відповідальність за вживання наркотиків:
<http://mankrda.gov.ua/bezoplatna-vtorinna-pravova-dopomoga/informuvannya-naselennya-z-pitan-zahistu-prav/vidpovidalnist-za-vzhivannya-narkotikiv/>

Ромащенко К. Ю.,
студентка 2 курсу, групи ПД-201, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів

Науковий керівник: Карпова І. Г.,
к. пед. н., доцент,
доцент кафедри правоохорони діяльності
та загальноправових дисциплін

ВИДИ ПРАВОПОРУШЕНЬ ТА ЗАХОДИ ЩОДО ЇХ ЗАПОБІГАННЯ

Правопорушення – це реальна загроза, що спричиняє шкідливі та небезпечні наслідки суспільству і державі в цілому. Дана проблема є актуальною в наш час, адже поширення різних видів правопорушення породжує кримінальну ситуацію в країні, а це спричиняє згубний вплив соціальному розвитку, національній безпеці, суверенітету, територіальній цілісності, державному ладу та розвитку правового забезпечення. Правоохоронні органи повинні повноцінно та на основі законів України проводити профілактичну та запобіжну роботу з особами, схильними до скоєння правопорушень та тими, хто вже став на шлях, який негативно впливає на нормальне функціонування нашої держави. З урахуванням цього дослідження даного питання набуває неабиякого значення.

У юридичній науці підходів до розуміння видів правопорушення існує доволі багато. Ми розглянемо два різновиди правопорушення: злочин і проступок, їх загальну характеристику та з'ясуємо різницю між ними. Завдяки цьому можливо ретельно дати оцінку небезпеці скоєного і назначити покарання. Під видами правопорушень, розуміють кваліфікаційні групи правопорушень, які різняться між собою: за об'єктами посягань; за ступенем небезпеки; за суб'єктами; за об'ємом завданої шкоди; за ознаками суб'єктивної та об'єктивної сторони та за процедурами розгляду конкретного правопорушення [1, с. 42].

Найбільш поширеною є класифікація за ступенем суспільної небезпеки, яка є зовнішнім вираженням протиправної поведінки: злочини (небезпечні правопорушення) та проступки (шкідливі правопорушення).

У першу чергу, слід зупинитися на першій групі правопорушень – злочинах, сам термін означає вчинення зла або вчинити зло [2, с. 84]. Офіційно затверджене поняття злочину дає Кримінальний кодекс України, згідно якого, злочином визнається передбачене кримінальним законодавством суспільно-небезпечне діяння у вигляді дії або бездіяльності, яке посягає на особу, власність, права і свободи громадянина, суспільний лад України, її політичну та економічну системи.

Для того щоб правопорушення вважалось злочином, воно повинно вміщувати в себе кримінальну протиправність, суспільну небезпеку, винність та караність. Аналіз чинного на сьогодні Кримінального кодексу України дає можливість зробити висновок про те, що класифікація, яка закріплена у ньому, має великий вплив для вирішення низки правових проблем. Насамперед, вона впливає на призначення покарання стосовно правопорушника, звільнення від відбування покарання, погашення несудимості особи. Злочин є предметом кримінального закону, після вчинення якого виключною підставою є притягнення особи до кримінальної відповідальності. Універсальним критерієм злочину виступає його тяжкість (суспільна небезпека), адже вона є матеріальною ознакою злочинного діяння, яка дає можливість визначити місце злочину в системі правопорушень.

Наступним видом правопорушення є проступки. Проступками вважаються правопорушення, які менш небезпечні, ніж злочини. Це суспільно-шкідливі, винні, протиправні діяння, у вигляді дії або бездіяльності особи, що відрізняються меншою суспільною небезпекою, аніж злочини та тягнуть за собою адміністративну, дисциплінарну відповідальність або цивільно-правове покарання, але є відносно нова новела, як кримінальний проступок, котрий був введений в обіг у квітні 2012 року, і наразі визнається кримінальний проступок як факт.

Першим видом проступків є конституційні – це суспільно шкідливі, протиправні вчинки, які порушують закріпленим основним законом порядок, діяльність органів державної влади та глави держави, органів місцевого самоврядування, але не мають складу ознак злочину (видання незаконних нормативних, правозастосовних актів та рішень; зловживання конституційними повноваженнями; невиконання конституційного обов'язку державною посадовою особою) [6, с. 367]. Тобто, за такі правопорушення, які мають замах на конституційний принцип верховенства права, передбачені негативні наслідки у вигляді позбавлення посади, якщо це посадова особа.

Другим видом проступків є адміністративні. Адміністративні проступки – це суспільно небезпечні, протиправні діяння, які посягають на порядок державного та громадського управління [3, с. 491]. Такими вважаються вчинки особи, яка посягає на державний та громадський порядок, заважає здійснювати виконавчу або розпорядку діяльність державних та громадських органів, посягає на законні інтереси громадян, власність та права. Адміністративне правопорушення може перетворитися у кримінальний злочин, якщо воно повторюється декілька разів (вчинене вдруге) [4].

До третього виду відносять дисциплінарні проступки, вони являють собою шкідливі, протиправні діяння (вчинки), які завдають шкоду внутрішньому розпорядку діяльності підприємств, організацій та установ [5, с. 181]. Вони характеризуються підривом трудової, виробничої, навчальної, службової, військової дисциплін, які внаслідок своєї діяльності тягнуть за собою застосування дисциплінарного покарання, у вигляді стягнень, передбачені нормативно правовими актами та правилами внутрішнього трудового розпорядку.

Наступним, головним видом є цивільно-правовий проступок, який займає особливе місце у сферах майнових та особисто немайнових відносин, які складаються між суб'єктами права та встановлюють для них матеріальні та духовні цінності [6, с. 425]. Регулюються нормами цивільного, сімейного, фінансового, аграрного права. Зовнішній вираз, дані проступки виражають у спричиненні своїми активними діями масових збитків власникові, гнобленні честі

та гідності громадян та у невиконанні зобов'язань за цивільно-правовим договором.

Відносно нова новела в законодавстві – це кримінальний проступок, який з'явився в Україні у 2012 році, під час прийняття Кримінально-процесуального кодексу. Кримінальним проступком називають кримінально карне діяння, у вигляді дії або бездіяльності, невеликої тяжкості, яке не приносить масштабної суспільної небезпеки та за вчинення якого штраф не перевищує трьох тисяч неоподаткованих мінімумів доходів громадянина або інше покарання, яке не характеризується позбавленням волі. Прикладом цього проступку є дрібна крадіжка, незначні злочини, незначне завдання шкоди.

Підсумовуючі, можна сказати, що проступком вважається суспільно шкідливе, винне діяння, заборонене правовими нормами та яке наносить шкоду суспільству, але не є небезпечними для нього.

Правоохоронні та інші державні органи, а також місцеві організації провадять велику кількість заходів щодо запобігання вчиненню, повторенню та припинення правопорушень. Працівники Національної поліції України спрямовують свою діяльність на виявлення та ліквідацію причин та умов певних видів злочинних діянь, проводять профілактичні бесіди з особами, які здатні вчинити правопорушення та з такими, які мали намір вчинити проступок або злочин. Роблять опитування серед молоді та старших за віком осіб щодо знання протидії та заходів щодо не вчинення протиправних діянь, розробляються тренінги та різні заходи в закладах вищої та середньої освіти, спрямовані на формування негативного ставлення до протиправних діянь дітей, адже молодь виступає потенціалом для розвитку майбутнього і саме від її обізнаності залежить рівень правової культури в державі. Така діяльність працівників правоохоронних органів виступає основоположним та комплексним запобіганням злочинності.

Отже, проаналізувавши два різновиди правопорушень можна дійти до такого висновку, що проступок і злочин – це небезпечно-суспільні діяння (дія або бездіяльність), які вчиняються дієздатною особою. Однак відрізняються ступенем суспільної небезпеки (тяжкістю), так як злочин порушує встановлені

кримінальним законом заборони фізичних і юридичних осіб, а проступок відрізняється меншою суспільною небезпекою. Щоб запобігти вчиненню будь-якого виду правопорушення, правоохоронні органи, в першу чергу, повинні проводити профілактичні бесіди, створювати різні програми, спрямовані на те, щоб серед населення формувалося негативне ставлення до вчинення протиправних посягань, робити опитування щодо обізнаності в злочинній сфері, а якщо вже є намір та початок вчинення протиправного діяння, запобігати та припиняти один із визначених вище правопорушень. Наша система правоохоронних органів знаходиться на стадії реформування, тому профілактичні та заходи припинення проступку або злочину є невід'ємною часткою повноважень працівників правоохоронних органів, а від цього буде залежати правове становище та розквіт України у сфері правової культури.

Список використаних джерел

1. Самбор М. А. Правопорушення та проступок: до питання співвідношення понять в умовах розвитку законодавства про адміністративні та кримінальні правопорушення // М. А. Самбор. Юридична наука. 2013. № 8. С. 39–48.
2. Дудоров О. О. Поняття злочину. Класифікація злочинів // О. О. Дудоров. Вісник Асоціації кримінального права України, 2013, № 1. С. 8–102.
3. Загальна теорія держави і права (основні поняття, категорії прав, конструкції та наук. концепції): Навч. посіб. / За ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. К.: Юрінком інтер, 2008. 400 с.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
5. Волинка К. Г. Теорія держави і права: навч. посіб. / К. Г. Волинка. К.: МАУП, 2003. 240 с.
6. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підручник. Пер. з рос. / О. Ф. Скакун. Харків: Консум, 2001. 656 с.

Скляр А. О.,
студентка 1 курсу, групи ПД-211, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів

Науковий керівник: Карпова І. Г.,
к. пед. н., доцент,
доцент кафедри правоохоронної діяльності
та загальноправових дисциплін

ЗАСТОСУВАННЯ САМООБОРОНИ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Самооборона займає важливу роль в нашому житті. Завдяки їй ми можемо постояти за себе та дати відсіч злочинцю. Від нападу ніхто не застрахований, і в таких випадках потрібно швидко реагувати. Головне – миттєво прийняти рішення і не панікувати. Бо в цій ситуації із-за паніки ми можемо лишитись життя.

Поліцейські ж мають більшу перевагу у самообороні, оскільки оволодіння навичками самооборони та її застосування у разі необхідності входить до їх професійних обов'язків. Самозахист поліцейських має більші можливості, але вони мають і підвищену відповідальність, адже за перевищення меж самооборони працівник поліції несе не тільки кримінальну, а і дисциплінарну відповідальність, що регламентується Законом України «Про національну поліцію».

Згідно статті 27 Цивільного кодексу України, самооборона – це застосування людиною засобів протидії, що не заборонені законом. Ще з самого початку навчання майбутніх правоохоронців навчають самозахисту, для того щоб в майбутньому, не дивлячись на те, яка буде ситуація, вони могли врятувати не тільки себе, а й людину, яка потребує допомоги.

Навчання фізичної підготовки поліцейського передбачає формування та вдосконалення рухових навичок та якостей, витривалості, швидкості й силових

рис, навичок самоконтролю. Але й сам повинен розраховувати силу, дати оцінку ситуації, подивитись, в якому стані злочинець, виходячи з цього, використати заходи фізичного впливу щодо ситуації, м'які чи жорстокі.

М'яка техніка спонукає суб'єкта виконувати вербальні дотики щодо об'єкту, тобто легкий фізичний контакт. Жорсткий же метод, навпаки, використовують для припинення дій особи, що передбачають високу ймовірність нанесення травм, до яких можна віднести удари ногами й руками, контроль удушенням. Отже, жорстокий прийом фізичного впливу з боку працівника поліції залежить від ситуації.

Під час самооборони працівник може використовувати:

1. Гумові або пластикові кийки;
2. Електрошокові пристрої;
3. Засоби обмеження рухомості;
4. Засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії;
5. Службових собак;
6. Вогнепальну зброю;
7. Засоби, споряджені безпечними димоутворюючими препаратами;
8. Водомети;
9. Бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби.

Головне для поліцейського у самозахисті – не перевищити меж самооборони. Перевищення ж межі оборони з боку поліцейського вважається у тому разі, коли умисно заподіяна нападаючому тяжка шкода здоров'ю, що не відповідає ступеню небезпечності посягання з боку нападаючого або обстановці самозахисту поліцейським. І за це працівник поліції може нести дисциплінарну або кримінальну відповідальність.

У наукових роботах В. К. Бородіна, Ю. А. Бородіна, Г. М. Арзютова та ін. звертається увага на тісний зв'язку між самообороною та гарною фізичною підготовкою поліцейського. Підкреслюється, що низька рухома активність призводить до різноманітних порушень функцій систем організму, надлишкової ваги, що потім негативно позначається на стані здоров'я під час виконання роботи.

Першим страждає серцево-судинна система, потім порушується опорно-руховий апарат. Понижена рухова активність негативно впливає на стан м'язової систем, м'язи стають в'ялими. Тому поліцейським потрібно вести активний спосіб життя і завзято займатись спортом.

Можна сказати, що хороша фізична підготовка – це невід'ємна частина самооборони. Особа, яка хоче присвятити себе правоохоронній діяльності, повинна чітко усвідомити всю важливість цієї роботи, бо вона несе відповідальність не тільки за своє життя, а й за життя та здоров'я інших людей. Під час самооборони поліцейський може використати зброю, але поводитись з нею потрібно вкрай обережно, не перевищуючи межі самооборони.

Навичками самооборони бажано володіти кожній людині. Але не всі мають гарну фізичну форму, займаються спортом, володіють навичками бойових мистецтв. Як же поводити себе пересічній людині у разі виникнення складної ситуації в місті, в парку, у вечірній час і т. д.?

Самі ж працівники поліції при самообороні дають наступні поради:

1. Використовувати голос. Звати на допомогу. Це може злякати нападника, а свідок пригоди може допомогти й викликати поліцію.

2. В будь-якому випадку сподіватись на себе і розраховувати на власні сили, оскільки на допомогу можуть не прийти. Тому варто оцінити ситуацію і вирішити, як далі діяти.

3. Якщо нападник вимагає сумку чи якісь речі, то краще віддати їх. Так ви врятуєте своє життя.

4. Потрібно тримати дистанцію. Якщо ж людина агресивно налаштована і не відходить від вас, то краще самому відійти.

5. Може бути і така ситуація: якщо людина здається підозрілою, небезпечною, то краще обходити її якомога далі.

6. У нічний час краще викликати таксі, щоб не наражати себе на зайву небезпеку, йдучи вночі по вулицях міста. Також не показувати дорогих речей, не рахувати відкрито гроші, бо це може привернути увагу злочинців.

8. Для самооборони підійде звичайна ручка, газовий балончик, електрошокер, якими теж певною мірою можна захиститись.

9. Якщо є можливість, то краще записатись на тренування з самооборони, або попросити друга, який займається єдиноборствами, навчити навичкам самозахисту.

10. Треба носити ліхтарик, і вночі використовувати його у погано освітлених місцях.

Отже, навчання навичкам самооборони займає помітне місце у загальній фізичній підготовці майбутніх працівників правоохоронних органів. Грамотно, професійно здійснена самооборона може захистити життя як самого працівника поліції, так і його клієнтів.

Список використаних джерел

1. Голуб М. Як захистити себе під час нападу: поради поліцейських: <https://povaha.org.ua/yak-zahystytys-vid-napadu-porady-politseyskyh/>

2. Цивільний кодекс України: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

3. Підготовка поліцейського <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/5744/1/29-31.pdf>

4. Сокурєнко В. В. Тактика самозахисту та особливої безпеки працівників національної поліції: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/1169>

5. Особливості фізичної підготовки працівників підрозділів патрульної поліції: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/20167/Bondarenko%20V.%20V..pdf?sequence=1>

Спугай Я.С.,
студент 1 курсу, групи ПД-211, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів

Козинець О.Г.,
к. і. н., доцент,
доцент кафедри правоохоронної діяльності
та загальноправових дисциплін

ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ: ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ.

У системі державного апарату правоохоронні органи займають важливе місце, їх діяльність робить можливим функціонування всіх інших частин державного апарату, вони відносяться до виконавчої гілки влади, їх головне завдання це слідкувати за дотриманням норм права, які видає законодавча влада, а у разі порушення цього права відновити його. Це один із небагатьох органів який має законне право від імені держави застосовувати силу (примус).

Історія правоохоронних органів бере свій початок ще з часів первісної общини, коли ще не було писаних норм права і життя в спільноті керувалося звичаями, традиціями. Ті, хто порушував ці звичаї, підлягали карі. На ранніх етапах не було складної державної організації тому покарати порушника доручали окремій людині або групі людей. З часом людей ставало все більше, відносини в спільноті ставали складніше і з'явилась потреба створення окремої групи людей, яка слідкувала би за дотриманням звичаїв, але і для цих державних органів створювали приписи, за якими вони повинні були виконувати свої обов'язки. Як приклад можна навести Київську Русь. В ті часи функцію спеціалізованих правоохоронних органів виконували повірені князя – вірники, мечники, тіуни або сам князь безпосередньо. Їх вважали працівниками охорони

громадського порядку. Вони охороняли порядок, розслідували різні правопорушення та утримувались за рахунок місцевого населення.

У «Руській Правді» можна знайти норми звичаєвого права, які регулюють діяльність тогочасних правоохоронних органів.

Найбільші досягнення у сфері правоохоронної діяльності було здобуто в Англії, де після її завоювання Вільгельмом I Нормандським 1066 р., почала формуватися поліція. Організація поліції в Англії вела свої коріння ще від устрою англосаксонської общини IX ст. На ранніх етапах становлення системи правоохоронних органів характерно те, що вона була орієнтована на місцеві потреби, їх повноваження були обмежені кордонами адміністративного району.

Але з часом цей устрій почав змінюватись, першим кроком до централізації поліції стало її підпорядкування міській адміністрації.

В усіх феодальних державах були створені місцеві органи та посадові особи, які слідкували за порядком на підвідомчій їм території. Але тільки в новий час почнуть формуватись правоохоронні органи, які будуть виконувати схожі функції з сучасними.

Для того щоб зрозуміти призначення правоохоронних органів у державному апараті треба розглянути їх визначення, і тут є проблема. Науковці у визначенні цього терміну досі ведуть дискусії.

Так, В. Осадчий вважає, що цим поняттям охоплюються всі державні органи та громадські організації, які хоча б у деякій мірі наділені правоохоронними функціями. О. Бандурка вважає, що правоохоронними органами прийнято називати функціонуючі у суспільстві та державі установи і організації, основним завданням яких є забезпечення законності, боротьба зі злочинністю та іншими правопорушеннями. В. Молдован визначає правоохоронні органи як важливу ланку в системі органів Української держави, мета завдання та функції якої – забезпечення законності та правопорядку в усіх сферах життєдіяльності нашої країни.

Узагальнивши думки науковців можна стверджувати, що правоохоронні органи – це державні органи, що на підставі відповідного законодавства

здійснюють правоохоронну діяльність. Тут також існують різні версії тлумачення цього твердження, і знову, узагальнивши, можна стверджувати, що: правоохоронна діяльність – вид державної діяльності, яка здійснюється з метою охорони права спеціально уповноваженими органами, шляхом застосування юридичних заходів впливу в суворій відповідності з законом і при неухильному дотриманні встановленого ним порядку. Варто звернути увагу на методи правоохоронних органів, їх існує всього два: метод примусу та метод заохочення. Можна сказати, що в державі тільки в правоохоронних органах є законне право застосовувати силу щодо юридичних та фізичних осіб, як правило силові методи застосовують у тих випадках, коли неможливо вирішити завдання за допомогою заохочення.

У нашому законодавстві визначення правоохоронних органів відсутнє, все що ми маємо це віднесення певних державних органів до цієї категорії. А саме, у Законі «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» у ст. 2 надано перелік державних органів, які визначають як правоохоронні: «Правоохоронні органи – органи прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, органи доходів і зборів, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції».

Таким чином, правоохоронні органи важлива частина державного апарату в кожній державі виникнення яких було зумовлено розвитком та ускладненням зв'язків між людьми, їх основною функцією є забезпечення законності та охорони правопорядку, боротьби з правопорушеннями, охорони законних прав та інтересів громадян і держави в цілому. До системи правоохоронних органів також відносяться інші державні установи і громадські організації, які відповідно до законодавства наділені значними повноваженнями у сфері правоохоронної

діяльності , хоча в цілому їхні функції не зводяться до останньої , а також не забезпечуються можливістю застосування державного примусу.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text>.
2. Історія правоохоронних органів України: Підручник / С. В. Банах, А. В. Грубінко, В. В. Савенко, В. З. Ухач. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 232 с.
3. Осадчий В.І. Правоохоронні органи як суб'єкти кримінально-правового захисту. *Право України*. 1997. № 11. С. 71-72.
4. Судебные и правоохранительные органы Украины. Учебник / Под ред. А.М. Бандурки. Харьков, 1999. 350с.
5. Хамула П. Особливості становлення та розвитку правоохоронних органів на території України: історичний аспект. *Віче*. 2015. № 4. С.28-31.

Татарінова М. М.,

*студентка 1 курсу, група ПД-211, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»*

м. Чернігів

Зеляк А.В.,

заступник начальника Управління превентивної діяльності –
начальник ВДОП ГУНП в Чернігівській області,
підполковник поліції

ВЗАЄМОДІЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ІЗ ГРОМАДСЬКІСТЮ У ПОПЕРЕДЖЕННІ ПРАВОПОРУШЕНЬ

В наш час у державі відбувається реформа правоохоронної системи, почалась перепідготовка всіх співробітників правоохоронних органів. Найбільших удосконалень набула патрульна поліція. Основні засади функціонування поліції та її взаємовідносини із суспільством визначаються Законом України «Про Національну поліцію» 2015 року. Утворюючи новий орган державної влади, законодавець особливу увагу приділив питанням співпраці правоохоронних органів із громадами.

Так, згідно з основними принципами, діяльність Національної поліції здійснюється в тісній співпраці з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями. Відповідно до Закону, Національна поліція України – центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності та гарантування безпеки і порядку. Основною причиною виникнення проблем забезпечення прав і свобод людини та громадянина є неефективне налагодження комунікацій або неналежне розуміння поставлених завдань. У деяких випадках до цього призводить небажання співпрацювати для налагодження порозуміння.

Наприклад положення, що задекларовані у статтях 89, 90 Закону передбачають:

– ст. 89 «Спільні проекти з громадськістю», де визначено, що поліція взаємодіє з громадськістю шляхом підготовки та виконання спільних проектів, програм та заходів для задоволення потреб населення та покращення ефективності виконання поліцією покладених на неї завдань;

– ст. 90 «Залучення громадськості до розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських», говорить, що контроль за діяльністю поліції може здійснюватися у формі залучення представників громадськості до спільного розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських. Задля співпраці з громадою для захисту прав громадян бажаним є створення громадських рад, налагодження співпраці з громадськими та міжнародними організаціями, що надасть можливість відпрацювати механізми щодо активної і всебічної співпраці з громадськістю для отримання результату.

Більшість порушень, зроблених представниками поліції, котрі відзначаються правозахисниками, стосуються безпідставних затримань, незаконного застосування сили, катувань та жорстокого поводження.

Національну поліцію створили для служіння суспільству. Звичайно, існують свої плюси та мінуси, але нічого не буває одразу, для того щоб отримати результат потрібно плідно працювати, виправляти недоліки на практиці. З огляду на перспективу, співпраця поліції та суспільства має бути ще більш тісною. Задля досягнення кращого результату суспільство також повинно цьому сприяти.

Станом на сьогоднішній день стає корисним введення нової моделі партнерських відносин між поліцією та громадськістю, що набуло поширення в країнах світу – система «Community Policing», що покращує комунікацію та співпрацю поліції з населенням та місцевою владою. Її мета полягає в забезпеченні постійної комунікації, тобто, поліція та місцева громада разом відповідають за безпеку; поліція реагує на місцеві потреби й вимоги, які визначає громада; спілкування між населенням і поліцією є ефективним, а, отже, приносить

відповідні результати; співпраця спрямована на попередження правопорушень і створення плану запобіжної діяльності.

Для громади «Community Policing» потрібна тому що, є конкретні мешканці, за допомогою яких поліція може бути проінформована стосовно правопорушень. Іншими словами, мешканці повідомляють поліцію про проблеми безпеки та спільно шукають рішення їх подолання. Та поліція не сидить осторонь, вона створює інноваційні платформи для спілкування з населенням. Створюють онлайн-платформи, влаштовують тематичні зустрічі, запроваджують спільні ініціативи. Такі майданчики допомагають мешканцям швидко отримувати реакцію на їхні звернення та ефективніше вирішувати проблеми з безпекою.

Для місцевої влади потрібна «Community Policing» тому, що вона завжди зацікавлена у забезпеченні правопорядку на своїй території. Адже від рівня безпеки в громаді залежить і добробут людей. Функція місцевої влади у розвитку Community Policing дуже важлива: місцева влада спільно з мешканцями визначає небезпечні для людей ділянки в місті, селі, селищі, місцева влада відповідає на запити людей щодо підвищення рівня безпеки конкретними діями, через що довіра до неї зростає і чим безпечніше місто чи село, тим воно комфортніше для туристів, які приносять додатковий прибуток для громади.

Поліції потрібно розвивати взаємодію з громадою, оскільки залучення людей допомагає їй ефективніше запобігати новим правопорушенням. Як наслідок, зменшується кількість роботи, пов'язаної із реагуванням на вчинені правопорушення і розслідуванням скоєних злочинів; співпраця з активними мешканцями дозволяє заручитись підтримкою громади будувати довіру між поліцейськими та населенням; співпрацюючи з громадою, поліція підвищує обізнаність мешканців про свою роботу (наприклад, про межі компетенції поліцейських або про альтернативні шляхи вирішення проблем).

Список використаних джерел

1. Інформаційний портал Сумської міської ради : <https://smr.gov.ua>
2. Кожухар О.В. Адміністративно-правове забезпечення взаємодії інститутів громадянського суспільства з органами і підрозділами національної поліції України : <https://dndi.mvs.gov.ua/>
3. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. Ст. 37: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 05.12.2021)
4. Кобзін Д. 10 трендів, що визначатимуть розвиток поліції в Україні : <https://hromadske.ua/posts/10-trendiv-sho-viznachatimut-rozvitok-policiyi-v-ukrayini>
5. Кобзар О. Ф. Поліцейська діяльність в Україні. Монографія : <https://er.dduvs.in.ua/bitstream>
6. Що таке «Community Policing»? : <https://cop.org.ua/>

Харченко В.Ю.,

*студентка 3 курсу, групи ПД-191, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів*

Максименко М.І.,

*директор Чернігівського науково-дослідного
експертно-криміналістичного центру МВС*

ФОРМИ І МЕТОДИ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРАВООХОРОННІЙ СФЕРІ

Управлінська діяльність в правоохоронній сфері – це система взаємопов'язаних та виконуваних у певному порядку дій, що направлені на вирішення практичних задач управління. Зважаючи на постійні зміни у світі,

необхідно шукати нові форми і методи управління, вносити зміни в організаційну структуру системи, щоб забезпечувати правопорядок.

Форми управлінської діяльності – це дії, що проводяться з метою практичного втілення поставлених завдань, пов'язаних зі створенням найбільш оптимальних умов для використання людиною та громадянином своїх прав і свобод, їх належної охорони та захисту. Різноманіття форм управлінської діяльності обумовлена великою кількістю завдань та напрямків. Однак головним завданням є забезпечення прав і свобод людини та громадянина в комплексі із забезпеченням інтересів суспільства та держави [1, с.66].

За характером наслідків діяльності розрізняють правові і неправові форми. Крім цього, пропонується поділ форм на гласні та негласні, процесуальні і непроцесуальні, правотворчі та правозастосовні. Правові форми класифікуються за змістом, цілеспрямованістю, способом вираження [2, с.173].

Кожен структурний підрозділ має комплекс специфічних завдань. Однак через складну організацію правоохоронної сфери важко проаналізувати всю сукупність форм, які застосовуються в її діяльності. Тому було виокремлено форми, що відповідають усім ознакам поняття та розкривають сутність змісту будь-якого напрямку. Це – правозастосовна, організаційна, виховна, правоохоронна.

Правозастосовна форма характеризується виданням правозастосовних актів з метою конкретизації змісту прав і свобод, встановлення порядку, меж і підстав їх реалізації та індивідуалізації інших юридичних фактів, з якими пов'язане здійснення прав і свобод [3, с. 131]. Тобто, вона відображає цілеспрямований вплив правоохоронних органів на поведінку суб'єктів у сфері забезпечення прав і свобод та скеровує на створення сприятливих умов для їхньої реалізації.

Організаційна форма передбачає удосконалення організаційної побудови, застосування передового досвіду інших органів влади, організацію взаємодії з правоохоронними органами, органами державної влади та ін [3, с. 130-131]. Загалом, вона дає змогу створити порядок забезпечення прав і свобод, підтримувати і вдосконалювати його відповідно до змін ситуації. Дії, що лежать в

основі організаційної форми, можуть мати правовий та неправовий характер, останні охоплюють заходи, що передбачають внутрішні роботи, роботу з громадськістю.

Виховна форма спрямована на формування високих громадянських, моральних і професійних якостей, мобілізації на успішне виконання оперативно-службових завдань та зміцнення службової дисципліни [3, с. 131]. Адже співробітники переважно перебувають серед тієї частини населення, яка охоплює несприятливі шари суспільства, що схильна до скоєння правопорушень. У центрі уваги правоохоронних органів перебувають безробітні, особи низького загальноосвітнього рівня.

Правоохоронною формою охоплюється лише та діяльність правоохоронних органів, яка визначається діями, спрямованими на припинення протиправної поведінки і застосування примусових заходів [3, с. 131].

Вибір форми обумовлений характером поставлених завдань. Однак досягати цілей часто можливо лише поєднавши їх. Наприклад, організаційну й охоронну діяльність неможливо уявити без застосування правових приписів. Виховна й організаційна робота та правоохоронні заходи чинять безпосередній вплив на діяльність правоохоронних органів тощо. Крім цього, форми постійно змінюються, наповнюючись новим змістом.

У свою чергу методи управління відповідають на питання про те, як, яким способом можна досягти цілей управління [4, с. 25]. Тобто, вони є засобами здійснення впливу суб'єкта на об'єкт. Існування безлічі методів обумовлено складністю процесів управління.

Зважаючи на загострення соціально-економічної ситуації в Україні, наявна тенденція до зростання занепокоєння населення станом правопорядку в країні та посилення недовіри громадян до органів внутрішніх справ, зокрема, щодо спроможності силових структур професійно надавати допомогу. Поліпшити стан правопорядку в державі може вдосконалення правового регулювання громадського контролю за правоохоронною діяльністю.

Вагому роль в громадському контролі посідає мас-медіа, представляючи громадську думку. Тому для досягнення мети і завдань контролю необхідне постійне їх застосування, обов'язкове перебування їх у правовому полі, постійне направлення методів і засобів на розширення та вдосконалення, оскільки ефективність контролю та ефективність діяльності правоохоронних органів та їх структурних підрозділів є прямо взаємозалежними.

Важливе значення для України має стратегія європейської інформаційної політики, але європейський вектор розвитку не може бути забезпечений без реформування правоохоронної системи. При реформуванні необхідно враховувати громадську думку. Публічна діяльність будь-яких органів державної влади України є одним з головних чинників популяризації діяльності урядових структур серед населення, створення їхнього позитивного іміджу, формування сприятливої громадської думки з метою утвердження власних позицій на засадах міжнародних та європейських стандартів і цінностей.

Таким чином, форми управління – це послідовність дій, що проводяться з метою практичного втілення поставлених завдань, а методи є способами їх досягнення. Від умілого використання та поєднання форм і методів управлінської діяльності залежить ефективність діяльності працівників правоохоронної сфери.

Розвиток змістової основи форм і методів управлінської діяльності є надважливим напрямом перетворень України. Однак він неможливий без взаємодії правоохоронних органів та інститутів громадянського суспільства. Тому необхідна дискусія в суспільстві з приводу визначення основних напрямів розвитку форм і методів управлінської діяльності у правоохоронній сфері, дослідження впливу процесів взаємодії правоохоронних органів та інститутів громадянського суспільства не тільки на забезпечення стійкості, керованості, стабільності суспільства, а й його інноваційного прориву.

Список використаних джерел

1. Державне та регіональне управління : [навчальний посібник] / О.Ю.Бобровська, Т. О. Савостенко, О. Ю. Матвеева, В. К. Лебедева. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2018. 160 с.
2. Гурковський М.П., Єсімов С. С.. Основні форми та методи діяльності поліції у сфері забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні. Науковий вісник ЛЬВДУВС, 2016. с. 171-186. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1659/1/%D0%93%D1%83%D1%80%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9.pdf>
3. Могилевська Л. Г. Форми діяльності національної поліції у сфері забезпечення прав і свобод дитини. Підприємництво, господарство і право. 2020. №1. С.128-132. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/10226/Formy%20diialnosti_Mohilevska_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y
4. Кравченко І.С. Основи управління в національній поліції. Дніпро: Біла К. О., 2020. 211 с.

Холзакова О.В.,

*студентка 2 курсу, групи ПД-201, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»*

м. Чернігів

Науковий керівник: Головка М.Б.,

к.ю.н., доцент,

доцент кафедри правоохоронної діяльності

та загальноправових дисциплін

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

В умовах криміногенної ситуації в державі завжди особливого значення набувають питання про професійну підготовку поліцейських до службової діяльності. Досвід зарубіжних країн свідчить про те, що ефективна професійна підготовка поліцейських повинна передбачати психологічну складову. Ефективний поліцейський не тільки повинен володіти професійними знаннями та вміннями, а також бути психологічно готовим до дій в екстремальних умовах, знайти комунікація з різними категоріями людей, вміти застосовувати фізичну силу та спеціальні засоби, швидко реагувати на події, що раптово змінюються. На даний момент діючий Закон України «Про Національну поліцію» не дозволяє у повній мірі реалізувати психологічну підготовку поліцейських.[1, с.1]

Співробітники поліції постійно стикаються з різними стресовими, небезпечними та неочікуваними ситуаціями, тому одним з основних завдань є збереження внутрішнього спокою та прийняття швидких і правильних рішень. Психологічна підготовка повинна дати змогу розвинути необхідні навички поліцейському, до яких слід віднести: вихід із стресових ситуацій, креативне мислення, адаптація до швидких змін, обґрунтований ризик.

Вітчизняні науковці надають великого значення розробці проблем психологічної підготовки поліцейських. Так, із зазначеної тематики було проведено багато наукових досліджень, розроблено методичні, практичні посібники і рекомендації для поліцейських, керівників підрозділів поліції. Такі вітчизняні науковці, як В.І. Барко, В.Г. Бабенко, І.В. Клименко, Н.В. Ярема за останні роки провели багато досліджень і підготували видання за цією темою [1, с.3].

Професійна психологічна підготовка поліцейського – це тривалий процес, який починається на етапі вступу на службу і продовжується у процесі всієї професійної діяльності [2, с.2]. Згідно статті 72 Закону України «Про Національну поліцію», професійне навчання поліцейських повинно включати декілька видів, а саме :

1. Первинну професійну підготовку.
2. Підготовку у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання.
3. Службову підготовку, яка спрямована на закріплення та оновлення знань та умінь працівника поліції [3].

Наказом МВС України від 26.01.2016 № 50 було затверджено Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України до видів якої відносяться: функціональна підготовка, загальнопрофільна підготовка, тактична підготовка, вогнева підготовка, фізична підготовка [4].

Таким чином, з аналізу приписів вказаного закону та Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції вбачається, що психологічному забезпеченню працівників поліції наразі достатньої уваги не приділяється. Отже питання, що пов'язані із розвитком психологічних навичок поліцейських належним чином не вирішуються через відсутність нормативно-правового врегулювання.

Професійна психологічна підготовка має на меті розвиток загальних і спеціальних професійних здібностей, які спрямовані на формування у поліцейських професійно важливих якостей. Психологічна готовність являється

кінцевим результатом психологічної підготовки, що представляє довготривалий стан особистості, вона є передумовою будь-якої цілеспрямованої діяльності. Процес формування психологічної готовності працівників поліції є складним. Його складність обумовлена тим, що відбувається перебудова особистості громадянина, що прийшов на службу [1].

Під час проходження початкового професійного навчання для підготовки формування психологічної готовності поліцейських можуть бути використані такі методи, як :

1. Психодіагностика (спостереження, бесіди).
2. Тренінг з розвитку пам'яті.
3. Психофізичні тренінги з подоланням перешкод.
4. Тренінги з використанням несподіванки.
5. Тренінги із засвоєнням ситуацій , які пов'язані зі сприйняттям страждань, крові [5].

Достатня розвиненість цих компонентів та цілісна єдність забезпечує високий рівень готовності людини. А недостатня їх розвиненість свідчить про незавершеність процесу формування готовності, і свідчить про її середній або низький рівень.

Доцільність таких практичних занять виправдана існуванням відомої закономірності: людина , яка багато раз потрапляла у важкі умові й впоралася з ними, має найбільший шанс гідно впоратися із наступною екстремальною ситуацією, ніж та людина, яка ніколи в подібні ситуації не потрапляла.

Таким чином, можна зробити висновок, що професійна психологічна підготовка поліцейського є не менш важливою, як знання законів та фізична підготовка. Головним завданням яке стоїть перед поліцейськими у ході психологічної підготовки – це вміло виконувати завдання, які передбачені Законом України «Про Національну поліцію», та вміти оцінювати ризики, приймати швидкі та виважені рішення у будь-яких стресових ситуаціях. Під час навчання особа повинна оволодіти розвинутими значущими якостями особистості, які не закладені природою, а ці якості людина формує і розвиває

самостійно протягом тривалого часу, тому що це є необхідною умовою професійного становлення поліцейського [2, с.3].

Отже, з метою поліпшення якості психологічної підготовки поліцейських вбачається за доцільне доповнити перелік видів службової підготовки, які визначені у Положенні про організацію службової підготовки працівників Національної поліції, таким видом як психологічна підготовка.

Список використаних джерел

1. Напрями вдосконалення професійної психологічної підготовки поліцейських Національної поліції України : Барко В. І., Остапович В.П., Барко В.В., 2018, 10с. URL: file:///C:/Users/EliteBook%208540w/Downloads/psch_2018_4_3.pdf
2. Психологічна підготовка співробітників Національної поліції України: Ямкова Т.І. 4с. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/17423/1/%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%2020_%D0%A0%D0%95%D0%94_%D0%A7%D0%95%D0%A0%D0%9D%D0%84%D0%99_%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9_p149-152.pdf
3. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
4. Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України від 21.01.2020 № 51 .URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16#Text>
5. Професійна психологічна підготовка майбутніх поліцейських у закладах вищої освіти України зі специфічними умовами навчання : Гурський В.Є. 2019, 7с. URL: <file:///C:/Users/EliteBook%208540w/Downloads/20.pdf>

Холзакова О. В.,

*студентка 2 курсу, групи ПД-201, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»*

м. Чернігів

Карпова І. Г.,

к. пед. н., доцент,
доцент кафедри правоохоронної діяльності
та загальноправових дисциплін

ПРОТИДІЯ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

Наркоманія – це загроза сучасному суспільству, яку досить важко викоринити з повсякденного життя. Не випадково тому для привернення уваги громадськості, країн світу до цієї проблеми світовою спільнотою навіть був визначений окремий день (26 червня) як Міжнародний день боротьби із зловживанням наркотичних засобів та їх незаконним обігом [5]. За результатами багаторічних досліджень ООН було зроблено висновок про те, що країна, в якій більш ніж 7% населення вживає наркотики, приречена на вимирання [5].

Зокрема, в Україні налічується понад 1 мільйон людей, які вживають наркотичні засоби [3]. У досить великих містах наркотики можна легко купити через мережу Інтернет або месенджер «Телеграм». Оплата відбувається через платіжні термінали. Зараз у молоді з'явилося поняття «закладки», тобто, схованки на кшталт квесту, що підвищує рівень адреналіну і викликає певне задоволення [1]. Отже, проблема наркоманії постала дуже давно і зараз не втрачає своєї актуальності.

Дослідженням проблеми протидії наркозлочинності в Україні займалися такі науковці, як: О. Литвак, О. Литвинов, Е. Расюк, О. Шамара та інші [2]. У багатьох наукових джерелах можна знайти статті з варіаціями цієї теми [1; 2; 3; 6].

Україна являється учасником Єдиної Конвенції ООН про наркотичні засоби 1961 р., Конвенції ООН про психотропні речовини 1971 р. Відповідно до положень Конвенції, Україна прийняла відповідне законодавство, зокрема, Закони України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори», «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів», «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів та зловживання ними». Це свідчить про те, що в Україні приділяють особливу увагу протидії наркозлочинності. В червні 2020 року в Україні було створено Департамент боротьби з наркозлочинністю Національної поліції [2].

Головною метою протидії наркозлочинності є :

- Вивчення обстановки в місті, тобто вивчення проблем, форм і умов, що допоможуть протидіяти наркозлочинності.
- Забезпечення превентивних заходів, тобто виявлення, припинення та профілактика.
- Створення комплексних заходів профілактики та попередження наркоманії [2].

Зараз в Україні запрацював офіційний чат – бот DrugHunters (Мисливці за наркотиками) від патрульної поліції в месенджері «Телеграм», який викриватиме збут наркотиків по всій країні. З його допомогою можна анонімно та в декілька кліків повідомити патрульній поліції як про виявлення наркотичних речовин, так і про самих «закладників». Скористатися чат-ботом можуть усі громадяни у тих містах, де є патрульна поліція. Це допоможе зменшити обіг наркозлочинності в Україні [4].

Також потрібно проводити виховну роботу із підростаючим поколінням. Ця виховна робота допомогала б дітям зрозуміти, що таким займатися не потрібно, і дало змогу знайти інші інтереси в цьому житті. На мою думку, потрібно ще додати боротьбу з алкоголізмом, адже це початкова стадія, яка в майбутньому може сприяти вживанню наркотиків. Це дуже нелегкий напрям роботи, який вимагає багато зусиль.

Потрібно створити або осучаснити розгалужену систему лікувальних установ для осіб, які страждають від наркоманії, з метою їх примусового та своєчасного лікування. Також прийняти спеціальні державні програми, які комплексно допоможуть боротися з наркоманією. Крім того, важливим в цій роботі була б заборона будь-якої реклами тютюнових і алкогольних виробів [1].

В Україні передбачені жорсткі кримінальні санкції за виробництво, транспортування та розповсюдження наркотичних засобів. Дуже важливо усвідомлювати, що наркоманія являється захворюванням суспільства, а не особистості. Тому більшість дослідників схиляється до думки, що потрібно створювати в суспільстві такі умови, які б не сприяли зловживанню наркотичними засобами.

Під час опитування громадян було визначено заходи, які, на думку громадськості, можуть бути спрямовані на протидію наркозлочинності. До таких заходів можна віднести:

1. Підвищення рівня правової освіти населення та виховання молоді шляхом запровадження сучасних методів профілактики.
2. Удосконалення нормативно-правової бази у вирішенні даної проблеми.
3. Своєчасне виявлення неблагополучних сімей, їх облік і перевірка умов утримання та виховання неповнолітніх.
4. Запровадження заходів щодо забезпечення зайнятості дітей, які не мають постійних доходів для існування.
5. Запобігання негативним проявам серед неповнолітніх, у тому числі, пияцтва, наркоманії, безпритульності.
6. Виявлення дітей, які жебракують, вчиняють правопорушення або стали жертвами злочинної діяльності батьків.
7. Сприяння створенню умов для проживання та виховання дітей, які б виключали і забезпечували притягнення батьків до відповідальності за неналежне виховання та розвиток дитини [1].

До протидії наркозлочинності в Україні повинні долучатися не тільки співробітники правоохоронних органів, а й працівники соціальних служб, наркологи, психологи, представники волонтерських і громадських організацій.

Боротьба з наркозлочинністю – складний процес, що потребує зусиль. Підрозділи Національної поліції України роблять всі можливі заходи щодо виявлення наркозбувачів, роблять моніторинг і аналіз месенджерів, проводять оперативно-розшукові заходи, які спрямовані на встановлення місць, де можуть перебувати особи, які причетні до розповсюдження наркотиків. Кожному, хто вживає наркотичні засоби, слід пам'ятати, що реальна ціна їх вживання – це ціна втрати власного здоров'я, та, нерідко, і життя [6]. Нагальною залишається справа розробки в Україні єдиної комплексної програми боротьби із наркозлочинністю, а також вивчення досвіду зарубіжних країн у боротьбі з нею.

Список використаних джерел

1. Кротюк А. Загальносоціальні заходи запобіганню злочинам у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів у великому місті: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/2/42.pdf>
2. Сенько В. Причини та умови наркозлочинності, визначення заходів щодо попередження та усунення негативних наслідків: https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2021/03/s4_ua_re/58.pdf
3. Барсукова О. В Україні понад мільйон людей вживають наркотики: <https://life.pravda.com.ua/society/2021/10/26/246295/>
4. Кулеш С. Патрульна поліція запустила офіційний чат-бот DrugHunters («Мисливці за наркотиками»), який викриватиме збут наркотиків по всій країні: <https://itc.ua/news/patrujna-policiya-zapustila-oficijnij-chat-bot-drughunters-mislivczi-za-narkotikami-yakij-vikrivatime-zbut-narkotikiv-po-vsij-kra%D1%97ni/>
5. Гапонов К. Д., Брикін М. С. 26 червня 2021 року – Міжнародний день боротьби зі зловживанням наркотичними засобами та їх незаконним обігом: <http://blyznuky.crl.org.ua/news/1624603956/>
6. Малоголова О. О. Досвід і сучасний стан протидії наркозлочинності в Україні: <file:///C:/Users/EliteBook%208540w/Downloads/1273-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-2561-1-10-20201229.pdf>

Шемець М.А.

*студент 3 курсу, групи ПД-191, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»*

м. Чернігів

Скрипка О.А.

офіцер Служби безпеки України

ПОНЯТТЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Нині актуальним є пошук принципово нових підходів до організації правоохоронної діяльності. Адже розвиток держави залежить від стабільності суспільних відносин, захищеності інтересів особистості, суспільства і держави.

Правоохоронна діяльність є одним із видів державної діяльності, яку здійснюють різні структури державного апарату, що відносяться до різних гілок влади. Деякі дослідники вважають, що в ідеалі правоохоронні органи не повинні належати і підкорятися структурам державного управління, які можуть здійснювати щодо них певний тиск[1, с. 21].

Правоохоронна діяльність - це діяльність, спрямована на реалізацію права і прав особистості. Зміст і характерні ознаки правоохоронної діяльності обумовлені її природою і об'єктивними потребами життєдіяльності суспільства і держави. Природу правоохоронної діяльності визначає правосвідомість, що є і «душею правоохоронної діяльності» та одним з джерел правоохоронної діяльності.

Правоохоронна діяльність характеризується наступними ознаками:

- спрямована на охорону права, прав, свобод і законних інтересів особистості і забезпечення правопорядку;
- реалізується на основі права за допомогою юридичних заходів впливу, передбачених законом;
- здійснюється спеціальними державними органами або суб'єктами, уповноваженими на це державою (громадськими формуваннями, організаціями,

посадовими особами та т.п.) [1, с. 21].

Правоохоронна діяльність у загальному сенсі багатогранна і включає в себе охорону будь-яких законних прав і інтересів громадян, держави, громадських організацій у всіх сферах життя суспільства. Однак основною метою правоохоронної діяльності є активний профілактичний, попереджувальний вплив, недопущення правопорушень і забезпечення правопорядку. Сюди включається не тільки боротьба зі злочинністю, забезпечення громадського порядку, конституційного ладу, а й підтримку здоров'я і безпечної екології та багато іншого. Боротьба зі злочинністю представляється як повна сукупність засобів, прийомів і способів охорони права від правопорушень.

Для всіх органів внутрішніх справ і поліції – зокрема – правоохоронна діяльність – тільки частина діяльності, пов'язаної із вирішенням господарських питань, регулюванням руху, виконавчо-розпорядчою діяльністю [2, с. 25].

Всі види державної діяльності повинні здійснюватися відповідно до закону і в порядку, передбаченому законом.

Фундаментальною основою правоохоронної діяльності, як і всієї діяльності держави, є законність – необхідність забезпечення в першу чергу верховенства Конституції України і прийнятих на її основі законів. Саме тому конституційний контроль визнається самостійним видом правоохоронної діяльності, спрямованим на забезпечення відповідності Конституції всіх діючих в країні нормативних правових актів і конкретних дій посадових осіб і державних органів.

На цій підставі можна вважати правоохоронну діяльність сукупністю різноманітних, взаємопов'язаних між собою заходів, що здійснюються як державними, так і громадськими структурами, спрямованих на профілактику та попередження правопорушень, усунення чинників, які їх породжують і їм сприяють, і, таким чином, - на забезпечення нормального процесу реалізації громадянами своїх прав, свобод і обов'язків [3, с. 47]. Практика показує, що найбільше ефективно профілактична робота здійснюється тільки спільно державними та громадськими організаціями.

Так, наприклад, громадські ради при МВС України роблять істотний внесок в реалізацію багаторівневої державної системи профілактики правопорушень, яка передбачає участь представників громадськості, громадян, об'єднань правоохоронної направленості. Основними напрямками діяльності рад є: пропаганда сімейних цінностей, надання допомоги дітям і сім'ям, які потрапили в складну життєву ситуацію, питання безпеки дорожнього руху, інформування населення про роботу органів поліції, протидія незаконному обігу наркотиків, екстремізму [2, с. 56].

Ряд дослідників зводить правоохоронну діяльність до «правопримусової», вважаючи, що правовий статус державних органів зобов'язує їх діяти методом примусу, і визнають їх органами примусового підтримання правопорядку. Примус розуміється в широкому сенсі як використання безапеляційних односторонніх приписів, включаючи в себе не тільки прямі (фізичні), але і опосередковані форми примусу, в тому числі різні перевірки, приписи, заборони, обмеження і т.д.

Ми частково поділяємо цю думку. Дійсно, державна правоохоронна діяльність відрізняється своїм примусовим характером, оскільки тільки держава має легальне право на примус.

Отже, правоохоронна діяльність - це діяльність державних і громадських організацій, яка здійснюється з метою охорони права спеціально на те уповноваженими органами і громадськими формуваннями, шляхом застосування заходів юридичної відповідальності, відповідно до закону і з дотриманням встановлених процедур; яка характеризується специфічними ознаками, відступ від яких або їх порушення неприпустимо і може бути саме по собі правопорушенням, що тягне дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність

Список використаних джерел

1. Хамула П. І. Правоохоронні органи в системі органів державної влади: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00. 01 / Нац. юрид. ун-т. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2016. 21 с.

2. Ковальська В. В. Міліція в системі правоохоронних органів держави (адміністративно-правові аспекти): автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Інститут законодавства Верховної Ради України. Київ, 2010. 422 с.

3. Нагорна В. В. Щодо проблеми визначення поняття «правоохоронні органи» у правовій науці та законодавстві України. Юридичний науковий електронний журнал. 2018. № 6. С. 44-48.

Щербак К.А.,

*студентка 4 курсу, групи КЮ-181, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів*

Науковий керівник: Коломієць Н.В.,

*д.ю.н., професор,
завідувач кафедри кримінального права та правосуддя
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»*

СУТЕНЕРСТВО АБО ВТЯГНЕННЯ ОСОБИ В ЗАНЯТТЯ ПРОСТИТУЦІЄЮ: ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Відповідно до 43 ст. Конституції України кожен має право на працю, що передбачає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Використання примусової праці заборонено [1]. Тобто за будь-які прояви протиправної експлуатації людей передбачена кримінальна відповідальність. Одним із таких протиправних проявів є сексуальна експлуатація, що здійснюється з корисливих мотивів.

В Україні досить поширеною є проституція та зокрема сутенерство, оскільки в країні наявні всі умови для їх підпільного поширення, так як

простежується низький рівень прожиткового мінімуму, правової освіченості населення, захищеності уразливих верств населення. Не секрет, що, як правило, до такої діяльності залучають осіб з низькою соціальною адаптацією. Наприклад, жінки/чоловіки, які позбавленні батьківського піклування або які опинилися в скрутній економічній ситуації. Тому якщо держава хоче подолати будь-які прояви такої діяльності, потрібно усунути всі умови, які позитивно впливають на поширення проституції та сутенерства.

Перш ніж перейти до характеристики кожного елемента складу кримінального правопорушення, зазначимо, що до таких елементів належить: суб'єкт, суб'єктивна сторона, об'єкт та об'єктивна сторона.

Для кримінального права України є досить характерною розробка проблем об'єкта кримінального правопорушення. Найбільш аргументованою є позиція тих вчених, які під об'єктом розуміють реальні цінності, яким завдається чи створюється можливість заподіяння шкоди небезпечним діям [2, с. 214; 3 с. 92-93].

Враховуючи той факт, що кримінальні правопорушення проти моральності передбачені Розділом XII Кримінального Кодексу України (далі ККУ), який має назву “Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності”, з цього логічно випливає, що родовим об'єктом законодавець вважає моральність. Суспільна мораль вимагає, щоб зв'язки між людьми для задоволення статевих потреб встановлювались на основі особистої симпатії, не допускає ведення статевого життя виключно за винагороду [4, с. 137].

Також це кримінальне правопорушення містить і додатковий об'єкт, що являє собою статеву свободу, здоров'я, волю й гідність особи. Статева свобода полягає в тому, що особа самостійно вирішує з ким вступати в статеві відносини. Здоров'я – примушування до проституції нерідко супроводжується побоями або різними інфекційними захворюваннями. Воля – особу примушують робити те, чого вона не бажає робити або її можуть тримати в місцях, в яких вона не бажає перебувати. Гідність – порушуються будь-які внутрішні установки та принципи особи, відбувається пригнічення самооцінки людини.

На думку Р. А. Арсланбекова, якщо особу втягнули до заняття проституцією, що супроводжується незаконним переміщення особи через державний кордон, додатковим об'єктом виступає свобода пересування особи, яку втягують [5, с. 63].

Об'єктивна сторона кримінального правопорушення – це форма поведінки особи, за допомогою якої здійснюється посягання на об'єкт кримінального правопорушення [6, с. 121].

Об'єктивна сторона зазначеного кримінального правопорушення передбачає три самостійних види (форми) злочинної діяльності, що відрізняються одна від одної ознаками об'єктивної сторони: 1) втягнення особи в заняття проституцією; 2) примушування особи до заняття проституцією; 3) сутенерство.

Втягнення в заняття проституцією полягає у схилянні осіб жіночої та чоловічої статі до торгівлі своїм тілом. Схиляння навіть до разового вступу в сексуальні відносини за плату може вважатися втягненням у заняття проституцією [4, с.137].

Під примушуванням до заняття проституцією потрібно розуміти вимогу виконати (не виконати) певні дії (різновидом є професійні обов'язки працівника такої сфери), спрямовані на задоволення за плату статевих потреб, бажань і фантазій клієнта. Примушування може здійснюватися із застосуванням фізичного насильства чи погрозою застосування фізичного насильства [4, с.137]. Способами примушування є: застосування обману; шантаж; використання уразливого стану; насильство чи погроза його застосування.

Розглядаючи сутенерство, слід зазначити, що відповідно до примітки 1 ст. 303 ККУ, під сутенерством слід розуміти дії особи по забезпеченню заняття проституцією іншою особою [7]. Водночас у теорії кримінального права його визначають по-різному. Наприклад, В. Т. Дзюба стверджує, що сутенерство – це діяльність як чоловіка, так і жінки, щодо забезпечення заняття проституцією іншою особою (охорона повій, забезпечення необхідними засобами, надання транспорту, медичної допомоги, підшукування клієнтів тощо). Ця діяльність

спрямована на отримання матеріальної вигоди від заробітків за надання сексуальних послуг [8, с. 1028].

Як показує практика сутенери та особи, що втягують інших до заняття проституцією є тими ж самими особами. Тобто можна сказати, що сутенерство та втягнення особи до заняття проституцією є взаємопов'язаною діяльністю. Крім того, сутенери з метою забезпечення тривалої злочинної діяльності, а також розширення бізнесу систематично втягують або примушують до заняття проституцією нових осіб.

Відповідно до ст. 18 ККУ суб'єктом кримінального правопорушення є фізична осудна особа, яка вчинила кримінальне правопорушення у віці, з якого відповідно до ККУ може наставати кримінальна відповідальність. Таке визначення дає підстави вважати, що ознаками суб'єкта є: фізична особа; вік; осудність.

Відповідно до ст. 303 ККУ суб'єктом виступає будь-яка фізична осудна особа яка досягла 16 років, незалежно від статі. У даному злочині наявний і спеціальний суб'єкт. Відповідно до ч. 2 спеціальним суб'єктом може виступати службова особа, а також особа, від якої потерпілий був у матеріальній чи іншій залежності [7].

Характеризуючи злочинця даного кримінального правопорушення можна з різних критеріїв та сторін. Наприклад, соціально-демографічна характеристика починається з такого критерію як стать. Здійснюючи аналіз, можна спостерігати, що переважають чоловіки-злочинці у таких протиправних діяннях. За даними дослідження Шевчука Т.А. у більшості випадків є чоловіки - 106 осіб (85,48 %), проте це не означає, що жінки не беруть участь у скоєнні даного кримінального правопорушення – серед осіб, які займались сутенерством або втягненням у заняття проституцією, 18 осіб (14,52 %) були жінки. Проте за даними МВС останнім часом кількість жінок, які беруть участь у цьому кримінальному правопорушенні збільшується, як правило у двічі.

Щодо національності особи злочинця та його етнічної належності, то згідно результатів дослідження переважна більшість 118 (95,16 %) осіб, це представники

української національності, але деякі з них є вихідцями з країн Закавказзя, а незначний відсоток злочинців складають представники інших слов'янських держав (Росія, Білорусь та інші країни – 6 осіб – 4,84 %) [9, с. 1124]. Наприклад, з 2008 року правоохоронні органи Чернівецької області розшукували громадянина Республіки Болгарія, який вчинив кримінальне правопорушення, передбачені ч. 2 ст. 302 ККУ та ч. 2,3,4 ст. 303 ККУ. У жовтні 2014 року до УМВС України в Чернівецькій області надійшло повідомлення з Укрбюро Інтерполу про затримання громадянина на території Румунії [10].

Вік - важлива ознака особи злочинця, яка дозволить виявити протиправну активність різних за віком груп. Згідно статистичним даним вік злочинців становить від 29 до 39 років і кожним роком кількість порушників цього віку збільшується. Хоча бувають винятки, наприклад, у вересні 2020 року в Києві було затримано групу сутенерів чоловіків і жінок віком від 20 до 23 років [11].

Чому все ж таки вік більш зрілий? Можна зазначити, що дана злочинна сфера потребує певного життєвого досвіду, знання методів діяльності в цій сфері, знайомств, в тому числі і з правоохоронними органами країни, оскільки нікому не секрет, що дуже часто, саме вони «кришують» діяльність сутенерів. Тому найбільший прояв активності спостерігається з 31 до 40 років.

Суб'єктивна сторона – характеризується внутрішньою стороною кримінального правопорушення, а саме психологічним ставленням особи до протиправного діяння та його наслідків [6, с. 181]. Суб'єктивна сторона розглядаючого кримінального правопорушення характеризується прямим умислом, тобто особа усвідомлює суспільно небезпечний характер свого діяння, передбачала його суспільно небезпечні наслідки та прямо допускала їх. Винний усвідомлює, що справляє психічний вплив на жінку або чоловіка та бажає в такий спосіб схилити (примусити) її чи його до заняття проституцією [4, с. 139].

Таким чином, злочинність хоча і має юридичний характер, проте на її формування впливають низка інших факторів: економічних, соціальних, моральних.

Держава стала на етап криміналізації проституції та діяльності, що пов'язана з її організацією. На законодавчому рівні було чітко визначено всі об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення. Таким чином вона намагається окреслити рамки моральності, хоча для кожного ці рамки є відносно різними.

Розвиток сексуального бізнесу існував на всіх історичних етапах людства, тоді чому саме зараз існує заборона? Чи можна говорити про порушення конституційного права на працю?

Якщо держава не готова йти на крок легалізації, то в такому випадку потрібно підвищити рівень відповідальності не тільки суб'єктів, але й правоохоронних органів, які зазвичай не роблять нічого для того, щоб боротися з проституцією та сутенерством. Бо визначені санкції в повній мірі не можуть позбавити країну від зазначеної злочинної діяльності.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.07.1996 № 254к/96-ВР. Дата оновлення 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.

2. Курс уголовного права. Общая часть : учеб. для вуз. Том 1 : Учение о преступлении // под ред. Н. Ф. Кузнецовой и И. М. Тяжковой. М. : ИКД “Зерцало-М”, 2002. 535 с.

3. Пинаев А. А. Уголовное право Украины. Общая часть. Харьков : “Харьков юридический”, 2005. 664 с.

4. Кузнецов В.В. Злочини проти громадського порядку та моральності: Практич. посіб. К.: Вид. ПАЛИВОДА А. В., 2007. 160 с.

5. Арсланбекова Р. А. Вовлечение в занятие проституцией и организация занятия проституцией (уголовно-правовые и криминологические проблемы) : дис. канд. юрид. наук : 12.00.08. Махачкала, 2004. 192 с.

6. Фріс П.Л. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. 2-ге видання, доповнене і перероблене. К.: Атіка, 2009. 512 с.

7. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

8. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / [Андрушко П. П., Арсенюк Т. М., Бантишев О. Ф. та ін.] ; за заг. ред. П. П. Андрушка, В. Г. Гончаренка, Є. В. Фесенка. [2-ге вид., переробл. та допов.]. К.: Дакор, 2008. 1428 с.

9. Шевчук Т. А. Особа, яка займається сутенерством та втягненням в заняття проституцією: кримінологічно значущі риси / Т. А. Шевчук // Форум права. 2011. № 1. С. 1123–1128.

10. Затримали іноземця, який через сутенерів змушував буковинок надавати сексуальні послуги в Польщі [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://pogliad.ua/ru/news/crime/zatrimali-inozemcyu-yakiy-cherez-suteneriv-zmushuvav-bukovinok-nadavati-seksualni-poslugi-v-polschi-148390>

11. Стоимость услуг составляла 2,5-5 тыс. грн за час: в Киевской области задержали группу сутенеров [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://kyiv.tsn.ua/ru/kyiv/stoimost-uslug-sostavlyala-2-5-5-tys-grn-za-chas-v-kievskoy-oblasti-zaderzhali-gruppu-sutenerov-1627912.html>.

Янченко Я.В.,

*студентка 3 курсу, групи ПД-191, юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів*

Назаренко О.М.,

*заступник директора Чернігівського науково-дослідного
експертно-криміналістичного центру МВС*

ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ

Україна є правовою державою, а отже стоїть на варті забезпечення прав людини, а особливо дітей, які є майбутнім поколінням розбудови держави. Аби забезпечити розвиток дітей у вільному суспільстві та не обмежувати їх права, в Україні було прийнято ряд нормативних актів, які можна представити у вигляді рівнів нормативно-правового регулювання, що чітко розмежують ці права.

На першому рівні знаходиться Конституція України, у якій зазначено, що будь-яке насильство по відношенню до дитини та її експлуатація переслідуються законом [1].

На другому рівні є міжнародні договори, а саме Конвенція про права дитини. Вона стала основоположним правовим актом із захисту прав людини, яку було ратифіковано майже всіма державами, куди відноситься і Україна. Цей документ посприяв наданню дитині статусу суб'єкта, який є особистістю, а не власністю батьків чи держави [2].

Третій рівень визначається окремими кодифікованими кодексами та законами України. Наприклад, Сімейний кодекс України, у якому у ч.3 ст. 151 зазначено, що батьки мають право обирати методи виховання своїх дітей, крім тих, які суперечать законам суспільства. А у ч.7 ст. 150 Сімейного кодексу України визначено, заборону фізичних покарань батьками дітей, а також інших видів, що принижують людську гідність дитини [3].

Закон України «Про Національну поліцію» захищаючи права дітей, у ст.41 передбачає, що поліцейське піклування здійснюється щодо неповнолітніх осіб віком до 16 років, які залишились без догляду, і є превентивним поліцейським заходом. До таких заходів належать: надання медичної, правової, психологічної, побутової, матеріальної допомоги. Таким чином, поліцейський має прийняти рішення про необхідність надання медичної допомоги самостійно або із застосуванням кваліфікаційної медичної допомоги, попередньо оцінивши стан здоров'я неповнолітнього. Отже, під поняттям «поліцейське піклування щодо неповнолітніх осіб» слід розуміти сукупність заходів медичного, психологічного, побутового, матеріального чи правового характеру, що застосовуються до неповнолітніх осіб віком до 16 років, яка залишилась без догляду, з метою забезпечення її прав та свобод, що надані їй законодавством [4].

Також можна виділити Закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», де є визначені органи і служби у справах дітей, спеціальні установи та заклади, що здійснюють їх соціальний захист та профілактику правопорушень. Це центральний орган виконавчої влади, який забезпечує формування державної політики у сфері сім'ї та дітей. Також це уповноважені підрозділи органів Національної поліції, школи соціальної реабілітації та професійні училища соціальної реабілітації органів освіти, притулки для дітей. Ст. 10 Закону України «Про охорону дитинства» передбачає що держава здійснює захист дитини від усіх форм фізичного і психологічного насильства, образи, недбалого жорстокого поводження з нею, експлуатації включаючи сексуальні зловживання, в тому числі з боку батьків, або осіб які їх замінюють [5].

Можна також назвати один із останніх прийнятих нормативно-правових документів, який захищає права дитини, це Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

Четвертий рівень становить сукупність указів та розпоряджень Президента України, які безпосередньо врегульовують певні суспільні відносини у сфері правоохоронної діяльності, що ставлять відповідні завдання перед

правоохоронними органами. Так, прийнято указ Президента України «Про першочергові заходи щодо захисту прав дітей» із метою поліпшення соціального захисту дітей, у тому числі дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування.

П'ятий рівень становлять нормативно-правові акти Кабінету Міністрів, якими затверджено низку розпоряджень, постанов, інструкцій, правил, котрі регламентують різні аспекти діяльності в тому числі правоохоронних органів. Це постанови Кабінету Міністрів України «Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини» та «Про затвердження порядку виявлення сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, надання їм соціальних послуг та здійснення соціального супроводу таких сімей».

Шостий рівень становлять відомчі та міжвідомчі акти органів виконавчої влади.

Сьомий рівень становлять керівні роз'яснення Пленуму Верховного суду України та Пленуму Верховного спеціалізованого Суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

І останній, восьмий рівень, становлять джерела не нормативного роз'яснювально-рекомендаційного характеру, методичні рекомендації міністерств і відомств, тлумачення навчального консультативного характеру, що мають також вигляд наукового роз'яснення, до них належать посібники, монографії, підручники, методичні рекомендації професіоналів та інше.

Розглянувши ці вісім рівнів джерел нормативно-правового регулювання захисту прав дитини, можна зробити висновок, що права дитини захищені державою, хоча є багато прогалин у законодавстві. Звичайно, можна зазначити, що в Україні основні підходи до реалізації та захисту прав дітей змінилися. Це зазвичай пов'язують з посиленням уваги держави до інтересів дітей, удосконаленням контролю чинного законодавства у сфері охорони дитинства та багатьма іншими факторами.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст.141.
2. Конвенція про права дитини: Міжнародний документ від 20.11.1989 р. Конвенцію ратифіковано Постановою ВР. 1991. №789-ХІІ від 27.02.1991 р.
3. Сімейний кодекс України: Кодекс від 10.01.2002 р. №2947-ІІІ. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 21-22. Ст.135.
4. Закон України «Про Національну поліцію» від 2015 р. Відомості Верховної Ради. 2015. №40-41. Ст.349.
5. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 р. №2402-ІІІ. Відомості Верховної Ради. 2001. №30. Ст.142.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ПРАВООХОРОННА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ КРУГЛОГО СТОЛУ

(м. Чернігів, 14 грудня 2021 року)

Об'єм даних 853 кБ. Замовлення № 03/22

Редакційно-видавничий відділ Національного університету «Чернігівська політехніка»
14035, Україна, м. Чернігів, вул. Шевченка, 95.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців,
виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 7128 від 18.08.2020 р.